

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**DİJİTAL MUHASEBENİN SERBEST MUHASEBECİ MALİ
MÜŞAVİRLER ÜZERİNDE ETKİSİ: TOKAT İLİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Samet EŞKİ

Danışman: Doç. Dr. Atila KARKACIER

TOKAT- 2025

ETİK SÖZLEŞME

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Doç. Dr. Atila KARKACIER danışmanlığında hazırlamış olduğum “Dijital Muhasebenin Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Üzerinde Etkisi: Tokat İli Örneği” adlı Yüksek Lisans tezinin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

.../.../...

Samet EŞKİ

JÜRİ KABUL VE ONAY

Samet EŞKİ tarafından hazırlanan “**Dijital Muhasebenin Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Üzerinde Etkisi: Tokat İli Örneği**” adlı tez çalışmasının savunma sınavı 15.10.2025 tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen Jüri tarafından Oy Birliği ile Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)**İmzası**

Üye (Danışman): Doç. Dr. Atila KARKACIER

.....

Üye (Başkan) : Prof. Dr. Fatih Coşkun ERTAŞ

.....

Üye : Prof. Dr. Mihriban Coşkun ARSLAN

.....

ONAY

...../...../.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın hazırlanmasında bilgi ve deneyimleriyle bana yol gösteren değerli danışman hocam, Doç. Dr. Atila KARKACIER'e teşekkürlerimi sunarım. Araştırma sürecinde sağladığı rehberlik, destek ve teşvik, bu tezin şekillenmesinde büyük rol oynamıştır.

Hayatım boyunca bana vermiş oldukları sevgiden ve destekten ötürü annem ve babam İmren ve Mehmet EŞKİ'ye araştırmaya katılan Tokat ilindeki meslektaşlarıma, hayatıma dokunan ve sevgisini esirgemeyen, destekleyen herkese teşekkür ederim.

ÖZET

DİJİTAL MUHASEBENİN SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ÜZERİNDE ETKİSİ: TOKAT İLİ ÖRNEĞİ

Eşki, Samet

Yüksek Lisans, İşletme Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Atila KARKACIER

Ekim 2025, xii + 94 sayfa

Bu tez çalışması, dijitalleşme sürecinin Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler üzerindeki etkilerini çok boyutlu bir perspektiften ele almakta ve dijital muhasebe uygulamalarının meslek üzerindeki yansımalarını detaylı biçimde incelemektedir. Çalışmanın amacı, dijital muhasebe sistemlerinin SMMM açısından ne tür fırsatlar sunduğunu, hangi zorlukları barındırdığını ve bu dönüşüme uyum sürecinin nasıl yönetildiğini analiz etmektir. Bu doğrultuda dijital muhasebenin kavramsal temeli, teknolojik bileşenleri ile birlikte açıklanmış; Türkiye’de ve dünyada dijital muhasebenin gelişim süreci literatür ışığında değerlendirilmiştir. Tez kapsamında ayrıca, dijital muhasebe uygulamalarının avantajları ve dezavantajları analiz edilmiştir. SMMM’in bu sistemlere uyumu ve bu konudaki algıları saha araştırması yoluyla değerlendirilmiş. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı anket olup, Tokat ilinde faaliyet gösteren 124 SMMM ile yürütülmüştür. Anket sonuçları SPSS programı ile analiz edilmiş; bulgular üzerinden yorumlar yapılmıştır. Sonuçlar göstermektedir ki; dijital muhasebe uygulamaları SMMM işlem kolaylığı ve zaman yönetimi açısından büyük faydalar sağlamaktadır. Ancak bu dönüşüm süreci, aynı zamanda meslek mensuplarının dijital yetkinliklerini artırma zorunluluğunu ve sürekli öğrenme ihtiyacını da beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla mesleki örgütlerin, üniversitelerin ve Gelir İdaresi Başkanlığı’nın koordineli biçimde eğitim, rehberlik ve teknik destek süreçlerini güçlendirmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Muhasebe, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir, E-Belge, Teknolojik Dönüşüm, Dijital Okuryazarlık.

ABSTRACT**THE IMPACT OF DIGITAL ACCOUNTING ON CERTIFIED ACCOUNTANTS:
THE CASE OF TOKAT PROVINCE**

Eşki, Samet

Master's Degree, Department of Business Administration

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Atila Karkacıer

October 2025, xii + 94 pages

This thesis examines the effects of the digitalization process on Certified Public Accountants (CPA) from a multidimensional perspective and provides a detailed analysis of the reflections of digital accounting practices on the profession. The aim of the study is to analyze what kinds of opportunities digital accounting systems offer to CPA, what challenges they contain, and how the adaptation process to this transformation is managed. In this context, the conceptual foundation of digital accounting is explained together with its technological components, and the development process of digital accounting in Turkey and around the world is evaluated in light of the literature. Within the scope of the thesis, the advantages and disadvantages of digital accounting practices are also analyzed. The adaptation of CPA to these systems and their perceptions on this issue were evaluated through a field study. The data collection tool used in the research is a questionnaire, conducted with 124 CPA operating in the province of Tokat. The survey results were analyzed using the SPSS program, and the findings were interpreted accordingly. The results show that digital accounting practices provide CPA with significant benefits in terms of transaction convenience and time management. However, this transformation process also brings with it the necessity for professionals to enhance their digital competencies and the need for continuous learning. Therefore, it was concluded that professional

organizations, universities, and the Revenue Administration should strengthen their training, guidance, and technical support processes in a coordinated manner.

Keywords: Digital Accounting, Certified Public Accountant, E-document Systems, Technological

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Etik Sözleşme.....	i
Jüri Kabul ve Onay.....	ii
Önsöz.....	iii
Özet	iv
Abstract.....	vi
İçindekiler.....	viii
Tablolar Listesi	xi
Kisaltma ve Semboller Listesi.....	xii
GİRİŞ.....	1
1. DİJİTAL MUHASEBE KAVRAMI VE GELİŞİMİ.....	3
1.1. Dijital Muhasebenin Tanımı ve Kapsamı	4
1.2. Muhasebe Alanında Dijitalleşme Süreci.....	5
1.3. Dijital Muhasebeyi Etkileyen Teknolojik Gelişmeler	6
1.3.1. Bulut Tabanlı Muhasebe Sistemleri.....	6
1.3.2. Yapay Zekâ ve Otomasyon Teknolojileri	7
1.3.3. Blockchain Teknolojisi	8
1.3.4. Büyük Veri (Big Data) ve Veri Analitiği.....	8
1.3.5. Robotik Süreç Otomasyonu (RPA) Uygulamaları.....	9
1.3.6. Siber Güvenlik ve Dijital Kimlik Yönetimi.....	10
1.3.6.1. Konunun Dijital Muhasebedeki Önemi	11
1.3.6.2. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler İçin Riskler	11
1.4. Dünyada ve Türkiye’de Dijital Muhasebenin Gelişimi	12
1.4.1. Dünyada Dijital Muhasebe	12
1.4.2. Türkiye’de Dijital Muhasebe	13
1.5. Dijital Muhasebe Uygulamaları.....	15
1.5.1. Elektronik Fatura (e-Fatura)	15

1.5.2. Elektronik Arşiv Fatura (e-Arşiv Fatura).....	16
1.5.3. Elektronik Defter (e-Defter)	17
1.5.4. Elektronik Denetim (e-Denetim)	18
1.5.5. Elektronik Beyanname (e-Beyanname)	18
1.5.6. Elektronik İrsaliye (e-İrsaliye).....	19
1.5.7. Serbest Meslek Makbuzu (e-SMM).....	19
1.5.8. Elektronik Müstahsil Makbuzu (e-MM).....	20
1.5.9. Defter Beyan Sistemi	20
1.6. Kurum ve Kuruluş Raporları	21
2. DİJİTAL MUHASEBENİN SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLERE ETKİLERİ.....	23
2.1. Dijitalleşmenin Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleğine Etkileri.....	23
2.1.1. İş Süreçlerinde Otomasyonun Rolü	24
2.1.2. Zaman ve Maliyet Açısından Kazanımlar	24
2.1.3. Dijitalleşmenin Muhasebe Mesleğinin Geleceğine Etkisi	25
2.1.4. Serbest Çalışan SMMM’lerde Dijital Adaptasyon	26
2.1.5. Ofis Yapısında ve İş Modelinde Değişim	28
2.2. Dijital Muhasebe Uygulamalarının Avantajları ve Dezavantajları.....	29
2.2.1. Dijital Muhasebenin Avantajları.....	30
2.2.2. Dijital Muhasebenin Dezavantajları	32
2.3. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Dijital Muhasebeye Uyumu ve Eğitim Süreçleri	33
2.4. Mesleki Dayanışma ve Kurumsal Eğitimler	35
3. DİJİTAL MUHASEBENİN SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİ BELİRLEMeye YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA.....	37
3.1. Literatür Taraması.....	37
3.2. Araştırmanın Amacı, Önemi ve Kapsamı.....	42
3.3 Hipotez Testleri.....	43
3.4. Araştırmanın Yöntemi ve Kısıtları	47
3.4.1 Ölçeklerin Oluşturulması.....	49

3.5. Araştırmanın Bulguları	50
3.5.1 Güvenilirlik Analizi	51
3.5.2 Örneklem ve Katılımcı Profili	51
3.5.3 Dijital Muhasebe Verilerinin Kullanımına İlişkin SMMM Algısı	54
3.6. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Dijital Muhasebe Algıları Arasındaki Farkların Analizi	59
SONUÇ	76
KAYNAKÇA	80
EKLER	89
ÖZGEÇMİŞ	94

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo No	Sayfa
Tablo 3.1. Dijital Muhasebe Anketinde Kullanılan Ölçekler ve Yararlanılan Kaynaklar.....	49
Tablo 3.2. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı.....	52
Tablo 3.3. Katılımcıların Yaş Aralığına Göre Dağılımı.....	52
Tablo 3.4. Katılımcıların Mesleki Deneyim Sürelerine Göre Dağılımı.....	52
Tablo 3.5. Katılımcıların Yaş Aralığına Göre Dağılımı.....	53
Tablo 3.6. Katılımcıların Çalışma Şekline Göre Dağılımı.....	53
Tablo 3.7. Katılımcıların Çalıştırdıkları Eleman Sayısına Göre Dağılımı.....	54
Tablo 3.8. Katılımcıların 2025 Yılı Mükellef Sayısına Göre Dağılımı.....	54
Tablo 3.9. Dijital Muhasebe Kullanımı.....	55
Tablo 3.10. Dijitalleşmenin İş Modeline Etkisi.....	56
Tablo 3.11. Geleceğe Yönelik Beklentiler.....	57
Tablo 3.12. Genel Görüş ve Öneriler.....	58
Tablo 3.13. Katılımcıların Cinsiyetleri Açısından Dijital Muhasebe Algılarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	60
Tablo 3.14. Araştırmaya Katılan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Eğitim Durumları Açısından Dijital Muhasebe Algısına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	63
Tablo 3.15. Araştırmaya Katılan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Mesleki Deneyimleri Açısından Dijital Muhasebe Kullanımına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	66
Tablo 3.16. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Mesleki Deneyim Açısından Dijital Muhasebe Kullanımı Algılarına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	67
Tablo 3.17. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Mesleki Deneyimleri Açısından Dijitalleşmenin İş Modeline Etkisine Yönelik Algılarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	69
Tablo 3.18. Araştırmaya Katılan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Mükellef Sayıları Açısından Dijital Muhasebe Kullanımına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	72

KISALTMALAR VE SEMBOLLER LİSTESİ

AI	Artificial Intelligence (Yapay Zekâ)
DBS	Defter Beyan Sistemi
DTP	Dijital Türkiye Platformu
e-Beyanname	Elektronik Beyanname
e-Belge	Elektronik Belge
e-Defter	Elektronik Defter
e-Fatura	Elektronik Fatura
e-Gider Pusulası	Elektronik Gider Pusulası
e-İrsaliye	Elektronik İrsaliye
e-MM	Elektronik Müstahsil Makbuzu
e-SMM	Elektronik Serbest Meslek Makbuzu
EY	Ernst & Young
GİB	Gelir İdaresi Başkanlığı
KEP	Kayıtlı Elektronik Posta
KDV	Katma Değer Vergisi
KPMG	Klynveld Peat Marwick Goerdeler
OECD	Organisation for Economic Co-Operation and Development
PWC	Price waterhouse Coopers
RPA	Robotic Process Automation
SMMM	Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
TBV	Türkiye Bilişim Vakfı
TDK	Türk Dil Kurumu
TESİD	Türk Elektronik Sanayicileri Derneği
TKM	Teknoloji Kabul Modeli
TURMOB	Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
TUSİAD	Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği
VUK	Vergi Usul Kanunu

GİRİŞ

Küreselleşme, dijitalleşme ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle işletme fonksiyonları radikal biçimde dönüşmekte; bu dönüşümden muhasebe sistemleri de derin biçimde etkilenmektedir. Özellikle bilgi teknolojilerinin sağladığı kolaylıklar sayesinde muhasebe süreçleri yalnızca hız kazanmakla kalmamış, aynı zamanda daha şeffaf, izlenebilir ve entegre hale gelmiştir. Dijital muhasebe, bu dönüşümün somut bir yansıması olarak karşımıza çıkmakta ve özellikle Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler (SMMM) açısından mesleki uygulamaları doğrudan etkilemektedir. Bu kapsamda, dijital muhasebenin SMMM mesleki yapısı, hizmet sunum şekli ve iş süreçleri üzerindeki etkilerinin çok boyutlu olarak incelenmesi gerekliliği doğmuştur.

Günümüzde verilerin dijital ortamlarda işlenmesi, saklanması ve raporlanması, yalnızca teknolojik bir tercih değil; aynı zamanda mevzuatla uyumlu bir zorunluluk haline gelmiştir. Türkiye'de Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB) tarafından yürürlüğe konulan e-Fatura, e-Defter, e-Arşiv Fatura, e-SMM gibi elektronik belge uygulamaları, muhasebe alanında dijitalleşmenin öncülerindendir. Bu uygulamalar hem mükelleflerin hem de mali müşavirlerin günlük iş yükünü önemli ölçüde değiştirmiştir. Bununla birlikte, dijital dönüşüm yalnızca teknik bir geçiş süreci değil; aynı zamanda bilgi güvenliği, etik sorumluluklar, mesleki yeterlilikler ve yasal uyum gibi birçok boyutu içeren kapsamlı bir değişimdir (GİB, 2023).

SMMM açısından dijitalleşme, bir yandan operasyonel kolaylıklar ve maliyet avantajları sağlarken, diğer yandan yeni beceriler edinmeyi ve sürekli güncel kalmayı zorunlu kılmaktadır. Özellikle e-Belge sistemlerinin kullanımı, zaman tasarrufu, veri doğruluğu, hata oranlarında azalma gibi avantajlar sağlamakta; ancak bununla birlikte teknolojik altyapı yatırımları, sistemsel uyumsuzluklar ve bilgi güvenliği gibi yeni sorumlulukları da beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda, muhasebe meslek mensuplarının dijitalleşme sürecine adapte olabilmesi için teknik eğitimin yanı sıra mevzuat ve etik ilkeler konusunda da sürekli gelişim içinde olması gerektiği açıktır. (Satar & Bekçi, 2024 s. 103)

Ayrıca, dijital muhasebenin etkileri yalnızca bireysel meslek mensuplarına değil, aynı zamanda mesleki örgütlere ve kurumsal yapılara da yansımaktadır. TÜRMOB gibi

meslek birlikleri, bu süreçte rehberlik edici politikalar üretmekte, eğitim programları düzenlemekte ve üyelerinin dijital yeterliliklerini artırmaya yönelik adımlar atmaktadır. Ancak yapılan araştırmalar, özellikle küçük ve bağımsız çalışan mali müşavirlerin dijital dönüşüm sürecinde çeşitli zorluklarla karşılaştığını göstermektedir. Bu nedenle, dijitalleşme sürecinin başarıyla yönetilebilmesi için sistematik destek, yaygın eğitim ve sürdürülebilir teknolojik altyapı desteği büyük önem arz etmektedir. (TÜRMOB, 2022)

Bu çalışmanın temel amacı, dijital muhasebe uygulamalarının SMMM mesleki yaşamlarına etkilerini tespit etmek ve bu sürecin avantajlarını, dezavantajlarını, karşılaşılan zorlukları ve fırsatları ortaya koymaktır. Bu çalışma, dijital dönüşüm sürecinin Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler üzerindeki etkilerini çok boyutlu bir bakış açısıyla ele almaktadır. Dijital muhasebe uygulamalarının mesleki yeterlilikler, eğitim süreçleri ve örgütsel yapı üzerindeki yansımalarını ortaya koyması bakımından, çalışmanın hem teorik hem de uygulamalı açıdan katkı sağlaması beklenmektedir.

Dijital muhasebe kavramı ve bu alandaki teknolojik gelişmeler detaylı olarak analiz edilecek; ardından dijitalleşmenin SMMM iş yapma biçimi, mesleki yeterlilikleri ve meslek etiği üzerindeki yansımaları kapsamlı şekilde irdelenecektir. Tezin ilerleyen bölümlerinde ise dijital muhasebe uygulamaları, bu uygulamaların avantaj ve dezavantajları, yasal ve etik çerçeveler ile birlikte serbest çalışan meslek mensuplarının dijital adaptasyon süreçleri derinlemesine incelenecek; saha çalışması ile elde edilen bulgular ışığında somut değerlendirmelere yer verilecektir.

1. DİJİTAL MUHASEBE KAVRAMI VE GELİŞİMİ

Dijital muhasebe, muhasebe mesleğinin teknolojik gelişmeler ışığında geçirdiği dönüşümün bir sonucu olarak ortaya çıkmış ve geleneksel muhasebe anlayışından farklı bir paradigma sunmuştur. Bu anlayış, muhasebe süreçlerinin bilgi ve iletişim teknolojileriyle yeniden yapılandırılmasıyla, finansal bilgilerin elektronik ortamda işlenmesi, saklanması, analiz edilmesi ve raporlanmasını temel alır (Moll & Yigitbasioglu, 2019, s. 3). Bu dönüşüm, yalnızca teknik bir değişim değil; aynı zamanda muhasebe hizmetlerinin sunumu, iş yapış biçimleri ve mesleki etik alanlarında da kapsamlı etkiler yaratmaktadır.

Dijitalleşme süreci muhasebe alanında ilk olarak bilgisayar destekli sistemlerin kullanımıyla başlamış, zamanla internet teknolojileri, bulut bilişim ve mobil uygulamalarla daha da gelişmiştir. Günümüzde ise büyük veri, yapay zekâ ve blockchain gibi ileri teknolojiler bu alanda belirleyici rol oynamaktadır. Bu gelişmeler sayesinde, finansal süreçlerin hem zaman hem de kaynak açısından daha etkin yönetilebildiği bir ortam oluşmuştur (Özdemir, 2020, s. 29).

Ayrıca, dijital muhasebe sadece teknolojik araçların kullanımıyla sınırlı kalmamakta; veri güvenliği, denetim kolaylığı, işlem şeffaflığı ve mevzuat uyumu gibi birçok yönü kapsayan çok boyutlu bir sistem haline gelmektedir. Örneğin, blockchain tabanlı sistemler ile kayıtların değiştirilemezliği sağlanmakta, yapay zekâ destekli analiz araçları ile karar destek sistemleri güçlendirilmektedir (Kokina & Davenport, 2017, s. 1).

Küresel düzeyde yaşanan teknolojik gelişmeler, muhasebe sistemlerinin dijital dönüşümünü zorunlu kılmış ve bu durum, özellikle gelişmiş ülkelerde muhasebe uygulamalarında standartlaşma ve otomasyonun ileri seviyelere ulaşmasını sağlamıştır. Türkiye’de ise dijitalleşme süreci daha yakın tarihlerde ivme kazanmış; bu süreç, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin yanı sıra kamu otoritelerinin yönlendirmeleriyle şekillenmiştir. Dijital dönüşüm, sadece teknik altyapı değişimlerini değil, aynı zamanda muhasebe bilgi sistemlerinin yapısını, veri üretim ve raporlama süreçlerini de kapsamlı biçimde etkilemiştir (Arslan & Karkacıer, 2019, s. 431-437)

Sonuç olarak dijital muhasebe, sadece muhasebe pratiğinin dijital araçlarla yapılması değil; aynı zamanda mesleğin geleceğine yön veren stratejik bir dönüşüm sürecidir. Bu süreç, muhasebenin sadece kayıt tutma işlevinden çıkarak, karar destek mekanizmalarının ayrılmaz bir parçası haline gelmesini sağlamaktadır.

1.1. DİJİTAL MUHASEBENİN TANIMI VE KAPSAMI

Dijital muhasebenin tanımı, muhasebe süreçlerinin bilgi teknolojileriyle bütünleştirilerek daha verimli, güvenilir ve dinamik bir yapıya kavuşturulması şeklinde özetlenebilir. Bu yaklaşım, manuel işlem süreçlerinin yerini otomatik, gerçek zamanlı ve dijital temelli sistemlere bırakmasını ifade eder. Dolayısıyla dijital muhasebe, finansal olayların kayıt altına alınması, sınıflandırılması, özetlenmesi ve raporlanması gibi temel işlemlerin elektronik ortamda gerçekleştirilmesini sağlayan bir sistemdir (Özdemir, 2020, s.10).

Dijital muhasebenin kapsamı, yalnızca verilerin dijital ortama aktarılmasından ibaret olmayıp; aynı zamanda güvenlik protokollerini, bulut tabanlı arşivlemeyi, yapay zekâ ile desteklenen analiz sistemlerini ve blockchain temelli kayıt düzenini de içerir. Bu sistemlerin kullanımı, işletmelerin finansal süreçlerini hem hızlandırmakta hem de şeffaflık, izlenebilirlik ve hata oranının azaltılması gibi avantajlar sunmaktadır (Moll ve Yigitbasioglu, 2019, s.3).

Ayrıca, dijital muhasebe sadece finansal raporlama açısından değil; aynı zamanda vergi uyumu, iç kontrol sistemlerinin etkinleştirilmesi ve risk yönetimi gibi konularda da kapsamlı çözümler sunar. Dijital sistemler sayesinde, yöneticiler finansal verilere anlık olarak ulaşabilir, senaryolar üzerinde analiz yapabilir ve stratejik kararlarını veri odaklı biçimde şekillendirebilir (Sağlam, 2021, s. 403).

Dijital muhasebe uygulamaları hem küçük hem de büyük ölçekli işletmelerde uygulanabilir yapıdadır. Sistemin ölçeklenebilir doğası, farklı işletme türlerine uygun çözümler sunulmasına olanak tanımaktadır. Ayrıca, ulusal ve uluslararası düzenlemelere kolay uyum sağlanabilmesi, sistemlerin esnekliğini artıran bir diğer faktördür. Dijital

muhasebe bu yönüyle hem yerel hem küresel düzeyde işletmelerin dijital dönüşüm stratejilerinin önemli bir bileşenidir.

1.2. MUHASEBE ALANINDA DİJİTALLEŞME SÜRECİ

Muhasebe alanında dijitalleşme süreci, işletmelerin finansal verileri manuel olarak işlemlerinden dijital platformlar üzerinden yönetmeye başlamalarına kadar uzanan geniş bir dönüşüm sürecidir. Bu süreç, muhasebe işlevlerinin dijital sistemler aracılığıyla daha hızlı, daha doğru ve daha verimli bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamıştır. Dijitalleşmenin muhasebe alanındaki ilk adımları, bilgisayar tabanlı muhasebe yazılımlarının kullanımıyla başlamış ve zamanla daha ileri düzeyde teknolojilerle desteklenmiştir. Bu yazılımlar, muhasebe işlemlerinin otomatikleştirilmesine ve finansal verilerin dijital ortamda depolanmasına imkân tanımıştır (Aksoy, 2019, s. 92).

Muhasebe alanında dijitalleşmenin bir diğer önemli aşaması ise, finansal verilerin daha şeffaf ve güvenli bir şekilde işlenmesinin mümkün hale gelmesidir. Dijital sistemlerin sunduğu güçlü güvenlik protokolleri, finansal bilgilerin yetkisiz erişime karşı korunmasını sağlamaktadır. Bu durum, sadece muhasebe uzmanları için değil, aynı zamanda vergi daireleri ve denetçiler için de büyük bir kolaylık sunarak, denetim süreçlerinin daha etkin bir şekilde yapılmasına olanak tanımaktadır (Özdemir, 2020, s.8).

Sonuç olarak, muhasebe alanındaki dijitalleşme süreci, daha hızlı, verimli, güvenli ve doğru finansal yönetim anlayışını beraberinde getirmiştir. Bu dönüşüm, işletmelerin finansal durumlarını daha etkin bir şekilde izlemelerine olanak tanırken, aynı zamanda meslek mensuplarının iş yükünü hafifleterek onların stratejik analiz ve karar destek süreçlerine daha fazla odaklanmalarını sağlamaktadır.

1.3. DİJİTAL MUHASEBEYİ ETKİLEYEN TEKNOLOJİK GELİŞMELER

Dijital muhasebe, işletmelerin finansal süreçlerini daha hızlı, doğru ve verimli bir şekilde yönetebilmesini sağlayan bir dönüşüm sürecidir. Bu dönüşümdeki en önemli itici güç, teknoloji ve inovasyonlardır. Dijital muhasebeyi etkileyen teknolojik gelişmeler, meslek mensuplarının iş süreçlerini yeniden şekillendirmiş ve iş gücü verimliliğini önemli ölçüde artırmıştır (Özdemir, 2020, s.48). Bulut tabanlı sistemler, yapay zekâ, blockchain teknolojisi, büyük veri analitiği ve diğer gelişmiş teknolojiler, muhasebe uygulamalarını dönüştüren ve bu alandaki iş yapış biçimlerini değiştiren ana faktörlerdir. Bu başlık altında, dijital muhasebeyi şekillendiren temel teknolojik gelişmelerin listesini şöyle sıralayabiliriz;

- Bulut Tabanlı Muhasebe Sistemleri
- Yapay Zekâ ve Otomasyon Teknolojileri
- Blockchain Teknolojisi
- Büyük Veri (Big Data) ve Veri Analitiği
- Robotik Süreç Otomasyonu (RPA) Uygulamaları
- Siber Güvenlik ve Dijital Kimlik Yönetimi

1.3.1. Bulut Tabanlı Muhasebe Sistemleri

Bulut bilişim, en genel anlamıyla verilerin bilgisayarın yerel hafızasında değil, internet tabanlı depolama alanlarında saklanması ve ihtiyaç duyulduğunda ağ üzerinden erişim sağlanarak kullanılabilmesi olarak tanımlanabilir. Günümüzde artan rekabet koşulları ve ticaret hacminin genişlemesi, işletmelerin bilgiyi hızlı şekilde toplama, sınıflandırma ve işleme gereksinimini artırmıştır. Bu durum, bulut bilişim teknolojisinin işletmeler için giderek vazgeçilmez bir çözüm haline gelmesine yol açmıştır. İsteyerek ya da zorunlu olarak, dünyanın birçok bölgesinde işletmeler bu teknolojiye yoğun biçimde yararlanmaktadır.

Bulut bilişimin işletmelere sunduğu başlıca hizmetler arasında muhasebe yazılımları, stok takip sistemleri, faturalama uygulamaları, bordro (ücret) yazılımları ve insan kaynakları yönetimi çözümleri yer almaktadır (Aksu, 2017, s.79).

Başka bir tanıma göre bulut bilişim, farklı alanlardaki yazılımların internet üzerinden uzak sunucular aracılığıyla çalıştırılmasını ve kullanıcıya ait verilerin bu sunucularda güvenli bir şekilde saklanarak her an erişilebilir olmasını sağlayan bir yapıdır. Ayrıca donanım ihtiyacını azaltması, bant genişliği kullanımını optimize etmesi ve esnek hafıza kapasitesi sunması yönüyle de öne çıkmaktadır (Buyruk Akbaba, 2019, s.25).

1.3.2. Yapay Zekâ ve Otomasyon Teknolojileri

Yapay zekâ, Türk Dil Kurumu Sözlüğünde; bilgisayarların, bilgisayar tarafından kontrol edilen robotların ya da programlanabilir cihazların insan benzeri biçimde algılama, öğrenme, muhakeme etme, karar alma, problem çözme ve iletişim kurma gibi işlevleri yerine getirme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2024).

Yapay kelimesi TDK sözlüğünde, “doğadaki örneklerine bir benzetme yapılarak insan eliyle yapılmış şey” olarak açıklanmıştır. Aynı sözlükte zekâ, insanın yeteneklerinden bazıları olan düşünme, objektif gerçekleri anlama, yargılama, sonuç çıkarma ve akıl yürütmenin bir bütünü olarak tanımlanmıştır. Yapay zekâ kavramı, 1960’lı yıllarda geliştirilen, bilgisayarların deyim yerindeyse akıllıca davranması, karışık ve içinden çıkılmaz olarak tanımlanan sorunları çözmesi ile ilgili metotları kapsayan ve endüstri 4.0 felsefesinin temel kavramlarından biridir (Gacar, 2019, s.391).

Yapay zekâ; derin öğrenme, doğal dil işleme, sinir ağları gibi teknolojileri bünyesinde barındırmasının yanında öğrenme, uyarlama, tahmin etme ve özerk çalışma yeteneğine sahip ileri sistemler olarak da tanımlanabilir. Bu sistem hiç şüphesiz yakın gelecekte davranışları değiştirebilen, öğrenebilen daha akıllı makineler ve programlar geliştirecektir. Yapay zekânın geniş kapsamlı ve gelişmiş algoritmaları, bu algoritmaları besleyen büyük veri kümelerinin bileşimi ve paralel işlem gücü her geçen gün farklı alanlarda yaygınlaşmaktadır. Örnek verilecek olursa bankacılık sektöründe hileli olma

ihtimali yüksek işlemleri gerçek zamanlı bir şekilde tespit edilmesi için modellemeler yapılmakta, bu sayede sistem işlem henüz gerçekleşmeden önce müşteriyi aramak suretiyle onay almaktadır (Erturan ve Ergin, 2018, s.813).

1.3.3. Blockchain Teknolojisi

Blockchain, dijital muhasebeyi dönüştüren bir diğer önemli teknolojik gelişmedir. Blockchain, verilerin dağıtık bir defterde, yani merkezi olmayan bir yapıda saklanmasını sağlayan bir teknolojidir. Herhangi bir işlem kaydedildiğinde, bu işlem bloklar halinde şifrelenerek kaydedilir ve geçmiş veriler üzerinde değişiklik yapılması imkânsız hale gelir. Bu durum dijital muhasebeye şeffaflık ve güvenlik kazandırmaktadır. Blockchain, muhasebe işlemlerinin doğruluğunu ve güvenliğini sağlarken, aynı zamanda dolandırıcılık ve hataların önlenmesine de yardımcı olmaktadır (Özdemir, 2020: 89).

Özellikle finansal işlemler, blockchain teknolojisi sayesinde daha hızlı ve güvenli bir şekilde kaydedilebilir. Aynı zamanda, bu teknoloji ile muhasebe süreçlerinde daha düşük işlem maliyetleri sağlanabilir. Blockchain'in potansiyeli, vergi beyannamelerinden denetim süreçlerine kadar geniş bir yelpazede muhasebe uygulamalarını etkilemektedir. Bu sayede meslek mensupları daha şeffaf ve güvenilir finansal verilerle çalışabilmektedir.

1.3.4. Büyük Veri (Big Data) ve Veri Analitiği

Büyük veri, muhasebe alanındaki dijital dönüşümün bir diğer önemli boyutudur. Büyük veri, şirketlerin iç ve dış kaynaklardan topladığı, işlenmesi ve analiz edilmesi gereken devasa veri kümelerini ifade etmektedir. Bu veriler, meslek mensuplarının işletme performansını daha doğru bir şekilde analiz etmelerine ve gelecekteki mali durumları tahmin etmelerine yardımcı olmaktadır (Demir vd., 2022, s. 184).

Büyük veri teknolojileri, muhasebe işlemleri için daha doğru ve derinlemesine analizler yapmayı mümkün kılarken, aynı zamanda daha hızlı karar almayı da sağlamaktadır. Veri analitiği ise büyük veri üzerinden elde edilen bilgileri işleyerek

daha anlamlı sonuçlar çıkaran bir süreçtir. meslek mensupları, bu verileri kullanarak finansal raporlar oluşturabilir, gelir-gider analizleri yapabilir ve daha iyi stratejik kararlar alabilir. Ayrıca büyük veri ve veri analitiği, finansal risklerin belirlenmesi ve yönetilmesinde de etkin bir rol oynamakta, muhasebe departmanlarının doğru ve zamanında bilgi edinmesini sağlayarak işletme performansının izlenmesini kolaylaştırmaktadır. (Demir vd., 2022, s. 185).

1.3.5. Robotik Süreç Otomasyonu (RPA) Uygulamaları

Robotik Süreç Otomasyonu (RPA), belirli iş kurallarına dayalı tekrarlayan görevleri insan müdahalesi olmaksızın gerçekleştirebilen yazılım robotlarının kullanımını ifade etmektedir. Muhasebe alanında RPA teknolojisi, özellikle veri girişi, fatura işleme, banka mutabakatları ve gider yönetimi gibi işlemlerin hızlı ve hatasız bir şekilde yürütülmesini mümkün kılmaktadır. Bu durum, muhasebe departmanlarında operasyonel verimliliği artırmakta, maliyetleri düşürmekte ve insan kaynaklarının daha stratejik görevlerde kullanılmasını sağlamaktadır. (Özdem & Bora 2022, s. 2).

RPA'nın muhasebe süreçlerinde sunduğu en büyük katkılardan biri, zaman alan manuel işlemleri otomatize ederek iş akışlarını hızlandırmasıdır. Örneğin, bir firmanın günlük banka hareketlerinin muhasebe sistemine entegre edilmesi, geleneksel yöntemlerle saatler sürebilirken, RPA yazılımları ile bu işlemler dakikalar içerisinde tamamlanabilmektedir. Bu süreçte, sistem önceden tanımlanmış kurallar çerçevesinde işlemleri kontrol etmekte ve hata riski minimum seviyeye indirmektedir. (Özdem & Bora 2022, s. 4).

Sonuç olarak, muhasebe süreçlerinde RPA kullanımı, dijital dönüşümün önemli bileşenlerinden biri haline gelmiştir. Tekrarlayan ve kural tabanlı işlemlerde insan hatasını ortadan kaldırması, operasyonel süreyi azaltması ve denetlenebilir bir yapıda işlem yapması, RPA'yı dijital muhasebe uygulamalarında vazgeçilmez hale getirmiştir. Gelecekte, yapay zekâ ve makine öğrenimi ile entegre çalışan akıllı RPA sistemlerinin muhasebe mesleğinin dijital dönüşümünü daha da ileri taşıması beklenmektedir.

1.3.6. Siber Güvenlik ve Dijital Kimlik Yönetimi

Dijital muhasebe süreçlerinin elektronik ortama taşınması, veri bütünlüğü, gizliliği ve erişilebilirliği açısından yeni risk alanlarını beraberinde getirmiştir. Muhasebe verilerinin güvenliği hem müşterilerin hem de firmaların finansal ve kişisel bilgilerinin korunması açısından büyük önem taşımaktadır. Siber güvenlik, dijital muhasebe altyapılarının korunması, yetkisiz erişimlerin engellenmesi, kötü niyetli yazılımlara karşı sistemlerin güvenliğinin sağlanması ve veri kayıplarının önlenmesi gibi kritik işlevleri yerine getirir (Yel & Atasoy, 2021: 439).

Dijital kimlik yönetimi ise muhasebe süreçlerinde yer alan kullanıcıların kimlik bilgilerinin güvenli bir şekilde doğrulanması ve yetkilendirilmesi süreçlerini kapsar. Özellikle e-fatura, e-defter ve e-beyanname gibi uygulamalarda kullanıcıların dijital imzalarının güvenliği, işlemlerin hukuki geçerliliği açısından zorunludur. Dijital kimliklerin çalınması ya da kötüye kullanılması durumunda hem işletmeler hem de müşteriler açısından büyük maddi kayıplar ve hukuki sorunlar ortaya çıkabilmektedir (Çakmak, 2025, s. 215).

Günümüzde siber saldırılar, fidye yazılımları, oltalama (phishing) yöntemleri ve veri sızıntıları muhasebe sistemlerini tehdit etmektedir. Özellikle KOBİ'lerde bilgi güvenliği altyapısının zayıf olması, muhasebe firmalarının siber saldırılara karşı daha savunmasız hale gelmesine neden olmaktadır. Bu nedenle dijital muhasebe uygulamalarında çok faktörlü kimlik doğrulama, düzenli yedekleme, güvenlik duvarları, antivirüs programları ve personel farkındalık eğitimleri gibi önlemler alınmalıdır (Akın & Tanç, 2022, s. 707).

Ayrıca Gelir İdaresi Başkanlığı'nın e-dönüşüm uygulamaları kapsamında yürürlüğe koyduğu düzenlemeler, dijital verilerin bütünlüğünü ve güvenliğini sağlama yükümlülüğü getirmektedir. Bu kapsamda elektronik belgelerde zaman damgası, elektronik imza kullanımı, sistemlerin log kayıtlarının tutulması ve yasal sürelerle arşivlenmesi gibi uygulamalar, dijital muhasebede hem güvenliği hem de yasal uyumu sağlamak açısından kritik öneme sahiptir (Gelir İdaresi Başkanlığı [GİB], 2023, s. 5).

Sonuç olarak, siber güvenlik ve dijital kimlik yönetimi, dijital muhasebe süreçlerinin güvenilirliğini sağlamak, mali verilerin bütünlüğünü korumak ve işlemlerin yasal geçerliliğini temin etmek için vazgeçilmez bir gerekliliktir. SMMM'lerin ve muhasebe personelinin bu konuda bilinçlendirilmesi ve sürekli güncel teknolojilerle güvenlik önlemlerinin alınması, dijital muhasebenin sürdürülebilir ve güvenli şekilde uygulanabilmesi için hayati önem taşımaktadır.

1.3.6.1. Konunun Dijital Muhasebedeki Önemi

Dijital muhasebe sistemlerinin yaygınlaşmasıyla birlikte, muhasebe verileri tamamen elektronik ortama taşınmıştır. Bu dijitalleşme, verilerin erişilebilirliğini ve işlenebilirliğini artırırken aynı zamanda güvenlik açıklarını da beraberinde getirmiştir. Mali veriler; işletmelerin finansal yapısını, müşteri bilgilerini ve operasyonel süreçlerini içerdiği için son derece hassastır. Bu nedenle siber güvenlik, dijital muhasebenin temel bileşenlerinden biri haline gelmiştir. Özellikle vergi beyannameleri, e-fatura, e-defter gibi uygulamalarda herhangi bir veri sızıntısı ya da dış müdahale, mükellefler ve işletmeler için telafisi zor sonuçlar doğurabilir. Bu noktada güçlü bir siber güvenlik politikası, dijital muhasebe uygulamalarının güvenle yürütülmesi açısından hayati bir gerekliliktir (Akın & Tanç, 2022, s. 717).

1.3.6.2. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler İçin Riskler

Dijital dönüşüm, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler (SMMM) için önemli fırsatlar sunarken, aynı zamanda çeşitli riskleri de beraberinde getirmektedir. Bu riskler, dijital sistemlerin etkin kullanımı, veri güvenliği ve mesleki yeterlilik gibi alanlarda yoğunlaşmaktadır.

Muhasebe meslek mensuplarının dijital dönüşüm sürecinde karşılaştıkları problemler arasında teknik altyapı eksiklikleri, dijital okuryazarlık seviyesinin yetersizliği ve sistem entegrasyon sorunları gibi faktörler öne çıkmıştır. Bu sorunlar, dijital sistemlerin etkin kullanımını engelleyebilir ve meslek mensuplarının verimliliğini azaltabilir. (Karaca, 2023, s.300)

Ayrıca, dijitalleşme ile birlikte veri güvenliği ve gizliliği konuları da önem kazanmaktadır. Serbest çalışan SMMM'ler, müşteri verilerini dijital ortamda saklamakta ve işlemektedir. Bu durum, veri sızıntıları, siber saldırılar ve hukuki sorumluluklar gibi riskleri beraberinde getirmektedir. Bu nedenle, güçlü siber güvenlik önlemleri ve dijital okuryazarlık, meslek mensuplarının karşılaştığı riskleri azaltmada kritik rol oynamaktadır. (Hoca, 2023)

Sonuç olarak, dijital dönüşüm, SMMM'ler için hem fırsatlar hem de riskler sunmaktadır. Bu risklerin yönetilmesi için dijital becerilerin geliştirilmesi, teknik altyapının güçlendirilmesi ve veri güvenliği önlemlerinin alınması gerekmektedir. Bu önlemler, dijital muhasebe uygulamalarının etkin ve güvenli bir şekilde kullanılmasını sağlayarak, meslek mensuplarının karşılaştığı riskleri minimize edecektir.

1.4. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE DİJİTAL MUHASEBENİN GELİŞİMİ

Dijital muhasebe, teknolojinin hızla ilerlemesiyle birlikte muhasebe süreçlerinin elektronik ortama taşınmasını ifade eder. Bu dönüşüm, muhasebe mesleğinin işleyişini köklü bir şekilde değiştirmiştir.

1.4.1. Dünyada Dijital Muhasebe

Dünyada dijital muhasebe uygulamaları, özellikle gelişmiş ülkelerde uzun yıllardır kullanılmaktadır. Bu ülkelerde, muhasebe süreçlerinin dijitalleşmesi, verimliliği artırmış ve hata oranlarını azaltmıştır. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Fransa ve Birleşik Krallık gibi ülkelerde, elektronik muhasebe yazılımlarının kullanım oranları 2011-2022 yılları arasında artış göstermiştir. Ancak, Türkiye ile kıyaslandığında, bu ülkelerde dijital muhasebe uygulamalarının daha yaygın olduğu gözlemlenmiştir (Hacıhasanoğlu, Dalkılıç & Ünlü, 2022, s. 5).

Avrupa'da yapılan bir araştırma, yüksek gelirli ülkelerin muhasebe ve finans mesleğinde dijitalleşme konusunda daha fazla ilerleme kaydettiğini göstermektedir. Bu ülkelerde, profesyonel muhasebe hizmetleri daha geniş kapsamlıdır ve dijitalleşme,

ülkenin rekabet gücüyle doğrudan ilişkilidir (Ionescu-Feleagă, Dragomir, Bunea, Stoica & Barna, 2022, s. 3970).

1.4.2. Türkiye’de Dijital Muhasebe

Bilgi teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmeler, verilerin işlenmesi, elde edilmesi ve sunulması süreçlerinde zaman ve güvenilirlik unsurlarını ön plana çıkarmış, bu durum Türkiye için de dijital dönüşümün kaçınılmaz hale gelmesine yol açmıştır. Son yıllarda ülkemiz, dijitalleşme alanında önemli ilerlemeler kaydetmiş; üretimden tedarik zincirine, sanayiden hizmet sektörüne kadar birçok alanda bu dönüşümün etkileri belirgin biçimde görülmeye başlanmıştır.

Türkiye’de sanayileşme sürecinin bir sonucu olarak ortaya çıkan makineleşme, devamında bilgisayarlı üretim uygulamalarının yaygınlaşmasıyla birlikte teknolojik dönüşümün farklı alanlarda kademeli olarak gerçekleşmesine zemin hazırlamıştır. Bu dönüşümün önemli adımlarından biri de elektronik imza olmuştur. 2004 yılında yürürlüğe giren 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu’nda elektronik imza; “başka bir elektronik veriye eklenen ya da elektronik veriyle mantıksal bağı bulunan ve kimlik doğrulama amacı taşıyan elektronik veri” şeklinde tanımlanmıştır (5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu, 2004: 8719).

Türkiye’nin muhasebe ve maliye alanındaki elektronik dönüşüm sürecinde, elektronik ortamda gerçekleştirilen düzenlemelerden sorumlu tek yetkili kurum Gelir İdaresi Başkanlığı’dır (GİB). Türkiye ekonomisinin dijitalleşme sürecine katkı sağlayan önemli girişimlerden biri ise, 2011 yılında Türkiye Bilişim Vakfı (TBV), TÜSİAD ve TESİD iş birliğiyle kurulan Dijital Türkiye Platformu (DTP)’dur. Platform, kuruluşundan itibaren bilgi teknolojileri, iletişim ve elektronik sektörünün gelişimini desteklemeyi ve karşılaşılan sorunlara çözüm üretmeyi hedeflemiştir. Son dönemlerde ise hem kamu kurumları hem de özel sektör işletmeleri, bilgi teknolojilerinden daha etkin yararlanabilmek için dijital yazılımlara daha fazla bütçe ayırmakta ve altyapılarını geliştirmeye yönelik çeşitli yatırımlar gerçekleştirmektedir. Devletin bu alandaki en önemli uygulamalarından biri olarak gösterilebilecek e-Devlet projesi sayesinde, birçok

kamu kurumu ve kuruluğu internet üzerinden vatandaşlara doğrudan hizmet sunabilir hale gelmiştir.

Kamu kurumlarının bilgi ağlarını birbirine bağlayan e-Devlet uygulaması sayesinde, vatandaşlar normal şartlarda saatler sürebilecek birçok işlemi kısa sürede dijital ortamda gerçekleştirebilmektedir. Aynı şekilde, kamu kurumları da bu entegrasyon aracılığıyla uzun zaman alabilecek işlemleri saniyeler içinde tamamlayarak hem zaman hem de maliyet açısından önemli tasarruflar elde etmektedir. Bununla birlikte, günümüzde işletmelerin faaliyetlerini büyük ölçüde bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla yürütmeye başlaması, “e-işletme” kavramını ortaya çıkarmıştır. E-işletme uygulamalarından en fazla etkilenen alanlardan biri ise muhasebe olmuştur. Bu dönüşüm sürecinde Maliye Bakanlığı’na bağlı Gelir İdaresi Başkanlığı, e-Defter, e-Fatura, e-Beyanname ve e-Arşiv Fatura gibi çeşitli projeleri hayata geçirerek e-işletme anlayışının gelişmesine katkıda bulunmuştur. Söz konusu uygulamalar sayesinde kişi ve kurumlar arasındaki işlemler daha hızlı, güvenilir ve hatasız bir şekilde gerçekleştirilebilmekte; böylelikle hem işletmeler açısından zaman avantajı sağlanmakta hem de sistemin şeffaflığı ve denetim etkinliği artırılmaktadır (Cancan, 2019, s. 4).

Türkiye’de özel sektörün dijitalleşme sürecine öncülük eden alanların başında finans sektörü gelmektedir. Piyasa işlemlerinin gelişmesi ve uluslararası ölçekte faaliyet gösteren finans kuruluşlarının etkisiyle, dijital teknolojilerin en yoğun şekilde kullanıldığı sektörlerden biri finans olmuştur (Cancan, 2019, s. 4).

Endüstri 4.0 ile birlikte hız kazanan teknolojik dönüşüm, Türkiye’de dijital platformların etkin şekilde kullanılabilmesi için özellikle tasarım, entegrasyon ve yaratıcılık becerilerine sahip, nitelikli iş gücü olarak tanımlanan bilişim teknolojisi uzmanlarına olan ihtiyacı giderek artırmaktadır. Bu ihtiyacın karşılanabilmesi, eğitimcilerin standart müfredatın ötesine geçerek farklı öğretim ve ölçme-değerlendirme yöntemlerini uygulamalarıyla mümkün olabilmektedir (Gönen ve Rasgen, 2019, s. 2908). Ayrıca eğitim programlarına yazılım ve kodlama derslerinin eklenmesi, bu sürecin desteklenmesi açısından önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir (Arslan ve Demirkan, 2019, s. 54).

1.5. DİJİTAL MUHASEBE UYGULAMALARI

Dijital teknolojilerin gelişimiyle birlikte muhasebe süreçleri giderek daha fazla elektronik ortama taşınmaktadır. Türkiye'de muhasebe alanında dijitalleşme süreci, ilk olarak 2005 yılında Elektronik Beyanname (e-Beyanname) uygulamasının başlatılmasıyla başlamıştır. Bunu sırasıyla 2010 yılında Elektronik Fatura (e-Fatura), 2014 yılında Elektronik Defter (e-Defter) ve Elektronik Arşiv Fatura (e-Arşiv), 2018 yılında ise Elektronik İrsaliye (e-İrsaliye), Elektronik Müstahsil Makbuzu (e-MM) ve Elektronik Serbest Meslek Makbuzu (e-SMM) uygulamalarının devreye alınması takip etmiştir. Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB) tarafından yürütülen bu e-Dönüşüm programı ile birlikte, geleneksel kâğıt belgelerin yerini elektronik belgeler almıştır. Bu dönüşüm sayesinde muhasebe işlemleri, standart formatlarda, güvenli, hızlı ve maliyet etkin şekilde yürütülebilir hale gelmiştir (Çakmak, 2025, s.228).

Aşağıda Türkiye'de muhasebe süreçlerinde yaygın olarak kullanılan temel dijital uygulamalar; tanımları, kullanım alanları, yasal dayanakları, muhasebe süreçlerine katkıları ele alınmıştır

1.5.1. Elektronik Fatura (e-Fatura)

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 229. maddesinde, fatura; satılan mal veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı tutarı göstermek üzere satıcı tarafından verilen ticari belge olarak tanımlanmaktadır. Bu belge, vergi mükellefleri için yasal olarak düzenlenmesi zorunlu bir evraktır. Elektronik fatura (e-Fatura) ise, kâğıt faturaların dijital ortamda hazırlanması, iletilmesi ve saklanmasını sağlayan bir sistemdir e-Fatura uygulamaları, işletmelerin fatura süreçlerini daha hızlı ve güvenli bir biçimde yönetmesini sağlar. Faturalar standart bir elektronik formatta oluşturulur; bu sayede bilgiler sistematik bir şekilde sunulur ve muhasebe kayıtlarında hata olasılığı azalır (Erdem ve Gülten, 2021).

E-Fatura kullanımının başlıca avantajları şunlardır (Gökçen ve Özdemir, 2016: 146):

- Kâğıt kullanımını azaltarak baskı ve arşivleme maliyetlerini düşürmek,
- Alıcı ve satıcılar arasındaki fatura uyumsuzluklarını hızlı şekilde çözmek,
- Fatura süreçlerini hızlandırmak ve verimliliği artırmak,
- Belgelerin elektronik ortamda kolayca bulunmasını ve arşivlenmesini sağlamak,
- Dijital imza ve güvenli iletişim protokolleri ile veri bütünlüğünü ve doğruluğunu temin etmek.

Bununla birlikte, e-Fatura kullanımının bazı dezavantajları da bulunmaktadır. Bunlar arasında teknik altyapı gereksinimleri, kullanıcıların sisteme adaptasyonu, yasal ve mevzuata uyum konuları, güvenlik ve gizlilik endişeleri, teknik destek ve bakım ihtiyacı ile maliyet unsurları sayılabilir (Gökçen ve Özdemir, 2016: 146).

Sonuç olarak, e-Fatura, işletmelerin finansal süreçlerini daha hızlı, güvenli ve verimli şekilde yönetmesine imkân tanır ve dijital muhasebe sürecinin önemli bir parçasıdır (Erdem ve Gülten, 2021).

1.5.2. Elektronik Arşiv Fatura (e-Arşiv Fatura)

E-Arşiv uygulaması, Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nin 433 Sıra No'lu bölümünde belirtilen standartlara uygun olarak elektronik ortamda fatura düzenlenmesini, saklanması, alıcıya sunulmasını ve raporlanmasını sağlayan bir sistemdir. Bu sistemde, elektronik olarak düzenlenen faturaların alıcıya kağıt ya da elektronik ortamda iletilen nüshaları, mükellefin sakladığı elektronik asıl belgeyle aynı hukuki değere sahiptir. Başkanlık tarafından e-Arşiv izni verilen mükellefler, bu kapsamda belgelerini dijital ortamda saklayabilmektedir. İşletmeler, e-Arşiv uygulamasını Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB) tarafından onaylı özel entegratör bilgi işlem sistemleri veya kendi bilgi işlem altyapıları üzerinden kullanabilmektedir (Demirdöven, 2017, s. 35).

E-Arşiv belgelerinin, GİB'e bildirilen bilgi işlem sistemlerinde ya da özel entegratör aracılığıyla oluşturulması zorunludur. Bu belgeler; mali mühür ya da nitelikli elektronik imza ile onaylanabilir, görüntülenebilir ve gerektiğinde kâğıt çıktısı alınabilir

nitelikte tasarlanmıştır. Sistemi kendi bilgi işlem altyapıları üzerinden kullanan tüzel kişiler faturalarını kendi mali mühürleri ile onaylarken, gerçek kişiler mali mühür veya nitelikli e-imza kullanmak durumundadır. Özel entegratörler aracılığıyla uygulamanın kullanılması halinde ise, faturalar mükellefin mali mührü ya da nitelikli e-imzasıyla, talep doğrultusunda ise özel entegratörün mali mührüyle onaylanmaktadır (Bayraktar ve Yıldırım, 2017).

1.5.3. Elektronik Defter (e-Defter)

Türkiye’de Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB) tarafından belirlenen standartlar doğrultusunda elektronik ortamda tutulması zorunlu olan yasal defterler, e-Defter olarak adlandırılmaktadır (Demirdöven, 2017, s. 35). Geleneksel olarak fiziki ortamda düzenlenen defterlerin dijitalleştirilmiş biçimi olan e-Defter, kâğıt kullanımını azaltarak muhasebe süreçlerini hızlandırmakta ve denetim faaliyetlerini daha şeffaf ve kolay hale getirmektedir.

E-Defter uygulaması, kullanıcılarına pek çok avantaj sunmaktadır (Gökçen & Özdemir, 2016, s. 150):

- Yüksek işlem hacmine sahip işletmeler için defter tedarik maliyetlerini ortadan kaldırır,
- Noter tasdik işlemlerine gerek bırakmaz,
- Depolama maliyetlerinde tasarruf sağlar,
- Bürokrasi ve idari yükleri azaltır,
- Vergi denetimlerinin daha kolay yürütülmesini sağlar,
- Fiziksel süreçlerle (kâğıt, baskı, depolama vb.) ilgili maliyetleri ortadan kaldırır,
- Dijital ortamda düzenleme ve saklama sayesinde muhasebe süreçlerini hızlandırır,
- Denetim süreçlerinin daha etkin ve verimli yapılmasına olanak tanır,

- Kâğıt kullanımının azalması ile çevreye katkı sağlar,
- Elektronik ortamda tutulan defterler, fiziksel hasar ve kaybolma riskine karşı uzun süre güvenli şekilde korunabilir.

Bununla birlikte, e-Defter uygulamasının bazı dezavantajları da bulunmaktadır. Özellikle küçük ölçekli işletmelerin teknik altyapı ve nitelikli personel eksikliği, uygulamanın en önemli sınırlılıkları arasındadır (Gökçen & Özdemir, 2016, s. 151). Ayrıca, e-Defter kapsamında yalnızca yevmiye defteri ve defteri kebirin elektronik ortamda tutulabilmesi, güvenlik ve gizlilik endişeleri ile birlikte bazı işletmeler için olumsuzluk yaratmaktadır.

1.5.4. Elektronik Denetim (e-Denetim)

E-Defter uygulamasıyla birlikte, mükelleflerin kayıtlarının bilgisayar programları aracılığıyla otomatik olarak denetlenmesi mümkün hale gelmiştir. Bu süreç, Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB) tarafından belirlenen kurallar çerçevesinde yürütülmekte olup, vergi denetimlerinin dijital ortama taşınmasını sağlamaktadır. E-Denetim uygulaması, vergi denetim süreçlerini daha hızlı, şeffaf ve etkin bir şekilde gerçekleştirme imkânı sunmaktadır.

Bu kapsamda, e-denetim sistemleri aracılığıyla pek çok kontrol yapılabilmektedir. Örneğin; matematiksel hesap kontrolleri, Katma Değer Vergisi (KDV) oranlarının doğruluğu, amortisman hesaplarının mevzuata uygunluğu, transfer fiyatlandırması ve örtülü sermaye düzenlemeleri, envanter kayıtları ile diğer vergi mevzuatına ilişkin yükümlülükler dijital ortamda incelenebilmektedir (Durmuş & Kaya, 2019, s. 368).

1.5.5. Elektronik Beyanname (e-Beyanname)

Vergi beyannamelerinin ilgili mevzuata uygun olarak elektronik ortamda Gelir İdaresi Başkanlığı'na (GİB) gönderilmesi, “e-Beyanname” uygulaması olarak adlandırılmaktadır. Bu sistem sayesinde mükellefler, beyannamelerini kâğıt ortamında

hazırlayıp vergi dairesine teslim etmek yerine internet üzerinden güvenli ve hızlı bir şekilde iletebilmektedir.

Maliye Bakanlığı, bilgi teknolojilerinden yararlanarak beyannamelerin, bildirimlerin ve eklerinin dijital ortamda kolay, hızlı, ekonomik ve güvenli biçimde ulaştırılmasını sağlamaktadır. E-Beyanname sisteminden; gerçek kişiler, ticari, zirai veya serbest meslek kazancı elde eden mükellefler, sermaye şirketleri, kooperatifler, iktisadi kamu kuruluşları, dernek ve vakıf işletmeleri, KDV mükellefleri, ücret ve kira ödemeleri ile stopaj yapanlar, serbest meslek erbabı (ör. avukatlar, mali müşavirler, doktorlar) ve bağımsız denetime tabi olan büyük ölçekli işletmeler yararlanmaktadır. Ayrıca, e-Fatura ve e-Defter sistemlerine dahil olan mükellefler için de bu uygulama zorunlu hale gelmiştir (Durmuş & Kaya, 2019, s. 369).

1.5.6. Elektronik İrsaliye (e-İrsaliye)

Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nin (Sıra No: 487) yürürlüğe girmesiyle birlikte uygulamaya alınan e-İrsaliye sistemi, Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından belirlenen teknik ve hukuki standartlara uygun olarak hazırlanan, elektronik ortamda düzenlenen, iletilen ve saklanan bir belgedir. Geleneksel sevk irsaliyesinin dijitalleştirilmiş biçimi olan e-İrsaliye, özellikle e-Fatura ile entegre bir şekilde kullanılabilir.

Bu uygulama, sevk irsaliyesi sürecinin daha hızlı, güvenilir ve maliyet etkin bir şekilde yürütülmesine katkı sağlamakta; kâğıt kullanımını azaltarak arşivleme ve denetim süreçlerini kolaylaştırmaktadır. Ayrıca, işletmelerin sevkiyatlarını daha şeffaf bir biçimde takip etmelerine imkân tanımaktadır (Durmuş & Kaya, 2019, s. 369).

1.5.7. Serbest Meslek Makbuzu (e-SMM)

Serbest meslek makbuzu, avukat, doktor, mühendis, sanatçı veya danışman gibi serbest meslek erbaplarının sundukları hizmetler karşılığında elde ettikleri gelirleri belgelendirmek amacıyla düzenlenen resmi bir evraktır. Bu belge, alınan ödemenin

kayıt altına alınmasını sağlayarak hem meslek sahibinin hem de hizmet alanın yükümlülüklerini yasal çerçevede güvence altına almaktadır.

Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 487) ile hayata geçirilen elektronik serbest meslek makbuzu (e-SMM) uygulaması ise, bu belgelerin elektronik ortamda düzenlenmesini, iletilmesini ve saklanmasını mümkün kılmaktadır. Geleneksel kâğıt makbuzlara göre çok daha hızlı, güvenli ve şeffaf bir süreç sunan e-SMM, özellikle vergi denetimlerinde etkinliği artırmakta ve kullanıcıların zorunlu işlemlerini kolaylaştırmaktadır. Ayrıca, Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından belirlenen teknik standartlara uygun olarak düzenlenmesi sayesinde, mali işlemlerde düzen ve güvenilirlik sağlanmaktadır (Durmuş & Kaya, 2019, s. 370).

1.5.8. Elektronik Müstahsil Makbuzu (e-MM)

Elektronik Müstahsil Makbuzu (e-MM), tarım ve hayvancılık sektöründe faaliyet gösteren üreticilerden yapılan ürün alımlarının dijital ortamda belgelendirilmesine imkân tanıyan bir uygulamadır. Geleneksel kâğıt müstahsil makbuzlarının dijital bir alternatifi olan e-MM, işlemlerin daha güvenli, hızlı ve verimli bir biçimde yürütülmesini sağlamaktadır. Bu uygulamanın en temel amacı, tarımsal ve hayvansal ürün alım satımında şeffaflığı artırmak, kayıt dışılığı azaltmak ve vergi denetim süreçlerini kolaylaştırmaktır. Ayrıca e-MM, kâğıt kullanımının ortadan kalkması sayesinde hem çevresel sürdürülebilirliğe katkı sağlamakta hem de işletmelere maliyet avantajı sunmaktadır. Böylece tarım sektöründe finansal işlemler daha düzenli ve denetlenebilir bir yapıya kavuşmaktadır. (Durmuş & Kaya, 2019, s. 369-370).

1.5.9. Defter Beyan Sistemi

Defter Beyan Sistemi; serbest meslek mensupları, işletme hesabı esasına göre defter tutan mükellefler ve basit usule tabi olanların kayıtlarını elektronik ortamda tutmalarına olanak tanıyan bir uygulamadır. Sistem, bu gruba dahil mükelleflerin defterlerini dijital ortamda oluşturup saklamalarını, vergi beyannameleri ile bildirim ve dilekçelerini elektronik olarak göndermelerini ve belgelerini yine elektronik ortamda düzenlemelerini mümkün kılmaktadır.

Bunun yanı sıra, Defter Beyan Sistemi kapsamında yer alan mükellefler, Gelir İdaresi Başkanlığı'nın veri tabanında kayıtlı kendi bilgilerine erişebilme imkânına da sahiptir. Böylece hem vergiye ilişkin yükümlülükler dijital ortamda daha hızlı ve güvenli bir şekilde yerine getirilebilmekte hem de bürokratik işlemler önemli ölçüde azaltılmaktadır (Erdem & Gülten, 2021).

1.6. KURUM VE KURULUŞ RAPORLARI

Dijital muhasebenin gelişimi ve serbest muhasebeci mali müşavirlik mesleği üzerindeki etkileri, yalnızca akademik çalışmalarla değil; aynı zamanda mesleki kuruluşlar ve kamu kurumları tarafından yayımlanan raporlarla da kapsamlı biçimde incelenmektedir. Bu raporlar hem mevcut uygulamaların performansını hem de geleceğe yönelik politika önerilerini içermesi açısından büyük önem taşır. Özellikle TÜRMOB (Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği), Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB), OECD (Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü) gibi kurumların yayınladığı raporlar hem ulusal hem de uluslararası düzeyde muhasebe mesleğinin dijitalleşme sürecini şekillendirmektedir.

TÜRMOB Raporları, Türkiye'deki serbest muhasebeci mali müşavirlerin mevcut sorunlarını, dijitalleşme ile ilgili görüşlerini ve uyum süreçlerindeki ihtiyaçlarını belgelemektedir. 2022 yılında yayımlanan “Dijital Dönüşüm Sürecinde Meslek Mensuplarının Uyumu” başlıklı raporda, meslek mensuplarının dijital uygulamalara karşı farkındalık düzeyinin giderek arttığı, ancak teknik destek ve sürekli eğitime olan ihtiyacın devam ettiği vurgulanmıştır (TÜRMOB, 2022). Aynı zamanda bu raporda, serbest çalışan meslek mensuplarının dijital altyapı yatırımlarında bireysel çabaların ön planda olduğu ve kamusal desteklerin yetersiz kaldığı belirtilmiştir.

Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB) tarafından yayımlanan raporlar ise, dijital muhasebe uygulamalarının altyapısı, kullanıcı sayıları, e-belge sistemlerinin işleyişi ve yasal düzenlemelerin etkisi konusunda önemli veriler sunmaktadır. 2023 yılında yayımlanan “Dijital Vergi Uygulamaları İstatistik Raporu’nda, e-Fatura, e-Defter, e-İrsaliye gibi uygulamaların kullanım oranlarında yıllara göre ciddi artışlar yaşandığı ve bunun muhasebe hizmetlerinde verimliliği artırdığı raporlanmıştır (GİB, 2023). Ayrıca

GİB, Defter Beyan Sistemi'nin yaygınlaşmasıyla birlikte mikro işletmelerin beyanname verme oranlarında olumlu yönde gelişmeler olduğunu belirtmektedir.

OECD tarafından yayımlanan “Tax Administration 2022” raporu ise, Türkiye de dahil olmak üzere birçok ülkenin dijital vergi uygulamaları karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Bu rapora göre, Türkiye, dijitalleşme sürecinde özellikle e-belge sistemlerinde önemli ilerlemeler kaydetmiş ülkeler arasında yer almakta; ancak veri analitiği, yapay zekâ uygulamaları ve blockchain entegrasyonu gibi ileri düzey dijital uygulamalarda halen gelişime açık olduğu görülmektedir (OECD, 2022). OECD'nin bu gibi raporları, Türkiye'nin dijital muhasebe sistemlerini uluslararası düzeyde konumlandırmak açısından da önemli birer rehberdir.

Bunlara ek olarak, Deloitte, PwC, KPMG ve EY gibi uluslararası denetim ve danışmanlık firmalarının yayımladığı raporlar da dijitalleşmenin muhasebe mesleği üzerindeki etkilerine dair kapsamlı bilgiler sunmaktadır. Bu raporlar, yeni nesil muhasebe yazılımlarının kullanımı, siber güvenlik tehditlerine karşı alınan önlemler, dijital okuryazarlık gereksinimi gibi konularda mesleki yönlendirmeler içermektedir. Örneğin, PwC'nin 2023 yılı “Accounting 2030” raporunda, muhasebe mesleğinin geleceğinde yapay zekâ destekli karar sistemlerinin etkisinin artacağı; bu nedenle meslek mensuplarının teknolojiyle daha iç içe bir rol üstlenmeleri gerektiği vurgulanmıştır (PwC, 2023).

Sonuç olarak, dijital muhasebeye geçiş sürecinin sağlıklı şekilde analiz edilmesi, yalnızca bireysel ya da yerel uygulamaların değil, aynı zamanda ulusal ve uluslararası kurumların değerlendirme raporlarının incelenmesini gerektirmektedir. Bu raporlar hem mevzuatın şekillenmesinde hem de uygulama sürecindeki sorunların tespit edilip çözüm önerileri geliştirilmesinde kritik bir role sahiptir. Ayrıca, meslek mensuplarının bu tür kaynaklara erişimi ve düzenli olarak takip etmesi, mesleki gelişim açısından büyük bir kazanım sunmaktadır.

2. DİJİTAL MUHASEBENİN SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLERE ETKİLERİ

Günümüzde dijitalleşme, yalnızca teknolojik bir dönüşüm süreci olmanın ötesinde, iş yapma biçimlerini temelden etkileyen bir paradigma değişimi haline gelmiştir. Bu değişimden en fazla etkilenen meslek gruplarından biri de Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerdir. Geleneksel muhasebe süreçlerinin yerine geçen dijital uygulamalar, muhasebe meslek mensuplarının bilgiye erişim, veri işleme, raporlama ve müşteri hizmetleri gibi alanlarda köklü bir dönüşüm yaşamalarına neden olmaktadır (Eş ve Atasoy, 2022: 252).

2.1. DİJİTALLEŞMENİN SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLİK MESLEĞİNE ETKİLERİ

Dijitalleşme, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler (SMMM) mesleğini köklü bir şekilde dönüştürmektedir. Geleneksel muhasebe süreçlerinin yerini alan dijital uygulamalar, meslek mensuplarının bilgiye erişim, veri işleme, raporlama ve müşteri hizmetleri alanlarında etkinliğini artırmaktadır (Mert, Güner ve Duyar, 2022, s.197).

Dijital muhasebe uygulamaları, e-fatura, e-defter ve e-beyanname gibi sistemler aracılığıyla muhasebe süreçlerini dijital ortama taşımaktadır. Bu sistemler, veri girişinde hata riskini azaltmakta, süreçlerin hızını artırmakta ve kâğıt kullanımını düşürmektedir (Eş ve Atasoy, 2020, s.253).

Buna ek olarak, dijitalleşme vergi denetimlerinin daha şeffaf ve hızlı yürütülmesini mümkün kılmakta ve muhasebe hileleri ile kayıt dışılığı önlemede meslek mensuplarına yardımcı olmaktadır (Can, 2025: 14). Ancak küçük işletmelerde teknik altyapı eksiklikleri ve dijital beceri yetersizlikleri, dijital muhasebe uygulamalarının etkin kullanımını sınırlayabilmektedir (Özbek, 2024, s.1998).

Sonuç olarak, dijitalleşme SMMM mesleğini dönüştüren ve meslek mensuplarının çalışma biçimlerini köklü şekilde değiştiren önemli bir faktördür. Meslek mensuplarının dijital becerilerini geliştirmeleri ve teknik altyapılarını güçlendirmeleri,

dijital muhasebenin verimli ve güvenli bir şekilde uygulanabilmesi açısından kritik öneme sahiptir (Mert, Güner ve Duyar, 2022: 215).

2.1.1. İş Süreçlerinde Otomasyonun Rolü

Muhasebe alanında iş süreçlerinin otomasyonu, veri girişi, fatura işlemleri ve raporlama gibi görevlerin dijital sistemler aracılığıyla gerçekleştirilmesini mümkün kılar. Bu sayede süreçler daha hızlı, doğru ve maliyet-etkin şekilde yürütülmektedir. Yapay zekâ destekli otomasyon sistemleri, manuel veri girişine göre hem hız hem de doğruluk açısından önemli avantajlar sağlamaktadır. Örneğin, bir fatura tarandığında sistem içeriği otomatik olarak tanımakta ve kaydetmektedir; bu da işlem süresini saniyelerle ölçülebilecek kadar kısaltmaktadır. Ayrıca otomasyon, sadece hız kazandırmakla kalmamakta, aynı zamanda otomatik veri doğrulama ve uyarı sistemleri sayesinde hata oranlarını da önemli ölçüde azaltmaktadır. Tüm bu gelişmeler, muhasebe meslek mensuplarının rutin ve tekrar eden görevlerden kurtularak analiz, danışmanlık ve stratejik karar desteği gibi katma değeri yüksek faaliyetlere odaklanmalarına olanak tanımaktadır (Müşavir Rotası, 2025).

2.1.2. Zaman ve Maliyet Açısından Kazanımlar

Dijitalleşme, muhasebe meslek mensupları için zaman ve maliyet açısından önemli avantajlar sunmaktadır. Geleneksel muhasebe süreçlerinde kâğıt kullanımı, arşivleme, noter tasdikleri ve manuel kayıt işlemleri ciddi zaman ve maliyet yükü oluşturmaktadır. Elektronik defter, elektronik fatura ve elektronik beyanname gibi dijital uygulamalar sayesinde bu işlemler büyük ölçüde ortadan kalkmakta, muhasebe meslek mensuplarının iş yükü azalmaktadır (Sökmen, 2023, s. 28).

Özellikle yüksek işlem hacmine sahip işletmelerde defter basımı, saklama ve depolama maliyetlerinin tamamen ortadan kalkması, maliyet avantajlarının en önemli göstergesidir. Ayrıca elektronik ortamda yürütülen süreçler, işlemlerin hızlanmasını sağlayarak meslek mensuplarına daha kısa sürede daha fazla hizmet sunma imkânı tanımaktadır. Bu durum, müşteri ilişkilerinde memnuniyet düzeyini artırmakta ve rekabet avantajı yaratmaktadır (Özdaş ve Tüfekci, 2023, s. 679).

Bununla birlikte dijital muhasebe uygulamalarının, veri girişinde hata riskini azaltarak meslek mensuplarının iş tekrarlarını önlemesi de zaman yönetimi açısından kritik bir fayda sağlamaktadır. Hataların erken tespit edilmesi ve düzeltme maliyetlerinin düşmesi hem mali müşavirlerin hem de mükelleflerin verimliliğini artırmaktadır (Doğan, 2022, s. 14).

Sonuç olarak, dijitalleşmenin getirdiği zaman ve maliyet kazanımları, SMMM'lerin yalnızca günlük iş yüklerini azaltmakla kalmamakta, aynı zamanda mesleğin stratejik boyutunu güçlendirmekte ve meslek mensuplarının daha analitik ve değer yaratan hizmetlere odaklanmasına imkân tanımaktadır (Sökmen, 2023, s. 59).

2.1.3. Dijitalleşmenin Muhasebe Mesleğinin Geleceğine Etkisi

Günümüzde dijitalleşme, muhasebe mesleğinin geleceğini şekillendiren en önemli faktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Dijital teknolojiler, muhasebe süreçlerini daha hızlı, güvenli ve verimli hâle getirirken, meslek mensuplarının sadece kayıt ve raporlama işlevleriyle sınırlı kalmayıp, stratejik ve analitik karar destek rollerini de üstlenmelerini sağlamaktadır (Tekbaş, 2018, s. 49). Özellikle yapay zekâ, blokzincir, büyük veri analitiği ve otomasyon sistemleri, muhasebe süreçlerinde hata risklerini minimize etmekte ve manuel müdahale gerektiren işlemleri azaltmaktadır (Karyağdı, 2022, s. 34).

Dijitalleşme, denetim ve vergi süreçlerinde şeffaflığı artırarak, muhasebe meslek mensuplarının sorumluluklarını yeniden şekillendirmektedir (Satar, 2024, s.63). Örneğin, e-fatura ve e-defter uygulamaları, işlemlerin izlenebilirliğini ve doğruluğunu artırmakta; bu durum, vergi denetimlerinin daha hızlı ve güvenilir biçimde yürütülmesine olanak sağlamaktadır. Bu gelişmeler, meslek mensuplarının yalnızca kayıt ve raporlama değil, aynı zamanda risk analizi, uyum denetimi ve veri analitiği gibi alanlarda da yetkinleşmesini gerektirmektedir (Deniz, 2022, s. 375).

Dijitalleşmenin getirdiği bu dönüşüm, küçük ve orta ölçekli işletmelerde teknik altyapı eksiklikleri ve dijital beceri yetersizlikleri nedeniyle sınırlı kullanılabilir. Bu durum, muhasebe mesleğinin geleceğine yönelik bazı zorlukları beraberinde

getirmektedir. Bu nedenle, meslek mensuplarının dijital becerilerini geliştirmeleri, sürekli eğitim programlarına katılmaları ve teknolojik yenilikleri takip etmeleri, dijital muhasebenin verimli ve güvenli bir şekilde uygulanabilmesi açısından kritik öneme sahiptir (Karyağdı, 2022, s. 39).

Ayrıca dijitalleşme, meslek mensuplarının rolünü sadece finansal verilerin kaydedilmesi ve raporlanması ile sınırlı tutmayıp, işletmelerin stratejik karar alma süreçlerine katkı sağlamak şeklinde genişletmektedir. Bu bağlamda, muhasebe mesleğinin geleceğinde veri analitiği, finansal modelleme ve stratejik danışmanlık gibi yeni alanların önemi giderek artmaktadır. Dijital dönüşüm, meslek mensuplarının mesleki yetkinliklerini artırırken, işletmelerin ve kamu denetim organlarının da süreçlerden daha etkin biçimde yararlanmasını sağlamaktadır.

Sonuç olarak, dijitalleşme, muhasebe mesleğini köklü şekilde dönüştürmekte ve meslek mensuplarının görev ve sorumluluklarını yeniden tanımlamaktadır. Meslek mensuplarının dijital becerilerini artırmaları ve teknolojik yenilikleri etkin biçimde kullanmaları, mesleğin sürdürülebilirliği ve rekabet gücü açısından hayati bir gerekliliktir (Deniz, 2022, s. 377).

2.1.4. Serbest Çalışan SMMM’lerde Dijital Adaptasyon

Dijitalleşmenin etkisi yalnızca büyük muhasebe firmalarıyla sınırlı kalmayıp, bireysel çalışan serbest muhasebeci mali müşavirler (SMMM’ler) üzerinde de önemli sonuçlar doğurmaktadır. Özellikle bireysel olarak çalışan SMMM’lerin dijital sistemlere adaptasyonu, mesleki sürdürülebilirlikleri açısından belirleyici hâle gelmiştir. Dijital muhasebe sistemlerinin kullanımındaki artış, bu meslek grubunu da e-belge uygulamalarına, dijital beyan sistemlerine ve elektronik defter sistemlerine yönlendirmiştir. Bu süreçte serbest çalışan SMMM’lerin teknolojik donanımına erişimi, yazılım bilgisi düzeyi ve dijital okuryazarlık becerileri ön plana çıkmaktadır (Özçelik, vb. 2025, s.136).

Serbest çalışan mali müşavirlerin dijital adaptasyonu yalnızca teknik becerilerle sınırlı olmayıp, aynı zamanda zihinsel bir dönüşümü de gerektirmektedir. Geleneksel

muhasebe anlayışının dışına çıkmak, manuel süreçleri terk ederek otomasyon sistemlerine güvenmek birçok serbest çalışan için bir alışkanlık değişimini zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, dijital araçların kullanımına yönelik eğitimlerin düzenlenmesi, bu dönüşümün başarıyla gerçekleştirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Özellikle Gelir İdaresi Başkanlığı'nın sunduğu e-Devlet sistemleri, e-Beyanname ve e-Defter gibi platformların etkin şekilde kullanılabilmesi için gerekli eğitimlerin süreklilik arz etmesi gerekmektedir (Alataş & Kılıç, 2025, s. 24).

Bireysel SMMM'ler için en büyük adaptasyon zorluklarından biri maliyet unsurudur. Yazılım lisans ücretleri, donanım giderleri ve sürekli güncellenen sistemlere ayak uydurma gerekliliği, küçük ölçekte çalışanlar için ekonomik bir yük oluşturabilir. Ayrıca, çoğu zaman ofislerini evden veya küçük mekânlardan yöneten SMMM'ler, veri güvenliği ve yedekleme gibi konularda kurumsal düzeyde çözümlere erişmekte zorlanabilmektedir. Bu noktada, özel entegratör hizmetlerinin yaygınlaşması ve uygun maliyetli çözümler sunulması, adaptasyon sürecini kolaylaştırıcı bir unsur olarak değerlendirilebilir (Alataş & Kılıç, 2025, s.3).

Diğer yandan dijitalleşmenin getirdiği avantajlar da göz ardı edilemez. Serbest çalışan SMMM'ler, dijital araçları kullanarak hizmet verdikleri mükelleflere uzaktan erişim sağlayabilmekte; belge toplama, beyannameleri onaylama ve defter girişlerini uzaktan gerçekleştirebilmektedirler. Bu durum, mekândan bağımsız bir çalışma ortamı yaratmakta ve müşteri portföyünü genişletme imkânı sunmaktadır (OECD, 2020, s.33). Ayrıca, dijital sistemler sayesinde işlem kayıtları daha düzenli, şeffaf ve denetime hazır hâle gelirken; hata oranları azalmakta, iş yükü dengelenmekte ve zaman yönetimi daha verimli yapılabilmektedir.

Ancak yapılan bazı araştırmalar, özellikle kırsal bölgelerde faaliyet gösteren SMMM'lerin dijitalleşme konusunda yeterince desteklenmediğini ortaya koymuştur. Teknik altyapı eksikliği, internet erişimi sorunları ve bireysel destek yetersizliği, bu süreci yavaşlatan faktörler arasındadır. Bu nedenle, serbest çalışan mali müşavirlerin dijitalleşme süreçlerine entegre edilebilmesi için sadece teknik değil, aynı zamanda idari ve örgütsel desteklerin sağlanması, gerekirse meslek odaları tarafından destek paketleri sunulması önerilmektedir (OECD, 2020, s.33).

Serbest çalışan SMMM’lerin dijital adaptasyonu, muhasebe mesleğinin geleceği açısından stratejik bir öneme sahiptir. Bu adaptasyon süreci sadece teknolojik araçlara erişimle sınırlı kalmamalı; zihinsel dönüşüm, mali destek, eğitim ve sürdürülebilir altyapı unsurlarını da kapsamalıdır. Dijital dönüşüme ayak uydurabilen serbest çalışanlar, hem kendi iş süreçlerini modernize edebilmekte hem de müşteri memnuniyetini artırarak rekabet güçlerini koruyabilmektedirler (Özçelik, vb. 2025, s.136).

2.1.5. Ofis Yapısında ve İş Modelinde Değişim

Dijitalleşme süreci, serbest muhasebeci mali müşavirlerin (SMMM) ofis yapısında ve hizmet sunum modellerinde köklü değişimlere neden olmuştur. Geleneksel ofis düzeni; fiziksel arşivlerin, elle yapılan veri girişlerinin ve yüz yüze danışmanlık hizmetlerinin ön planda olduğu bir yapıdan, bulut tabanlı sistemlerin, elektronik belge yönetim platformlarının ve uzaktan çalışma imkânlarının önceliklendiği bir düzene evrilmiştir. Bu değişim yalnızca teknolojik araçların kullanımını değil, aynı zamanda meslek mensuplarının iş yapma biçimlerini, müşteriyle olan iletişim kanallarını ve organizasyonel yapılanmalarını da kapsamaktadır. (Öztürk, 2025, s. 49)

Dijital dönüşümle birlikte muhasebe ofislerinde artık daha az fiziksel alana ihtiyaç duyulmaktadır. Arşivleme sistemleri dijital ortama aktarılmış, defter tasdik işlemleri büyük oranda ortadan kalkmış ve belge saklama zorunluluğu e-belgelerle yönetilmeye başlamıştır. Bu durum, ofislerin daha küçük metrekarelerde kurulmasına olanak tanımış, maliyetleri düşürmüştür. Ayrıca uzaktan erişim imkânı sunan yazılımlar sayesinde birçok SMMM, evden ya da mobil ofislerden hizmet verebilecek hale gelmiştir (Alataş & Kılıç, 2025, s.23).

İş modeli açısından da önemli farklılıklar gözlemlenmektedir. Geleneksel modelde, hizmet karşılığı alınan sabit ücretlerin yerini, yazılım destekli danışmanlık, veri analitiği ve raporlama hizmetleri gibi katma değerli hizmetlerle belirlenen dinamik fiyatlandırma yöntemleri almaktadır. SMMM’ler yalnızca kayıt tutma görevini değil, aynı zamanda müşterilerine stratejik finansal rehberlik sağlama sorumluluğunu da

üstlenmişlerdir. Bu dönüşüm, muhasebe hizmetinin pasif bir işlemde, aktif bir karar destek sürecine dönüşmesini beraberinde getirmiştir (Dimitriu ve Matei, 2020, s.3).

Ofis organizasyonları da dijital sistemlerin etkisiyle yeniden şekillenmektedir. Önceden her biri farklı görev alanlarına sahip çok sayıda personelin bulunduğu ofislerde, artık dijital araçlar sayesinde daha az sayıda ancak teknolojiye hâkim, nitelikli personel tercih edilmektedir. Örneğin, veri girişi yapan personelin yerini otomasyon sistemleri alırken, veri analizini yorumlayan uzmanlar ön plana çıkmaktadır. Bu durum, insan kaynağında da bir dönüşüm ihtiyacını beraberinde getirmiş, meslek mensuplarının dijital yetkinliklerini artırmaları zorunlu hale gelmiştir (Sutton, 2016, s. 363).

Ayrıca müşteriyle kurulan ilişkilerde de değişim yaşanmaktadır. Geleneksel modelde birebir görüşmelerle yürütülen müşteri ilişkileri, dijital çağda sanal ortamda yürütülen danışmanlık hizmetlerine dönüşmüştür. E-posta, görüntülü arama, dijital imza, uzaktan belge paylaşımı gibi araçlar sayesinde müşteriyle temas süreleri kısalmış; işlem hızları artmıştır. Bununla birlikte, güven ilişkisini korumak ve sürdürülebilir müşteri memnuniyetini sağlamak için dijital ortamda da etkili iletişim becerileri büyük önem kazanmıştır (Yılmaz, 2023, s.301).

Dijital dönüşüm sadece bir teknoloji uyumu değil, SMMM'lerin hizmet anlayışını, organizasyon biçimini ve meslek tanımını yeniden yapılandıran çok katmanlı bir dönüşüm sürecidir. Bu süreçte başarılı olabilmek için sadece teknolojiyi kullanmak yeterli değildir; aynı zamanda bu teknolojilerin sunduğu olanakları stratejik biçimde değerlendirerek iş modelini geliştirmek gerekmektedir. Bu bağlamda, meslek mensuplarının değişime açık olması, dijital becerilerini sürekli geliştirmesi ve ofis yapılarını bu yeni gerçekliğe göre yeniden şekillendirmesi kaçınılmazdır (Kaya ve Koç, 2021, s.59).

2.2. DİJİTAL MUHASEBE UYGULAMALARININ AVANTAJLARI VE DEZAVANTAJLARI

Dijital muhasebe uygulamaları, muhasebe alanındaki dönüşümün en somut göstergeleri arasında yer almakta ve işletmelerin finansal süreçlerini modern

teknolojilerle uyumlu hâle getirmektedir. Gelişen yazılım ve bilgi teknolojileri sayesinde muhasebe işlemleri daha hızlı, doğru ve etkin bir şekilde gerçekleştirilebilmekte, bu da işletmelerin hem maliyet hem de zaman açısından tasarruf sağlamasına olanak tanımaktadır (Öztürk, 2025, s. 10).

Ancak dijitalleşme süreci yalnızca avantajlar getirmemekte, bazı risk ve zorlukları da beraberinde taşımaktadır. Bu nedenle dijital muhasebe uygulamalarının kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi hem muhasebe meslek mensuplarının hem de işletme yöneticilerinin dijital dönüşüme uyum sağlaması açısından büyük önem taşımaktadır (Dursun, 2025, s. 22).

Aşağıda dijital muhasebenin avantaj ve dezavantajları ayrıntılı şekilde ele alınacaktır.

2.2.1. Dijital Muhasebenin Avantajları

Dijitalleşme ve e-dönüşüm süreci, ticari anlayışın ürün odaklılıktan bilgi odaklılığa kaymasını simgelemektedir. Bu dönüşüm, son yıllarda iş yaşamına entegre olan bilgi teknolojilerinin etkisiyle muhasebe mesleğinde de kendini göstermiş ve meslekte yeni bir yapılanma sürecini başlatmıştır. Teknolojik ilerlemeler ve dijitalleşme, diğer meslek alanlarında olduğu gibi muhasebe pratiğini de etkilemekte ve geliştirmektedir. Muhasebe ile teknolojinin yaklaşması ve meslekte teknolojiye olan artan ihtiyaç, bu değişimin temelinde yer almaktadır (Tekbaş vd., 2018, s. 224).

Geleneksel olarak muhasebe, uzun yıllar boyunca insan faktörüne dayalı olarak yürütülmüştür. Ancak yapay zekâ, otomasyon ve benzeri gelişmiş teknolojilerin yaygınlaşmasıyla muhasebe işlevlerinin önemli bir kısmının otonom sistemler ve yapay zekâ tarafından gerçekleştirileceği öngörülmektedir. Bu durum, mesleğin yeni bir boyut kazanmasına ve çağın gerekliliklerine göre yeniden şekillenmesine olanak tanıyacaktır. Buradan hareketle, muhasebe mesleği tamamen ortadan kalkmayacak; aksine, işleyiş biçimi değişecek ve meslek, yeni ihtiyaçlara göre yeniden tanımlanacaktır. Bu süreç, meslek mensuplarının sahip olması gereken yetkinlik ve niteliklerin de evrilmesine yol açacaktır (Yalçın, 2022, s. 21).

Gelecekte her işletmenin bir “dijital ikizi” (yazılım temelli) oluşturması beklenmektedir. Bu sayede muhasebeciler, geleneksel rollerinin ötesine geçerek sistem tasarımcısı ve danışman gibi yeni sorumluluklar üstlenebilecektir. Dijital ikizler sayesinde muhasebeciler, işletmenin fiziksel ortamına gitmeden veri denetimi yapabilecek ve gerekli işlemleri gerçekleştirebilecektir.

Veri güvenliği açısından, akıllı sistemlere erişim, işletmenin muhasebecisi veya denetçisi olduktan sonra kendisine verilecek özel şifrelerle sağlanacaktır. Ayrıca, muhasebeci işletmeyle çalışmaya devam ettiği sürece, sistem her kullanımda yeni bir şifre üreterek güvenliği artırabilir. İşletme veri sisteminde erişim kısıtlamaları ve kullanıcı izinleri belirlenerek, veri bütünlüğü ve güvenliği korunabilir (Erturan ve Ergin, 2018, s. 162).

Dijitalleşme ile birlikte muhasebe mesleği, yalnızca kayıt tutma işlevini değil, danışmanlık ve denetim hizmetlerini de kapsayacak şekilde genişlemektedir. Bu değişim, muhasebecilerin teknolojiyi daha etkin kullanmalarını ve danışmanlık faaliyetlerini artırmalarını gerektirecektir.

Muhasebe sistemlerinin entegrasyonu, farklı modüller ve yazılımların birbirleriyle veri alışverişi yapabilmesini sağlayarak işletmelere önemli faydalar sunmaktadır (Akgöz 2018, s. 12).

Muhasebe sistemlerinde entegrasyon, işletmelere birçok önemli avantaj sunmaktadır. Öncelikle işlem hızında artış ve süreç verimliliğinde yükseliş sağlanmakta, hata oranları ise önemli ölçüde azalmaktadır. Bu sayede ödeme ve tahsilat süreçleri daha hızlı ve kolay gerçekleştirilebilmekte, finansal raporlamalar hem detaylı hem de doğru biçimde elde edilebilmektedir. Ayrıca, entegrasyon maliyetlerde tasarruf sağlarken güvenlik düzeyini artırmakta, işletme ile muhasebeci arasındaki iletişimi kolaylaştırmakta ve çevre dostu uygulamaların benimsenmesine imkân tanımaktadır. Bu nedenle muhasebe sistemlerine entegrasyon yatırımı yapmak, uzun vadede işletmelerin verimliliğini, doğruluğunu, maliyet etkinliğini ve sürdürülebilirliğini güçlendiren kritik bir strateji olarak değerlendirilebilir.

2.2.2. Dijital Muhasebenin Dezavantajları

Sanayi Devrimi'nden günümüze kadar gelişen Endüstri 4.0 süreci, gelecekte de daha yeni teknolojik versiyonlara evrimleşmeye devam edecektir. Dijitalleşmenin sunduğu birçok avantajın yanı sıra, bu sistemler siber suçlar ve casusluk faaliyetleri açısından potansiyel riskler barındırmaktadır. Bu nedenle, sistem açıklarının giderilmesi ve siber güvenliğin sağlanması kritik bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır. Dijital muhasebe uygulamalarında oluşabilecek herhangi bir hata, zincirleme bir etki yaratarak tüm sürecin güvenliğini tehlikeye atabilir. Bu bağlamda, siber güvenliği sağlamak için önleyici tedbirlerin alınması zorunluluk hâline gelmiştir (Dursun, Ektik ve Tutcu, 2019, s. 270).

Muhasebe süreçlerinde bilgi teknolojilerinin kullanılması, işlemlerin hızlanması, hata oranının azalması, maliyet tasarrufu sağlanması ve veri analizlerinin etkin bir şekilde yapılabilmesi gibi önemli faydalar sunmaktadır. Bununla birlikte, teknolojinin etkin kullanımı bazı sorunları da beraberinde getirmektedir. Bunlar arasında teknik altyapı eksiklikleri, sistemden kaynaklanan aksaklıklar ve kullanıcı hataları öne çıkmaktadır (Tektüfekçi, 2013, s. 89).

Teknolojideki hızlı ilerleme, muhasebe bilgi sistemlerinde yeni güvenlik tehditlerini beraberinde getirmiştir. Bu tehditler, sistemlerin bütünlüğünü ve güvenliğini tehlikeye atarak, işletmeler için ciddi mali kayıplar ve itibar zedelenmesi riskleri oluşturmaktadır. Öne çıkan riskler arasında; bilgi gizliliğinin ihlali, verilerin çalınması, yetkisiz bilgi kullanımı, bilgisayar ve verilerin kötüye kullanımı, kasti değişiklik veya veri manipülasyonu sonucu bilgi bütünlüğünün bozulması ve kötü niyetli hareketlere bağlı işlem hataları bulunmaktadır.

Endüstri 4.0 ile birlikte muhasebe süreçleri hızla değişmekte ve meslek mensuplarının bu dönüşüme uyum sağlaması gerekmektedir. Bu nedenle, sürekli mesleki eğitim ve meslek içi eğitimlere katılım zorunludur. Ayrıca, teknoloji yatırımlarının yapılması ve siber-fiziksel sistemler, senaryo ve otomasyon uygulamaları ile akıllı sistemler hakkında yeterli bilgi sahibi olunması büyük önem taşımaktadır.

Dijitalleşmenin etkisiyle muhasebe mesleğinde otomasyon ve yapay zekâ kullanımı artmakta, bazı görevler makineler ve yazılımlar aracılığıyla yürütülebilmektedir. Bu durum, muhasebecilerin işlerini koruyabilmeleri ve gelecekte rekabetçi kalabilmeleri için mesleki donanımlarını güçlendirmelerini gerektirmektedir (Yürekli ve Şahiner, 2017, s. 160).

Her ne kadar dijital dönüşüm, muhasebe mesleğine birçok avantaj sağlasa da bazı olumsuz etkiler de mevcuttur. Özellikle muhasebe uygulamalarındaki değişiklikler, meslek mensupları üzerinde baskı yaratabilir. Bu nedenle, muhasebecilerin bilgi teknolojilerini etkin kullanabilmeleri, yeni beceriler edinmeleri ve mesleki gelişim programlarına katılmaları gelecekte başarılarının devamı açısından kritik öneme sahiptir (Yürekli ve Şahiner, 2017, s. 159).

2.3. SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLERİN DİJİTAL MUHASEBEYE UYUMU VE EĞİTİM SÜREÇLERİ

Dijitalleşme, muhasebe mesleğinde köklü bir dönüşüm sürecini başlatmıştır. Bu dönüşümden en fazla etkilenen gruplardan biri de Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler (SMMM) olmuştur. Teknolojinin muhasebe uygulamalarına entegrasyonu, sadece muhasebe işlemlerinin yöntemini değil, aynı zamanda bu mesleği icra edenlerin bilgi ve beceri düzeyini de yeniden şekillendirmiştir. Bu bağlamda, SMMM'lerin dijital muhasebe sistemlerine uyum sağlayabilmeleri için yeni bilgi alanlarında donanımlı hale gelmeleri ve sürekli mesleki eğitim süreçlerine katılmaları kaçınılmazdır (Al-Htaybat vd., 2018, s.4). Dijitalleşmenin sunduğu imkânlardan yararlanabilmek ve mesleki rekabet gücünü sürdürebilmek adına, meslek mensuplarının hem teknik hem de stratejik düzeyde dijital yeterlilik kazanmaları gerekmektedir.

Öncelikle, SMMM'lerin dijital muhasebe uygulamalarını etkin şekilde kullanabilmeleri için yazılım okuryazarlığına sahip olmaları gerekmektedir. e-Fatura, e-Arşiv, e-Defter, e-İrsaliye ve Defter Beyan Sistemi gibi dijital araçlar, meslek mensuplarının gündelik iş süreçlerinin ayrılmaz parçaları haline gelmiştir. Bu sistemleri hatasız ve etkin kullanabilmek hem vergi mevzuatına uyum açısından hem de müşteri memnuniyeti bakımından büyük önem arz etmektedir. Ancak yapılan araştırmalar,

özellikle ileri yaş grubundaki muhasebecilerin bu sistemlere adaptasyonda zorlandıklarını, teknik sorunlar karşısında çözüm üretmekte yetersiz kaldıklarını göstermektedir. Bu durum, dijital dönüşüm sürecinin yalnızca teknolojik değil, aynı zamanda sosyolojik ve pedagojik bir boyutunun da olduğunu ortaya koymaktadır. (Şeker, 2021, s.955)

Dijitalleşmenin etkili biçimde hayata geçebilmesi için, meslek örgütlerinin sunduğu eğitim programları büyük önem taşımaktadır. Türkiye’de bu konuda en önemli aktör olan TÜRMOB, meslek mensuplarına yönelik sürekli eğitim programları düzenlemekte ve dijital muhasebe araçlarının kullanımı hakkında bilgilendirici içerikler sunmaktadır. Ancak bu eğitimlerin bazı bölgelerde yeterince yaygınlaşmadığı, çevrim içi eğitimlere erişimde teknik sorunlar yaşandığı ve uygulamalı içeriklerin yetersiz kaldığı yönünde eleştiriler de söz konusudur. Bunun yanında, eğitimlerin sadece sistemsel kullanımla sınırlı kalması ve dijital güvenlik, etik sorumluluk gibi konulara yeterince değinmemesi de önemli bir eksiklik olarak değerlendirilmelidir (Yıldırım & Güngör, 2023, s. 170).

SMMM’lerin dijital sistemlere uyum sağlaması sadece teknik bilgiyle sınırlı kalmamalı; aynı zamanda dijital düşünme ve stratejik adaptasyon yeteneklerini de içermelidir. Örneğin, veri analizi yapabilme, bulut teknolojilerini kullanabilme, elektronik belge güvenliğini sağlama gibi yetkinlikler artık meslek mensuplarının “temel beceri seti” arasında yer almaktadır (Jackling ve De Lange, 2009: 376). Bu bağlamda, üniversitelerde verilen muhasebe eğitimi de dijital dönüşüme paralel olarak yeniden yapılandırılmalıdır. Nitekim uluslararası düzeyde yapılan çalışmalarda, muhasebe eğitiminin teknoloji temelli hale getirilmesi gerektiği ve öğrencilerin dijital muhasebe yazılımlarıyla pratik yaparak mezun olmalarının zorunlu hale geldiği vurgulanmaktadır (Gamage vd., 2020: 9).

Bir diğer önemli konu ise, meslek mensuplarının psikolojik ve davranışsal düzeyde bu dönüşüme ne ölçüde hazır olduğudur. Dijitalleşmeye karşı duyulan direnç, değişim korkusu, mesleki güven kaybı gibi psikososyal faktörler, bazı SMMM’lerin dijital sistemleri benimsemekte gecikmesine neden olmaktadır. Bu nedenle, dijitalleşme sadece teknik bir geçiş süreci olarak değil, aynı zamanda değişim yönetimi

perspektifiyle ele alınmalıdır. Bu kapsamda, meslek mensuplarına yönelik rehberlik hizmetlerinin geliştirilmesi, dijital dönüşüm sürecinde psikolojik destek sağlanması ve iyi uygulama örneklerinin paylaşılması faydalı olacaktır. (Uçum & Ünkaya, 2024, s.23)

Dijital muhasebeye geçiş süreci, SMMM'lerin mesleki rollerini yeniden tanımlamasını gerektiren bütüncül bir değişimdir. Bu değişimin başarılı olabilmesi için teknik eğitim, etik bilinç, stratejik vizyon ve psikososyal destek gibi çok boyutlu bileşenlerin bir arada değerlendirilmesi gerekmektedir. Serbest muhasebeci mali müşavirlerin yalnızca teknoloji kullanıcıları değil, aynı zamanda dijital dönüşümün liderleri haline gelebilmeleri için sürekli öğrenen bireyler olmaları büyük önem taşımaktadır.

2.4. MESLEKİ DAYANIŞMA VE KURUMSAL EĞİTİMLER

Dijitalleşmenin muhasebe mesleğine etkisi sadece bireysel becerilerin geliştirilmesiyle sınırlı kalmamış, aynı zamanda mesleki topluluklar ve kurumlar arasında bilgi paylaşımına dayalı yeni bir iş birliği kültürü doğurmuştur. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler (SMMM'ler) için dijitalleşme sürecinde dayanışma ve kolektif öğrenme, bireysel çabaların ötesine geçerek kurumsal desteklerle güç kazanmıştır. Mesleki örgütler, odalar ve birlikler, üyelerinin dijital gelişmelere entegre olabilmesi amacıyla yoğun bir eğitim ve destek süreci başlatmışlardır (TÜRMOB, 2022).

Özellikle TÜRMOB ve bağlı odalar aracılığıyla gerçekleştirilen kurumsal eğitimler, dijital belge sistemleri, e-uygulamalar ve e-beyanname gibi teknik alanların yanı sıra, mesleki etik, veri güvenliği ve dijital dönüşüm stratejilerini de kapsamaktadır. Bu eğitimler genellikle webinarlar, uzaktan eğitim modülleri, yüz yüze seminerler ve sertifika programları aracılığıyla sunulmakta; SMMM'lerin farklı düzeylerde bilgiye erişimini kolaylaştırmaktadır (Uçum, 2024, s.24)

Mesleki dayanışma, aynı zamanda deneyim aktarımını teşvik eden bir yapıya dönüşmüştür. Dijital uygulamalara erken uyum sağlayan meslek mensupları, bu bilgileri çevresindeki meslektaşlarıyla paylaşarak örgüt içi öğrenmeyi teşvik etmektedir. Sosyal medya platformları, dijital forumlar ve WhatsApp grupları gibi iletişim araçları, günlük

uygulama sorunlarının çözümünde aktif rol oynamaktadır. Bu ortamlar sadece bilgilendirici değil, aynı zamanda destekleyici bir psikolojik yapı da sunmaktadır. Özellikle kırsal bölgelerde faaliyet gösteren SMMM'ler için bu tür etkileşim ağları, yalnızlık hissini azaltarak mesleki aidiyet duygusunu pekiştirmektedir (Uçum, 2024, s.24).

Kurumsal düzeyde düzenlenen eğitimlerde dijital dönüşümün teknik boyutunun yanı sıra, dijital liderlik ve stratejik karar alma becerilerine yönelik içerikler de sunulmaktadır. Bu noktada muhasebe ofislerinin dijital strateji geliştirmeleri ve değişen müşteri beklentilerine uygun hizmet modelleri oluşturmaları hedeflenmektedir. Özellikle büyük şehirlerdeki odalar, büyük katılımlı eğitim kampları ve dijital dönüşüm sempozyumları düzenleyerek üyelerini sektördeki güncel gelişmelerle buluşturmaktadır (Demir, 2021, s.27)

Kurumsal eğitimlerin sürekliliği, dijital dönüşümün sürdürülebilirliği açısından hayati önemdedir. Yapılan araştırmalar, periyodik eğitimlere katılım sağlayan SMMM'lerin dijital araçları kullanma oranlarının ve e-belge sistemlerinde hata yapma ihtimallerinin önemli ölçüde düştüğünü ortaya koymuştur. Ayrıca, kamu kurumlarıyla entegre çalışan sistemlere ilişkin yapılan özel bilgilendirme oturumları sayesinde mevzuat değişikliklerine hızlı uyum sağlanabilmektedir. (Hiçyorulmaz, 2023, s. 267)

Bu süreçte mesleki dayanışma ve kurumsal eğitimlerin ortak bir dijital muhasebe kültürü oluşturma yönünde önemli bir işlev gördüğü belirtilmektedir. Bilgiye kolektif erişimin sağlanması, standart uygulamaların yaygınlaştırılması ve sektörel rekabetin etik sınırlar içinde şekillenmesi açısından bu eğitimlerin önemi daha da artmaktadır. Sonuç olarak, bireysel eğitimin ötesinde örgütsel öğrenmenin ve dayanışmanın dijital muhasebeye entegrasyonda belirleyici bir rol üstlendiği ifade etmektedir (Hiçyorulmaz, 2023, s. 267).

3. DİJİTAL MUHASEBENİN SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİ BELİRLEMeye YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Dijitalleşme süreci, muhasebe mesleğinin işleyişinde köklü değişiklikler yaratmış ve bu durum, meslek mensuplarının deneyimlerinin sahadan toplanarak analiz edilmesini zorunlu kılmıştır. Bu bağlamda, dijital muhasebe uygulamalarının Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler üzerindeki etkilerini doğrudan gözlemlemek amacıyla saha temelli bir araştırma yapılması önem arz etmektedir. Bu bölümde, konu ile alakalı literatür taraması, Tokat ilinde görev yapan meslek mensuplarına yönelik gerçekleştirilen anket çalışmasının amacı, kapsamı ve elde edilen bulgular detaylı biçimde sunulmaktadır.

3.1. LİTERATÜR TARAMASI

Dijital muhasebenin serbest muhasebeci mali müşavirler üzerinde etkisi ile ilgili literatürde birtakım çalışmalara rastlanılmaktadır. Bu doğrultuda bahsedilen konular ile alakalı yapılan çalışmalardan bazıları aşağıda açıklanmaktadır.

Warren, Moffitt ve Byrnes (2015) tarafından geliştirilen çerçeve, dijital dönüşümün muhasebe ve finans sektöründeki temel bileşenlerini (big data analitiği, bulut bilişim, mobil teknolojiler) ele alarak, bu teknolojilerin iş süreçlerini nasıl dönüştürdüğünü sistematik bir biçimde ortaya koymaktadır. Bu çalışma, dijital dönüşümün stratejik planlama ve uzun vadeli rekabet avantajı sağlama açısından önemine dikkat çekmiştir.

Kokina ve Davenport (2017) ise, muhasebe mesleğinde robotik süreç otomasyonu (RPA) ve yapay zekâ uygulamalarının etkilerini değerlendirmiş; bu teknolojilerin muhasebe süreçlerini hızlandırdığı, verimliliği artırdığı ve insan müdahalesine duyulan ihtiyacı azalttığı ancak aynı zamanda iş gücü yeniden yapılandırmasını zorunlu kıldığı sonucuna varmışlardır.

Çimen (2017) çalışmasında, Tokat ilindeki muhasebe meslek mensuplarının e-maliye uygulamalarının vergileme süreçlerine etkilerini incelemiştir. Araştırma, dijital

uygulamaların vergi uyumunu ve iktisadilik ilkesini güçlendirdiğini; ancak, sistemsel hatalar ve veri güvenliği problemlerinin uygulamanın etkinliğini azaltabileceğini göstermiştir.

Tekbaş (2018) çalışmasında, dijitalleşmenin muhasebe mesleğine etkilerini geniş bir perspektifte ele alarak “mali mühendislik” kavramını önermiştir. Araştırma, mevcut muhasebe eğitim sistemlerinin dijital teknolojilere uyum sağlayamadığını, meslek mensuplarının dijital dönüşüme adapte olabilmeleri için altyapı yatırımlarının ve sürekli mesleki eğitimin artırılması gerektiğini vurgulamıştır.

Elçin, Gerekan ve Usta (2018) tarafından yürütülen araştırma, SMMM’lerin e-fatura, e-defter ve e-arşiv uygulamalarına geçiş sürecinde yaşadıkları teknik, hukuki ve operasyonel sorunları ayrıntılı olarak ele almaktadır. Bu çalışma, dijital dönüşüm sürecinde karşılaşılan adaptasyon güçlüklerini sistematik olarak sınıflandırmakta, çözüm önerileri sunmakta ve dijital uygulamaların daha etkin hale getirilebilmesi için stratejik öneriler sunmaktadır.

Küçükdemirci (2019) İzmir’de gerçekleştirdiği çalışmada, e-dönüşüm sürecinin SMMM’lerin iş doyumu, mesleki stres düzeyleri ve adaptasyon süreçlerine etkilerini incelemiştir. Araştırma, dijital dönüşümün kaçınılmaz olduğunu, ancak yoğun mevzuat değişiklikleri, sistem güncellemeleri ve artan sorumlulukların meslek mensupları üzerinde ek stres oluşturduğunu göstermiştir.

Dursun vd. (2019)’nin Endüstri 4.0’ın muhasebe sistemine ve muhasebe meslek mensuplarına etkilerinin ortaya konmasına yönelik gerçekleştirdikleri çalışmalarında, Endüstri 4.0’ın muhasebe sistemini birbiriyle iletişim kurabilen, belgeleyen, kaydeden, raporlama yapan interaktif bir sisteme dönüştürebileceğini tespit etmişler; arşivleme ve denetim süreçlerinin daha hızlı, kolay ve hatasız hale gelebileceğini ve tüm finansal tablo bilgi kullanıcıları için minimum maliyetle erişilebilir olabileceğini vurgulamışlardır.

Özdemir (2020) Sakarya’da yapılan ampirik çalışmada, SMMM’lerin e-fatura ve e-defter uygulamalarına yönelik tutumlarını derinlemesine analiz etmiştir. Dijital

uygulamaların kırtasiye giderlerini düşürdüğü ve raporlama süreçlerindeki hata oranını azalttığı; ancak sistem karmaşıklığı, kullanıcı dostu olmayan arayüzler ve teknik destek eksikliği nedeniyle adaptasyon sürecinde güçlükler yaşandığı belirlenmiştir. Çalışma, dijital sistemlerin daha kullanıcı odaklı hale getirilmesi ve sürekli eğitim olanaklarının artırılmasının gerekliliğini ön plana çıkarmıştır.

Deniz ve Güngör Tanç (2020) tarafından Hatay’da gerçekleştirilen araştırma, muhasebe meslek mensuplarının dijital dönüşüm sürecindeki adaptasyon becerileri, iş performansı ve stres düzeylerine odaklanmıştır. Bulgular, dijital dönüşümün sağladığı verimlilik artışının yanı sıra, adaptasyon sürecindeki zorlukların performans dalgalanmalarına ve psikolojik baskıya neden olduğunu ortaya koymuştur.

Pusmaz ve Özulucan (2021) çalışmalarında, Kayseri ve Niğde illerindeki muhasebecilerin dijital muhasebe okuryazarlık düzeylerini ölçmüşlerdir. Betimsel istatistikler ve faktör analizi kullanılarak, meslek mensuplarının e-defter, e-fatura ve elektronik beyanname gibi uygulamalara ilişkin bilgi düzeyleri değerlendirildiğinde, teknik destek ve eğitim olanaklarının dijital dönüşüm sürecinde kritik olduğu sonucuna varmışlardır.

Şeker ve Hoş (2021) çalışmalarında, Çorum ilindeki SMMM’lerin dijital muhasebe uygulamalarını benimseme süreçleri, kullanım kolaylığı, algılanan fayda, teknik destek ve maliyet faktörlerini ayrıntılı olarak incelenmişlerdir. Araştırmada, Teknoloji Kabul Modeli (TKM) temel alınarak anket verileri analiz edilmiş; sonuçlar, dijital dönüşüme geçişte küçük ve orta ölçekli ofislerde eğitim eksikliği ve finansal kısıtlamaların adaptasyonu yavaşlattığını göstermiştir. Ayrıca, vergi uyum süreçlerinde dijital uygulamaların sağladığı kolaylıkların yanında, hatalı veri girişlerinin artabilme riski de dile getirilmiştir.

Yakut (2022) İstanbul’da 1056 SMMM üzerinde yapılan çalışmada, dijital okuryazarlığın meslek mensuplarının iş verimliliği üzerindeki etkilerini kapsamlı bir şekilde ele almıştır. Araştırma, dijital okuryazarlığı yüksek olan muhasebecilerin hata oranlarını düşürdüğünü, müşteri memnuniyetinde artış sağladığını ve genel iş performansında olumlu gelişmeler yaşadığını göstermiştir. Sosyal yapı, mesleki

deneyim ve sürekli eğitim gibi etkenlerin dijital dönüşümü olumlu yönde etkilediğini vurgulanmıştır.

Eş ve Atasoy (2022) Ankara’da yapılan araştırmada, dijitalleşmeye uyum süreçleri ve meslek mensuplarının teknolojik adaptasyonları detaylandırmışlardır. Çalışma, yaş, eğitim düzeyi ve mesleki deneyime bağlı olarak dijital uygulamalara adaptasyonda önemli farklar olduğunu göstermiş; genç muhasebecilerin yeni teknolojilere daha hızlı adapte olabildiği, deneyimli meslek mensuplarının ise daha temkinli davrandığı belirlenmiş. Sürekli eğitim ve altyapı yatırımlarının dijital dönüşümün başarısı açısından gerekliliği vurgulanmıştır.

Şıtak ve Yardımcıoğlu (2022)’nin Adana’da 330 muhasebe meslek mensubu üzerinde COVID-19 salgın hastalık döneminde dijitalleşmenin muhasebe mesleğine ve muhasebe meslek mensuplarına etkilerini araştırdıkları çalışmalarında, muhasebe meslek mensuplarının dijitalleşmeyi önemsedikleri, bu alandaki gelişmeleri yakından takip ettiklerini, dijital ürünlere uyum sağlayabildikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Bursalı ve Çanakçıoğlu (2023) İstanbul’daki SMMM’lerin elektronik muhasebe uygulamalarını kullanma eğilimlerini ve finansal raporlama süreçlerine etkilerini incelemişlerdir. Anket ve mülakat yöntemlerinin kombinasyonu ile elde edilen bulgular, dijital uygulamaların raporlama şeffaflığını artırdığını, vergi uyumunu iyileştirdiğini ve finansal verilerin doğruluğunu yükselttiğini ortaya koymuştur. Bununla birlikte, bağımsız muhasebecilerin dijital sistemlerin sürekli güncellenmesi, yazılım maliyetleri ve teknik destek eksikliği gibi nedenlerle uygulamayı tam anlamıyla benimsemeye zorluk yaşadıklarını tespit etmişlerdir.

Güneş Satar ve Bekci (2024) Antalya’da yürüttükleri çalışmada, yapay zekâ destekli muhasebe yazılımları, otomatik veri işleme sistemleri ve bulut tabanlı uygulamaların muhasebe meslek mensuplarının iş akışlarını nasıl dönüştürdüğünü detaylı olarak incelemişlerdir. Araştırma, dijital teknolojilerin veri yönetimini kolaylaştırdığını, ancak siber saldırı riskleri, veri güvenliği endişeleri ve sürekli sistem güncellemelerinin ek iş yükü getirdiğini ortaya koymaktadır. Çalışmanın sonucunda,

uzun vadeli başarı için sürekli eğitim ve güncel teknolojik altyapının önemini vurgulamışlardır.

Gezgin (2024) tarafından Bursa’da yürütülen araştırmada, elektronik defter ve belge uygulamalarının muhasebe işlemlerinde sağladığı şeffaflık, izlenebilirlik ve veri güvenliği etkileri detaylandırılmıştır. Dijital belgelerin kullanımının finansal verilerin doğruluğunu artırdığı, denetim süreçlerini kolaylaştırdığı ancak veri güvenliğinin sağlanması ve saklama süreçlerinin optimize edilmesi için hâlen iyileştirmelere ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymuştur.

Alataş ve Kılıç (2025) çalışmalarında, dijital dönüşümün muhasebe mesleği, muhasebe eğitimi ve meslek mensupları üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Dijitalleşme, muhasebe süreçlerinde yapay zekâ, blokzincir, büyük veri analitiği ve robotik süreç otomasyonu gibi teknolojilerin entegrasyonunu hızlandırmış; süreçlerin otomasyon, hız ve doğruluk ekseninde dönüşmesini sağlamıştır. Çalışma, dijitalleşmenin meslek mensuplarının rollerini genişlettiğini ve eğitim programlarının geleceğe uyumlu hâle gelmesini desteklediğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte teknolojik adaptasyon, etik sorunlar ve meslek mensuplarının değişen yetkinliklere uyumu, dijital dönüşümün etkin yönetimi açısından kritik öneme sahiptir.

Can (2025), dijital muhasebe uygulamalarının muhasebe hata ve hilelerini önlemedeki etkisini meslek mensupları açısından incelemiştir. Çalışmada, Sakarya’da faaliyet gösteren meslek mensuplarına anket uygulanmış ve sonuçlar, e-dönüşüm uygulamalarının doğru beyanda bulunmayı, vergi denetimini, kayıt dışı faaliyetlerin azalmasını ve hileli finansal raporlamayı olumlu etkilediğini göstermiştir. Bulgular, dijital muhasebe uygulamalarının muhasebe denetiminde hata ve hilelerin tespit ve önlenmesinde önemli bir katkı sağladığını ortaya koymaktadır.

Literatürde yer alan çalışmalar genel olarak dijitalleşmenin muhasebe mesleği üzerinde önemli etkiler yarattığını göstermektedir. Dijital muhasebe uygulamalarının veri doğruluğunu artırdığı, işlem süreçlerini hızlandırdığı, şeffaflık ve denetim kolaylığı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, teknik altyapı eksiklikleri, sistem güncellemeleri, veri güvenliği ve kullanıcı eğitimi gibi konuların uygulama sürecinde

çeşitli zorluklar oluşturduğu belirtilmiştir. Araştırmalarda, meslek mensuplarının dijital dönüşüme uyum düzeylerinin yaş, eğitim, deneyim ve dijital okuryazarlık gibi faktörlere bağlı olarak farklılık gösterdiği vurgulanmıştır. Son yıllarda yapılan çalışmalar ise yapay zekâ, blokzincir ve robotik süreç otomasyonu gibi teknolojilerin muhasebe uygulamalarına entegrasyonunun hızlandığını ve meslek mensuplarının rollerinde değişim yarattığını ortaya koymaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde, dijital muhasebe süreci muhasebe mesleğini yalnızca teknolojik açıdan değil, aynı zamanda bilgi, beceri ve görev anlayışı açısından da dönüştürmektedir.

3.2. ARAŞTIRMANIN AMACI, ÖNEMİ VE KAPSAMI

Bu çalışmanın temel amacı, dijitalleşme sürecinin Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik (SMMM) mesleği üzerindeki etkilerini kapsamlı biçimde incelemek ve bu çerçevede dijital muhasebe uygulamalarının meslek mensuplarının iş yapış biçimlerine, mesleki yeterlilik algılarına ve mesleğin geleceğine olan yansımalarını çok boyutlu olarak değerlendirmektir. Dijital teknolojilerin muhasebe süreçlerine entegrasyonu, geleneksel muhasebe anlayışını köklü bir biçimde dönüştürmekte, yeni beceriler, yeni iş modelleri ve yeni sorumluluk alanları ortaya çıkarmaktadır. Bu bağlamda dijitalleşme yalnızca bir teknolojik geçiş süreci değil, aynı zamanda mesleki kimlik ve meslek etiği açısından da yeniden yapılanmayı gerektiren bir dönüşümdür.

Bu dönüşüm sürecinin SMMM'ler üzerindeki etkisini saha verileriyle değerlendirebilmek amacıyla Tokat ilinde faaliyet gösteren meslek mensuplarına yönelik bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Anket aracılığıyla dijital muhasebe uygulamaları konusundaki bilgi düzeyleri, kullanım alışkanlıkları, karşılaşılan sorunlar ve beklentiler tespit edilmiştir. Bu bulgular, meslek mensuplarının dijitalleşmeye karşı nasıl bir tutum sergilediği ve bu sürece ne ölçüde uyum sağladığı hakkında somut ve analiz edilebilir veriler sunmaktadır.

Anket çalışmasının gerekliliği, dijital dönüşümün yalnızca teorik düzeyde değil, sahadaki uygulamalar üzerinden de değerlendirilmesi gerekliliğinden kaynaklanmaktadır. Literatürde dijital muhasebe ile ilgili birçok çalışma bulunmakla birlikte, bu çalışmaların büyük kısmı kavramsal çerçevede kalmakta; saha verilerine

dayalı araştırmalar sınırlı kalmaktadır. Bu yönüyle bu çalışma, dijitalleşmenin muhasebe mesleğine etkilerini saha verilerine dayalı olarak ortaya koymasını açısından önemli bir boşluğu doldurmayı hedeflemektedir.

Bu araştırmanın mesleki katkısı, dijitalleşme sürecinin meslek üzerindeki etkilerini somutlaştırarak, uygulamada karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik öneriler geliştirmeye olanak sağlamasıdır. Teorik katkısı ise, dijital muhasebe literatürüne yerel bağlamda saha verilerine dayalı yeni bulgular kazandırmasıdır. Pratik katkısı ise, meslek odaları, üniversiteler ve politika yapıcı kurumlar için dijitalleşme politikalarının oluşturulmasında kullanılabilecek nitelikte analiz ve öneriler sunmasıdır.

3.3 HİPOTEZ TESTLERİ

Bu araştırmada, dijital muhasebe uygulamalarına yönelik tutum puanlarının katılımcıların demografik ve mesleki özelliklerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla hipotez testleri gerçekleştirilmiştir. Verilerin normal dağılım göstermediği belirlenmiş (**Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testlerinde $p < 0.05$**), bu nedenle analizlerde **non-parametrik test yöntemleri** tercih edilmiştir. İkilili gruplar için **Mann-Whitney U testi**, ikiden fazla gruplar için ise **Kruskal-Wallis testi** uygulanmıştır.

Araştırmada test edilen hipotezler aşağıda sunulmaktadır:

Araştırma hipotezi 1

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijital muhasebe kullanımına ilişkin aralarında cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H₁: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijital muhasebe kullanımına ilişkin aralarında cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır

Araştırma hipotezi 2

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin algıları arasında cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H₁: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin algıları arasında cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır

Araştırma hipotezi 3

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin geleceğe yönelik beklentiler etkisine ilişkin algıları arasında cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur.

H₁: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin geleceğe yönelik beklentiler etkisine ilişkin algıları arasında cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı fark vardır.

Araştırma hipotezi 4

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin genel görüş ve öneriler etkisine ilişkin algıları arasında cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur.

H₁: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin genel görüş ve öneriler etkisine ilişkin algıları arasında cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı fark vardır.

Araştırma hipotezi 5

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijital muhasebe kullanımına ilişkin aralarında eğitim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H₁: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijital muhasebe kullanımına ilişkin aralarında eğitim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır

Araştırma Hipotezi 6

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin aralarında eğitim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H₁: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin aralarında eğitim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır

Araştırma Hipotezi 7

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin geleceğe yönelik beklentiler etkisine ilişkin aralarında eğitim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H₁: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin geleceğe yönelik beklentiler etkisine ilişkin aralarında eğitim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır

Araştırma Hipotezi 8

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin genel görüş ve öneriler etkisine ilişkin aralarında eğitim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H₁: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin genel görüş ve öneriler etkisine ilişkin aralarında eğitim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır

Araştırma Hipotezi 9

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijital muhasebe kullanımına ilişkin aralarında mesleki deneyim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H₁: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijital muhasebe kullanımına ilişkin aralarında mesleki deneyim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır

Araştırma Hipotezi 10

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin aralarında mesleki deneyim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H₁: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin aralarında mesleki deneyim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır.

Araştırma Hipotezi 11

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin geleceğe yönelik beklentiler ilişkin aralarında mesleki deneyim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H₁: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin geleceğe yönelik beklentiler ilişkin aralarında mesleki deneyim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır.

Araştırma Hipotezi 12

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin genel görüş ve öneriler ilişkin aralarında mesleki deneyim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H₁: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin genel görüş ve öneriler ilişkin aralarında mesleki deneyim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır.

Araştırma Hipotezi 13

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijital muhasebe kullanıma ilişkin aralarında mükellef sayıları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H₁: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijital muhasebe kullanıma ilişkin aralarında mükellef sayıları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır.

Araştırma Hipotezi 14

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin aralarında mükellef sayıları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H₁: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin aralarında mükellef sayıları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır.

Araştırma Hipotezi 15

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin geleceğe yönelik beklentilere ilişkin aralarında mükellef sayıları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H₁ Serbest muhasebeci mali müşavirlerin geleceğe yönelik beklentilere ilişkin aralarında mükellef sayıları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır.

Araştırma Hipotezi 16

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin genel görüş ve önerilere ilişkin aralarında mükellef sayıları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H₁ Serbest muhasebeci mali müşavirlerin genel görüş ve önerilere ilişkin aralarında mükellef sayıları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır.

3.4. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE KISITLARI

Çalışmanın uygulama alanı Tokat ili olarak seçilmiş olup, bu bölge hem Anadolu'daki orta büyüklükteki şehirlerden biri olması hem de meslek örgütlenmesi ve teknolojik altyapı açısından temsil kabiliyetine sahip olması nedeniyle tercih edilmiştir. Tokat ilindeki SMMM'lerin dijital muhasebeye geçiş sürecindeki deneyimlerinin analizi, Türkiye genelinde benzer koşullara sahip diğer bölgeler için de yol gösterici olma potansiyeline sahiptir.

Bu araştırmada, dijital muhasebe uygulamalarının serbest muhasebeci mali müşavirler (SMMM) üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla nicel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Veri toplama aracı olarak anket yöntemi tercih edilmiştir. Anket formu, literatürde dijital muhasebenin mesleki etkilerine ilişkin yapılan benzer çalışmalarından yararlanılarak yapılandırılmıştır. Anket ifadeleri, mevcut araştırmalarla benzerlik gösteren tutum ve algı boyutları dikkate alınarak oluşturulmuştur.

Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, katılımcıların kişisel ve mesleki özelliklerine ilişkin demografik sorular yer almaktadır. Bu bölümde; cinsiyet, yaş, mesleki deneyim süresi, eğitim durumu, çalışma şekli, çalıştırılan personel sayısı ve 2025 yılı itibariyle hizmet verilen mükellef sayısı gibi 7 adet kapalı uçlu soru bulunmaktadır. Bu demografik veriler hem tanımlayıcı analizlerde hem de hipotez testlerinde gruplama değişkeni olarak kullanılmıştır.

İkinci bölümde, dijital muhasebe sistemlerine yönelik tutum ve algıları ölçmeye yönelik 27 adet kapalı uçlu ifade bulunmaktadır. Bu ifadeler, 5’li Likert tipi ölçekle “1: Kesinlikle katılmıyorum” ile “5: Kesinlikle katılıyorum” arasında derecelendirilmiştir. İfadeler aşağıdaki dört tematik başlık altında gruplandırılmıştır:

1–8. ifadeler: Dijital Muhasebe Kullanımı

9–15. ifadeler: Dijitalleşmenin İş Modeline Etkisi

16–22. ifadeler: Geleceğe Yönelik Beklentiler

23–27. ifadeler: Genel Görüş ve Öneriler

Anket formu, içerik geçerliliğini sağlamak amacıyla alan uzmanlarının görüşlerine sunulmuş ve ardından Tokat ilinde faaliyet gösteren sınırlı sayıdaki serbest muhasebeci mali müşavir üzerinde pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Nihai anket, Mayıs 2025 tarihinde Google Forms aracılığıyla çevrimiçi ortamda katılımcılara ulaştırılmış ve veriler gönüllülük esasına dayalı olarak toplanmıştır.

Toplanan veriler analiz amacıyla SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programına aktarılmıştır. Verilerin istatistiksel çözümlemelerinde tanımlayıcı analizlerin yanı sıra, verilerin dağılım özelliklerine bağlı olarak uygun istatistiksel testlerden yararlanılmıştır. Bulgular bölümünde bu analiz süreci ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.

3.4.1 Ölçeklerin Oluşturulması

Bu çalışmada kullanılan anket soruları, yalnızca uluslararası kuramsal modellerle (örneğin TAM, TTF) değil, Türkiye’de muhasebe mesleği bağlamında yapılmış ampirik çalışmalarda yer alan ölçek, değişken ve anket maddeleri göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Böylece ölçekte yer alan ifadeler hem mesleki uygulama alanına özgü hem de ülkemiz koşullarına uyumlu hâle getirilmiştir.

Tablo 3.1. Dijital Muhasebe Anketinde Kullanılan Ölçekler ve Yararlanılan Kaynaklar

Ölçek Adı	İfade Sayısı	Ölçeğin Oluşturulmasında Yararlanılan Kaynaklar
Dijital Muhasebe Kullanımı	8	Ölçeğin ifadeleri Karaca & Gümüş (2023) ile Katkat Özçelik, Öztürk & Alibaş (2025)’in çalışmalarından yararlanılarak uyarlanmıştır. Bu çalışmalar, SMMM’lerin dijital sistemlere geçiş sürecinde karşılaştıkları zorluklar, sistem kolaylığı ve güvenlik endişelerini incelemiştir.
Dijitalleşmenin İş Modeline Etkisi	7	Ölçek, Gezgin (2024) “Defter ve Belgelerde Dijital Dönüşümün Meslek Mensupları Üzerindeki Etkilerinin Analizi: Bursa İli Örneği” ve Şeker & Hoş (2021) “Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Muhasebe Uygulamalarını Kullanımlarına İlişkin Bir Araştırma” çalışmalarından yararlanılarak oluşturulmuştur. Bu araştırmalar dijitalleşmenin iş süreçlerine, rekabet gücüne ve meslek içi iş birliğine etkisini ele almaktadır.

Tablo 3.1. Devamı

Geleceğe Yönelik Beklentiler	7	Ölçek Şeker ve Hoş (2021), Uzun (2022) ile Satar (2024) tarafından yürütülen çalışmalarda; dijital muhasebe sistemlerinin meslek mensuplarının iş süreçleri, verimlilik düzeyleri, teknik zorlukları, rekabet güçleri ve geleceğe yönelik beklentileri üzerindeki etkileri ölçülmüştür.
Genel Görüş ve Öneriler	5	Ölçek ifadeleri Karaca & Gümüş (2023) ve Katkat Özçelik vd. (2025)'in anket sorularından esinlenilerek hazırlanmıştır. Ayrıca, Gezgin (2024)'ün bulgularından yararlanılmıştır.

Sonuç olarak, anket formu Türkiye’de serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijital muhasebe sistemlerine geçiş, kullanım deneyimi, iş süreçlerine etkisi, adaptasyon güçlükleri ve geleceğe yönelik beklentileri gibi çok sayıda boyutu ölçmeye uygun hâlde hazırlanmış olup, yerli ampirik araştırmalardaki ölçek ve madde örneklerine dayanmaktadır.

3.5. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Bu bölümde, dijital muhasebe uygulamalarına ilişkin gerçekleştirilen anket çalışmasından elde edilen verilerin istatistiksel analizi sunulmaktadır. Analiz sürecinde ilk olarak ölçüm aracının içsel tutarlılığını belirlemek amacıyla güvenilirlik analizi yapılmış ve Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Daha sonra katılımcıların demografik özellikleri ve anket maddelerine verdikleri yanıtların dağılımını görmek amacıyla frekans analizleri gerçekleştirilmiştir.

Verilerin analizinde hangi istatistiksel testlerin uygulanması gerektiğine karar verebilmek için normallik testi yapılmış; normallik sağlanamayan gruplarda parametrik

olmayan testler tercih edilmiştir. Devamında, 27 adet 5’li Likert ölçekli ifadeye verilen yanıtlar ortalama ve standart sapma değerleri ile değerlendirilmiş, katılımcıların genel eğilimleri analiz edilmiştir. Ortalama puanı yüksek olan ifadeler, meslek mensuplarının o konuya daha yüksek düzeyde katılım gösterdiğini ortaya koymaktadır. Analiz sonuçları, ilgili tablolar altında ayrı ayrı yorumlanarak raporlanmıştır.

3.5.1 Güvenilirlik Analizi

Bu araştırmada kullanılan 27 maddelik Likert tipi ölçeğin güvenilirliğini ölçmek amacıyla Cronbach’s Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Güvenilirlik analizi, anket formunda yer alan ifadelerin birbirleriyle olan iç tutarlılığını ve ölçülen kavramı ne derece homojen bir şekilde yansıttığını belirlemek için uygulanmaktadır. Elde edilen Cronbach’s Alpha değeri 0,915 olarak bulunmuştur. Bu değer, anketin oldukça güvenilir olduğunu ve tutarlı sonuçlar verdiğini göstermektedir.

Cronbach’s Alpha katsayısı 0 ile 1 arasında değer alır ve ölçeğin güvenilirlik düzeyi aşağıdaki gibi yorumlanmaktadır (Akgül & Çevik, 2003):

$0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir.

$0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir.

$0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir.

$0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir.

Bu sınıflandırmaya göre, çalışmada ulaşılan $\alpha = 0,915$ değeri, anketin yüksek derecede güvenilir bir veri toplama aracı olduğunu göstermektedir. Bu da katılımcıların anket sorularını istikrarlı ve tutarlı biçimde yanıtladıklarını; ölçeğin ise çalışmanın amacı doğrultusunda sağlam veriler sağladığını ortaya koymaktadır.

3.5.2 Örneklem ve Katılımcı Profili

Tokat ilinde, 2025 yılı itibarıyla kayıtlı toplam **244** serbest muhasebeci mali müşavir (SMMM) bulunmaktadır. Bu araştırma kapsamında, kolayda örnekleme

yöntemi kullanılarak **210** SMMM'ye anket uygulanmak üzere ulaşılmış, bunlardan **124**'ünden geri dönüş alınmıştır. Katılımcıların cinsiyet, yaş, mesleki deneyim, eğitim durumu, çalışma şekli, çalıştırdıkları eleman sayısı ve 2025 yılı itibarıyla hizmet verdikleri mükellef sayısına göre dağılımları tablolar halinde sunulmaktadır.

Tablo 3.2 Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı.

Cinsiyet	Frekans	Yüzde %	Birikimli Yüzde (%)
Erkek	83	66,9	66.9
Kadın	41	33,1	100,0
Toplam	124	100.0	

Tablo 3.2.'de görüldüğü gibi katılımcıların %66,9'u erkektir ve %33,1'i kadındır. Bu sonuç, örnekleimde erkeklerin daha yüksek bir orana sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 3. 3. Katılımcıların Yaş Aralığına Göre Dağılımı

Yaş Aralığı	Frekans	Yüzde %	Birikimli Yüzde (%)
25–35	49	39,5	39.5
36–45	41	33,1	72.6
46–55	26	21,0	93.5
56 ve üstü	8	6,5	100.0
Toplam	124	100.0	

Tablo 3.3.'de görüldüğü gibi katılımcıların çoğunluğu orta yaş gruplarındadır. %39,5 ile en büyük grup 25–35 yaş aralığıdır; bunu %33,1 ile 36–45 yaş ve %21,0 ile 46–55 yaş aralıkları izlemektedir. 56 yaş ve üstü katılımcı oranı ise %6,5'tir.

Tablo 3.4. Katılımcıların Mesleki Deneyim Süresine Göre Dağılımı

Mesleki Deneyim (yıl)	Frekans	Yüzde %	Birikimli Yüzde (%)
1 yıldan az	4	3.2	100.0
1-5 yıl arası	23	18.5	78.2
6-10 yıl arası	26	21.0	21.0
11-15 yıl arası	24	19.4	40.3
16-20 yıl arası	23	18.5	96.8
21 yıl üzeri	24	19.4	59.7
Toplam	124	100.0	

Tablo 3.4.'de görüldüğü gibi katılımcıların mesleki deneyimleri dengeli bir dağılım göstermektedir. %21,0 ile 6–10 yıl deneyim en yaygın aralıkken, %19,4 ile 11–15 yıl ve yine %19,4 ile 21 yıl üzeri aralıkları izlemektedir. %18,5 ile 1–5 yıl ve %18,5 ile 16–20 yıl aralıkları da benzer orandadır. En düşük oran %3,2 ile 1 yıldan az deneyim grubundadır.

Tablo 3.5. Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde %	Birikimli Yüzde (%)
Lisans	87	70.2	70.2
Yüksek Lisans	37	29.8	100.0
Toplam	124	100.0	

Tablo 3.5.'de görüldüğü gibi katılımcıların %70,2'si lisans mezunu, %29,8'i ise yüksek lisans derecesine sahiptir.

Tablo 3.6. Katılımcıların Çalışma Şekline Göre Dağılımı

Çalışma Şekli	Frekans	Yüzde %	Birikimli Yüzde (%)
Bir Şirkette Muhasebe Departmanında Çalışıyorum	12	9.7	100.0
Kendi Ofisim Var	53	42.7	90.3
Bir Muhasebe Bürosunda Çalışıyorum	59	47.6	47.6
Toplam	124	100.0	

Tablo 3.6.'de görüldüğü gibi katılımcıların %9,7'si başka bir firmada muhasebe departmanında görev almakta, %42,7'si serbest muhasebeci olarak kendi ofisinde çalışmaktadır. %47,6'si ise bir muhasebe bürosunda çalışmaktadır.

Tablo 3.7. Katılımcıların Çalıştırdıkları Eleman Sayısına Göre Dağılımı

Çalıştırılan Eleman Sayısı	Frekans	Yüzde %	Birikimli Yüzde (%)
Yalnızım	14	11.3	95.2
1-5 kişi	77	62.1	62.1
6-10 kişi	27	21.8	83.9
11 kişi üzeri	6	4.8	100.0
Toplam	124	100.0	

Tablo 3.7.'de görüldüğü gibi katılımcıların bürosunda çalışan eleman sayısı bakımından çoğunluk küçük ölçeklidir. %62,1 ile 1–5 çalışan en yaygın grubu oluşturur. Hiç elemanı olmayanlar %11,3 iken, 6–10 çalışanı olanlar %21,8 ve 11'den fazla çalışanı olanlar %4,8 oranındadır.

Tablo 3.8. Katılımcıların 2025 Yılı Mükellef Sayısına Göre Dağılımı

2025 Yılı Mükellef Sayısı	Frekans	Yüzde %	Birikimli Yüzde (%)
30'dan az	21	16.9	82.3
30-45 arası	6	4.8	100.0
46-55 arası	7	5.6	95.2
56-65 arası	9	7.3	89.5
66'dan fazla	81	65.3	65.3
Toplam	124	100.0	

Tablo 3.8.'de görüldüğü gibi katılımcıların 2025 yılı itibarıyla hizmet verdikleri mükellef sayısına ilişkin dağılım incelendiğinde, %65,3'ü 66'dan fazla mükellefe hizmet verdiğini belirtmiştir. Bu oran, dijital muhasebe uygulamalarının özellikle geniş müşteri portföyüne sahip SMMM'ler için daha belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir. Katılımcıların %16,9'u 30'dan az, %4,8'i 30–45, %5,6'sı 46–55 ve %7,3'ü 56–65 mükellefe hizmet verdiğini ifade etmiştir. Bu bulgular, örneklemde hem küçük hem de büyük ölçekli müşteri portföylerine sahip meslek mensuplarının dengeli şekilde yer aldığını göstermektedir.

3.5.3 Dijital Muhasebe Verilerinin Kullanımına İlişkin SMMM Algısı

Bu başlık, dijital muhasebe sistemlerinin kullanım deneyimini ve kullanımın iş süreçlerine etkisini ölçmektedir. Katılımcıların dijital muhasebeye geçişte yaşadıkları

kolaylıklar veya zorluklar, günlük kullanım sırasında karşılaştıkları teknik sorunlar, dijital sistemlerin şeffaflık ve hata azaltma gibi avantajları bu bölümde değerlendirilmektedir. Genel olarak sonuçlar, katılımcıların dijital muhasebe kullanımına kısmen olumlu baktığını göstermektedir.

Tablo 3.9. Dijital Muhasebe Kullanımı

Dijital Muhasebe Kullanımı	Ortalama	Standart Sapma
1.Dijital muhasebe sistemlerine geçiş sürecim sorunsuz ve kolay oldu.	3.05	1.38
2.Dijital muhasebe kullanımı iş süreçlerimde büyük ölçüde verimlilik sağladı.	3.42	1.22
3.Dijital muhasebe sistemlerini kullanırken teknik sorunlarla sık sık karşılaşıyorum.	3.84	1.07
4.Dijital muhasebe sistemleri mükellef işlemlerini daha hızlı ve kolay takip etmemi sağlıyor.	3.65	1.13
5.Dijital muhasebe sistemleri iş süreçlerimi daha şeffaf hale getirdi.	3.73	1.04
6.Dijital muhasebe kullanımı zaman yönetimimi olumlu yönde etkiledi.	3.28	1.29
7.Dijital muhasebe sistemleri, geleneksel muhasebeye kıyasla hata oranını azaltıyor.	3.76	1.03
8.Dijital muhasebe yazılımlarının güvenlik açıkları beni endişelendiriyor.	3.78	1.09

Tablo 3.9’de görüldüğü gibi ortalama ve standart sapma değerleri incelendiğinde, bazı ifadeler yüksek katılım olduğu, bazılarındaysa daha düşük kaldığı görülmüştür. Örneğin, dijital sistemlerin teknik sorunlar çıkarabildiğini belirten ifadeye katılım görece yüksektir (ortalama değer 3,8 civarında), bu da birçok katılımcının sık sık teknik zorluk yaşadığını düşündüğüne işaret etmektedir. Benzer şekilde, dijital muhasebenin iş süreçlerini daha şeffaf hale getirdiği ve geleneksel yöntemle kıyasla hata oranını azalttığı yönündeki ifadeler de yüksek oranda katılım vardır (ortalama ~3,7 civarında). Buna karşın, “1.dijital muhasebe sistemlerine geçiş sürecim sorunsuz ve kolay oldu” ifadesine katılım görece olarak düşüktür (ortalama yaklaşık 3,1) Benzer şekilde, dijital muhasebe kullanımının zaman yönetimini olumlu etkilediği görüşü de ortalamada daha düşük kalmıştır. Genel eğilime bakıldığında katılımcılar dijital muhasebenin şeffaflık ve hata azaltma gibi faydalarını kabul etmekle birlikte, geçişin sorunsuzluğu ve zaman verimliliği konusunda olumlu görüşe sahip değillerdir.

Tablo 3. 10. Dijitalleşmenin İş Modeline Etkisi

Dijitalleşmenin İş Modeline Etkisi	Ortalama	Standart Sapma
9.Dijital muhasebe sistemleri, mükellef taleplerine daha hızlı yanıt vermemi sağlıyor.	3.79	1.00
10.Dijital muhasebe sistemleri mükellef ilişkilerimi olumlu yönde etkiledi.	3.23	1.20
11.Dijital muhasebe sistemlerine geçiş süreci maliyet açısından zorlayıcı oldu.	3.72	1.11
12.Dijital muhasebe yazılımlarının sürekli güncellenmesi adaptasyon sürecini zorlaştırıyor.	3.77	1.13
13.Dijitalleşme, serbest muhasebeci mali müşavirlerin rekabet gücünü artırmaktadır.	3.31	1.16
14.Dijital muhasebe sistemleri meslektaşlarım arasında iş birliğini kolaylaştırıyor.	3.19	1.16
15.Dijital muhasebe kullanımı muhasebecilerin uzmanlaşmasını zorunlu hale getirmektedir.	3.90	1.10

Tablo 3.10’da görüldüğü gibi katılımcıların dijital muhasebe sistemlerinin mükellef ilişkilerine ve taleplerine yanıt verme hızına etkisi, meslek mensupları arası rekabet gücünü ve iş birliğini nasıl değiştirdiği, dijital geçişin maliyet ve uyum zorlukları ile meslek mensuplarının uzmanlaşma gereksinimi gibi konulardaki görüşleri burada ele alınmaktadır.

Sonuçlara göre katılımcılar, dijitalleşmenin bazı alanlarda önemli etkileri olduğunu belirtirken bazı alanlarda daha nötr kalmıştır. Özellikle “dijitalleşme, mali müşavirlerin rekabet gücünü artırmaktadır” ve “dijital muhasebe kullanımı, muhasebecilerin uzmanlaşmasını zorunlu hale getirmektedir” şeklindeki ifadelerle yüksek katılım görülmüştür. Uzmanlaşma gerekliliği konusundaki ifade, tüm ifadeler içinde en yüksek ortalama sahiptir (yaklaşık 3,9 ortalama, düşük standart sapma ile), bu da dijital dönüşümün meslek mensuplarını yeni uzmanlıklar edinmeye zorladığı konusunda geniş bir mutabakat olduğunu gösterir. Benzer şekilde, dijital sistemlerin mükellef taleplerine daha hızlı yanıt vermeyi sağladığı görüşü de ortalama ~3,8 ile güçlü biçimde desteklenmiştir (ve bu maddeye ilişkin standart sapma düşüktür, yani katılımcılar arasında görüş birliği yüksektir). Öte yandan, dijitalleşmenin müşteri

ilişkilerini çok olumlu etkilediği ya da meslektaşlar arası iş birliğini kolaylaştırdığı görüşlerine katılım nispeten düşüktür. Ayrıca “dijital muhasebe sistemlerine geçiş süreci maliyet açısından zorlayıcı oldu” ve “yazılımların sürekli güncellenmesi adaptasyon sürecini zorlaştırıyor” gibi ifadelerle katılımcılar hatırı sayılır düzeyde katılmaktadır (ortalama ~3,7 civarı), bu da dijital dönüşümün getirdiği maliyet ve uyum zorluklarının yaygın şekilde hissedildiğini gösterir. Genel olarak katılımcılar, dijitalleşmenin iş modeline etkileri konusunda belirgin faydalar görürken; müşteri ilişkileri veya meslektaşlarla iş birliği gibi alanlarda dijitalleşmenin etkisine dair görüşleri daha temkinli ve çeşitlidir.

Tablo 3. 11. Geleceğe Yönelik Beklentiler

Geleceğe Yönelik Beklentiler	Ortalama	Standart Sapma
16.Dijital muhasebe sistemlerinin yaygınlaşmasıyla muhasebecilerin iş yükü azalacaktır.	2.88	1.33
17.Dijital dönüşüme uyum sağlamak için meslek içi eğitimler artırılmalıdır.	4.24	0.91
18.Dijital muhasebe sistemleri, muhasebecilerin danışmanlık hizmetleri sunmasını daha önemli hale getirecektir.	3.73	1.19
19.Gelecekte muhasebecilerin veri analizi ve siber güvenlik konularında yetkin olması gerekecektir.	4.16	0.86
20.Dijitalleşme, muhasebecilerin iş modelini köklü şekilde değiştirecektir.	3.89	1.04
21.Dijital muhasebe sistemlerinin gelişmesi, mükellef beklentilerini önemli ölçüde değiştirecektir.	3.60	1.13
22.Yapay zekâ ve otomasyon, muhasebecilerin iş süreçlerinde belirleyici bir rol oynayacaktır.	4.00	0.95

Tablo 3.11’da görüldüğü gibi bu kategori, dijital dönüşümün muhasebe mesleğinin geleceğine ilişkin beklenti ve öngörülerini ölçmektedir. Katılımcıların dijital muhasebenin yaygınlaşmasıyla iş yükünün değişimi, mesleğin gelecekte alacağı yön, meslek mensuplarının kendini geliştirme ihtiyacı ve dijital teknolojilerin uzun vadede yaratacağı etkiler konusundaki görüşleri bu başlık altında değerlendirilmektedir.

Veriler, katılımcıların geleceğe yönelik beklentilerinde karışık bir tutum sergilediğini göstermektedir. Örneğin, “Dijital muhasebe sistemlerinin yaygınlaşmasıyla muhasebecilerin iş yükü azalacaktır” ifadesine katılım düşüktür (ortalama yaklaşık 2,9) ve bu maddenin standart sapması nispeten yüksektir. Bu da dijitalleşmenin iş yükünü

azaltacağı konusunda ortak bir kanaat olmadığını, katılımcıların bu konuda farklı görüşlere sahip olduğunu göstermektedir; bir kısım meslek mensubu dijitalleşmenin iş yükünü gerçekten hafifleteceğine inanmazken, diğerleri daha umutlu olabilmektedir. Buna karşılık, meslek mensuplarının dijital dönüşüme uyum sağlamak için kendilerini sürekli geliştirmeleri gerektiğini vurgulayan ifadelerle yüksek katılım gözlemlenmiştir. Katılımcılar genel olarak dijital teknolojilerin mesleğin geleceğinde merkezi bir rol oynayacağı konusunda hemfikir ve bu nedenle yeni beceriler edinme, sürekli eğitim ve uyum sağlama gerekliliğinin farkındadırlar (bu tür ifadelerle ait ortalama puanlar görece yüksek olup standart sapmaları düşüktür, bu da geniş bir mutabakat olduğunu ima eder). Ayrıca, dijitalleşmenin kaçınılmaz olduğu ve mesleğin geleneksel yapısını dönüştüreceği düşüncesi de katılımcılarca büyük ölçüde paylaşılmaktadır. Kısacası, geleceğe dönük beklentiler alanında katılımcılar dijitalleşmenin mesleği biçimlendireceğini kabul etmekte, ancak bunun mevcut iş yükünü azaltmasından ziyade farklı beceriler ve uyum çabaları gerektireceğini öngörmektedirler.

Tablo 3. 12. Genel Görüş ve Öneriler

Genel Görüş ve Öneriler	Ortalama	Standart Sapma
23.Dijital muhasebe sistemleri hakkında daha fazla teknik destek sunulmalıdır.	4.27	0.88
24.Dijital muhasebe sistemlerinin kullanımına yönelik devlet teşvikleri yeterlidir.	2.19	1.20
25.Dijital muhasebenin yaygınlaşmasıyla muhasebe mesleği büyük bir dönüşüm geçirecektir.	3.97	0.92
26.Dijital muhasebe kullanımı konusunda meslek odalarının daha fazla rehberlik yapması gerekmektedir.	4.15	1.06
27.Muhasebe mesleğinde geleneksel yöntemler yerine tamamen dijitalleşmeye geçiş yapılmalıdır.	3.59	1.21

Tablo 3.12’de görüldüğü gibi bu son bölüm, katılımcıların dijital muhasebe konusunda genel kanaatlerini ve ileriye dönük önerilerini içermektedir. Dijital dönüşümün gerekliliğine ilişkin genel bakış, mevcut uygulamalardan memnuniyet düzeyi, eğitim ve destek ihtiyaçları ile mesleğin geleceği için önerilen adımlar bu bölümdeki ifadelerin konusudur.

Genel görüş ve öneriler bağlamında, katılımcıların dijital muhasebenin kaçınılmaz ve gerekli olduğu konusunda güçlü bir fikir birliği içinde oldukları görülmektedir. Dijital dönüşümün meslek için vazgeçilmez olduğunu vurgulayan ifadelere katılım oranı oldukça yüksektir. Aynı şekilde, meslek mensuplarına dijital beceriler kazandıracak eğitimlerin ve desteklerin artırılması gerektiğine yönelik önerilere de katılımcılar kuvvetle katılmaktadır. Bu durum, dijitalleşme sürecinin başarılı olabilmesi için daha fazla kurumsal destek ve eğitim imkanının elzem olduğunu düşündüklerini göstermektedir. Nitekim bazı katılımcılar, halihazırda sunulan imkanların yeterli olmadığını veya dijital dönüşümün uygulamasında eksikler olduğunu düşündüklerinden, bu yöndeki ifadeler tam katılım göstermemiş olabilirler. Genel olarak katılımcılar, dijital muhasebenin geliştirilmesi ve yaygınlaşması konusunda olumludur ve bunun mesleğin geleceği için taşıdığı önemin farkındadır. Ancak bu dönüşümün verimli gerçekleşebilmesi için eğitim, altyapı ve destek konularında daha fazla adım atılması gerektiğini de vurgulamaktadırlar.

3.6. SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLERİN DİJİTAL MUHASEBE ALGILARI ARASINDAKİ FARKLARIN ANALİZİ

Araştırmanın bu bölümünde serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijital muhasebe algıları arasındaki farklarının mevcudiyeti incelenmiştir. Burada serbest muhasebeci mali müşavirlerin ankette belirtilen ifadelerle ilişkin algıları karşılaştırılarak incelenmiştir. Bununla birlikte yapılan istatistiksel analizlerin sonuçları ortaya konularak test edilen hipotezlere ait bulgular açıklanmıştır.

Anketin ilk 8 ifadesi dijital muhasebe kullanımı alt boyutunu oluşturmaktadır. Bu boyut ile katılımcıların ilk 8 ifadeye yönelik ortalamaları belirlenmektedir. 9-15 ifadeleri dijitalleşmenin iş modeline etkisi alt boyutunu oluşturmaktadır. 16-22 ifadeleri geleceğe yönelik beklentiler alt boyutunu oluşturmaktadır. 23-27 ifadeleri ise genel görüş ve öneriler alt boyutunu oluşturmaktadır. 1,2,3 ve 4. Hipotezler için Mann Whitney U testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 3.13’de verilmiştir.

Tablo 3. 13. Katılımcıların Cinsiyetleri Açısından Dijital Muhasebe Algılarına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Dijital Muhasebe Algısı	Erkek İle Kadın	
	Mann-Whitney U	Anlamlılık
Dijital Muhasebe Kullanımı	1118.500	,002
Dijitalleşmenin İş Modeline Etkisi	1425.000	,140
Geleceğe Yönelik Beklentiler	1538.000	,384
Genel Görüş ve Öneriler	1498.500	,277

Araştırma hipotezi 1

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijital muhasebe kullanımına ilişkin aralarında cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H₁: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijital muhasebe kullanımına ilişkin aralarında cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır

Tablo 3.13.'de görüldüğü gibi 1. Hipotez için Mann Whitney U testi sonuçları yukarıda gösterilmiştir. Mann Whitney U testi sonuçlarına göre, %5 anlamlılık seviyesinde, erkek ve kadın SMMM'lerin dijital muhasebe kullanmaları arasında istatistiki bakımdan anlamlı fark vardır. Başka bir deyişle, H₀ hipotezi reddedilmiştir.

Bu doğrultuda, erkek ve kadın SMMM'ler arasında dijital muhasebe kullanmalarına ilişkin görüşleri arasında fark olduğu sonucuna varılmıştır. Burada kadın SMMM'ler, dijital muhasebe kullanımına erkeklere oranla daha olumlu yaklaşmakta ve bu durum istatistiksel olarak da anlam ifade etmektedir. (Ortalamalar E 3,41 – K 3,86). Araştırmada kadın SMMM'ler açısından anlamlı farkın ortaya çıkmasında, katılımcıların yaş ortalamasının erkek meslek mensuplarına kıyasla daha düşük olmasının etkili olduğu değerlendirilmektedir. Dijital muhasebe uygulamaları, teknolojik yeniliklere hızlı uyum sağlamayı ve dijital araçları etkin biçimde

kullanabilmeyi gerektirmektedir. Genç yaş gruplarının dijital teknolojilerle daha erken yaşlarda tanışmış olmaları, bu sistemleri benimseme ve kullanma konusunda daha esnek ve yeniliğe açık olmalarını sağlamaktadır. Bu durum, kadın SMMM’lerin dijitalleşmeye yönelik tutumlarının ve adaptasyon düzeylerinin daha yüksek olmasına katkıda bulunmuştur. Dolayısıyla yaş faktörü, kadın meslek mensuplarının dijital dönüşüm sürecine daha hızlı uyum göstermelerinde belirleyici bir değişken olarak öne çıkmaktadır.

Araştırma hipotezi 2

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin algıları arasında cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H₁: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin algıları arasında cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır

2. Hipotez için Mann Whitney U testi sonuçları tablo 3.13. gösterilmiştir. Mann Whitney U testi sonuçlarına göre, %5 anlamlılık seviyesinde, erkek ve kadın SMMM’lerin dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin algıları arasında istatistiki bakımdan anlamlı fark yoktur. Başka bir deyişle, H₀ hipotezi reddedilememiştir.

Bu doğrultuda, erkek ve kadın SMMM’ler arasında dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin algıları arasında fark olmadığı sonucuna varılmıştır. Burada kadın SMMM’lerin, dijitalleşmenin iş modeline etkisine erkeklere oranla daha olumlu yaklaşımlar da bu durum istatistiksel olarak anlam ifade etmemektedir. (Ortalamalar E 3,48 – K 3,70).

Araştırma Hipotezi 3

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin geleceğe yönelik beklentiler etkisine ilişkin algıları arasında cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur.

H₁: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin geleceğe yönelik beklentiler etkisine ilişkin algıları arasında cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı fark vardır.

3. Hipotez için Mann Whitney U testi sonuçları tablo 3.13. gösterilmiştir. Mann Whitney U testi sonuçlarına göre, %5 anlamlılık seviyesinde, erkek ve kadın SMMM'lerin geleceğe yönelik beklentiler etkisine ilişkin algıları arasında istatistiki bakımdan anlamlı fark yoktur. Başka bir deyişle, H₀ hipotezi reddedilememiştir.

Bu doğrultuda, erkek ve kadın SMMM'ler arasında geleceğe yönelik beklentiler etkisine ilişkin algıları arasında fark olmadığı sonucuna varılmıştır. Burada kadın SMMM'lerin, dijitalleşmenin iş modeline etkisine erkeklere oranla daha olumlu yaklaşımlar da bu durum istatistiksel olarak anlam ifade etmemektedir (Ortalamalar E 3,72 – K 3,90).

Araştırma Hipotezi 4

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin genel görüş ve öneriler etkisine ilişkin algıları arasında cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur.

H₁: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin genel görüş ve öneriler etkisine ilişkin algıları arasında cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı fark vardır.

4. Hipotez için Mann Whitney U testi sonuçları tablo 3.13. gösterilmiştir. Mann Whitney U testi sonuçlarına göre, %5 anlamlılık seviyesinde, erkek ve kadın SMMM'lerin genel görüş ve öneriler etkisine ilişkin algıları arasında istatistiki bakımdan anlamlı fark yoktur. Başka bir deyişle, H₀ hipotezi reddedilememiştir.

Bu doğrultuda, erkek ve kadın SMMM'ler arasında genel görüş ve öneriler etkisine ilişkin algıları arasında fark olmadığı sonucuna varılmıştır. Burada kadın SMMM'lerin, genel görüş ve öneriler ile ilgili ifadeler erkeklere oranla daha olumlu yaklaşımlar da bu durum istatistiksel olarak anlam ifade etmemektedir. (Ortalamalar E 3,56 – K 3,77).

5,6,7 ve 8. Hipotezler için Mann Whitney U testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 3.14’de verilmiştir.

Tablo 3. 14. Araştırmaya Katılan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Eğitim Durumları Açısından Dijital Muhasebe Algısına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Dijital Muhasebe Algısı	Lisans - Yüksek lisans	
	Mann-Whitney U	Anlamlılık
Dijital Muhasebe Kullanımı	1381.500	,212
Dijitalleşmenin İş Modeline Etkisi	1305.000	,095
Geleceğe Yönelik Beklentiler	1192.500	,022
Genel Görüş ve Öneriler	1496.500	,534

Belirli iki grup arasındaki algı farklarını ortaya koymak adına Mann Whitney U testi yapılmıştır. 5. Hipotez ile ilgili anketin 1-8. ifadeleri arasındaki toplam 8 ifade için dijital muhasebe kullanımı,9-15 ifadeler için dijitalleşmenin iş modeline etkisi,16-22 ifadeler için geleceğe yönelik beklentiler,23-27 ifadeler için genel görüş ve öneriler alt boyutunu oluşturmaktadır eğitim durumları lisans ve lisansüstü olan SMMM’ler arasında Mann Whitney U testi yapılmıştır. Mann Whitney U testinin sonuçları Tablo 3.14’de gösterilmiştir.

Araştırma hipotezi 5

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijital muhasebe kullanımına ilişkin aralarında eğitim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H₁: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijital muhasebe kullanımına ilişkin aralarında eğitim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır

Tablo 3.14’de görüldüğü gibi 5. Hipotez için Mann Whitney U testi sonuçları yukarıda gösterilmiştir. Mann Whitney U testi sonuçlarına göre, eğitim durumları

açısından dijital muhasebe kullanımı algıları arasında istatistiki bakımdan anlamlı fark yoktur. Başka bir deyişle, H_0 hipotezi reddedilememiştir.

Bu doğrultuda, eğitim durumları açısından SMMM'ler arasında dijital muhasebe kullanıma ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak fark olmadığı sonucuna varılmıştır. Burada eğitim durumu lisansüstü olan SMMM'ler, eğitim durumu lisans olan SMMM'lere oranla biraz daha fazla olsalar da bu durum istatistiksel olarak anlam ifade etmemektedir. Burada da yüksek lisans mezunları, lisans mezunlarına göre dijital muhasebe kullanımına ilişkin ifadelere daha çok katılsalar da bu durum istatistiksel olarak anlam ifade etmemektedir (Ortalamalar L 3,51 – YK 3,68).

Araştırma Hipotezler 6

H_0 : Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin aralarında eğitim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H_1 : Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin aralarında eğitim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır

Tablo 3.14'de görüldüğü gibi 6. Hipotez için Mann Whitney U testi sonuçları yukarıda gösterilmiştir. Mann Whitney U testi sonuçlarına göre, eğitim durumları açısından dijitalleşmenin iş modeline etkisi algıları arasında istatistiki bakımdan anlamlı fark yoktur. Başka bir deyişle, H_0 hipotezi reddedilememiştir.

Bu doğrultuda, eğitim durumları açısından SMMM'ler arasında dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak fark olmadığı sonucuna varılmıştır. Burada da yüksek lisans mezunları, lisans mezunlarına göre dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin ifadelere daha çok katılsalar da bu durum istatistiksel olarak anlam ifade etmemektedir (Ortalamalar L 3,49 – YK 3,71).

Araştırma Hipotezler 7

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin geleceğe yönelik beklentiler etkisine ilişkin aralarında eğitim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H₁: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin geleceğe yönelik beklentiler etkisine ilişkin aralarında eğitim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır

Tablo 3.14’de görüldüğü gibi 7. Hipotez için Mann Whitney U testi sonuçları yukarıda gösterilmiştir. Mann Whitney U testi sonuçlarına göre, eğitim durumları açısından geleceğe yönelik beklentiler algıları arasında istatistiki bakımdan anlamlı fark vardır. Başka bir deyişle, H₀ hipotezi reddedilmiştir.

Bu doğrultuda, lisans ve yüksek lisans mezunu SMMM’ler arasında geleceğe yönelik beklentilere ilişkin görüşleri arasında fark olduğu sonucuna varılmıştır. Burada yüksek lisans mezunu SMMM’ler, geleceğe yönelik beklentiler ifadelerine lisans mezunlarına oranla daha olumlu yaklaşmaktadırlar ve bu durum istatistiksel olarak anlam ifade etmektedir (Ortalamalar L 3,68 – YL 4,01). Bu farkın nedeni, yüksek lisans mezunu meslek mensuplarının yaş ortalamalarının daha düşük olması ve dolayısıyla dijital dönüşüm sürecine daha kolay uyum sağlayabilmeleridir. Genç yaş grubundaki bu bireyler, teknolojik yeniliklere daha açık, dijital araçları daha etkin kullanan ve mesleğin geleceğine ilişkin fırsatları daha iyi değerlendirebilen bir profile sahiptir. Ayrıca yüksek lisans düzeyinde eğitim gören SMMM’lerin, dijitalleşmenin mesleğe sağlayacağı verimlilik, hız ve rekabet avantajlarını daha iyi analiz edebilme yetkinliğine sahip olmaları da geleceğe yönelik daha olumlu beklentiler geliştirmelerinde etkili olmuştur.

Araştırma Hipotezler 8

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin genel görüş ve öneriler etkisine ilişkin aralarında eğitim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H1: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin genel görüş ve öneriler etkisine ilişkin aralarında eğitim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır

Tablo 3.14’de görüldüğü gibi. Hipotez için Mann Whitney U testi sonuçları yukarıda gösterilmiştir. Mann Whitney U testi sonuçlarına göre, SMMM’lerin eğitim durumları açısından genel görüş ve önerilere ilişkin algıları arasında istatistiki bakımdan anlamlı fark yoktur. Başka bir deyişle, H₀ hipotezi reddedilememiştir.

Bu doğrultuda, eğitim durumları açısından SMMM’ler arasında genel görüş ve önerilere ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak fark olmadığı sonucuna varılmıştır. Burada eğitim durumu lisansüstü olan SMMM’ler, eğitim durumu lisans olan SMMM’lere oranla biraz daha fazla olsalar da bu durum istatistiksel olarak anlam ifade etmemektedir (Ortalamalar L 3,61 – YK 3,66).

9,10,11 ve 12. Hipotezler için Kruskal Wallis Testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 3.15’de verilmiştir.

Tablo 3. 15. Araştırmaya Katılan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Mesleki Deneyimleri Açısından Dijital Muhasebe Kullanımına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Kruskal-	Serbestlik	Anlamlılık
Dijital Muhasebe Kullanımı	14,670	2	,001
Dijitalleşmenin İş Modeline Etkisi	12,567	2	,002
Geleceğe Yönelik Beklentiler	2,518	2	,284
Genel Görüş ve Öneriler	2,007	2	,367

9. Hipotez ile ilgili anketin 1-8. soruları dijital muhasebe kullanımı 9-15 dijitalleşmenin iş modeline etkisi 16-22 geleceğe yönelik beklentiler 23-17 genel görüş ve öneriler ifadelerin alt boyutları oluşturulmuştur. Mesleki deneyimi 5 yıldan az, 6-15

yıl ile 16 yıl ve üzeri SMMM'ler arasındaki Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 3.15'de yer almaktadır.

Araştırma Hipotezler 9

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijital muhasebe kullanımına ilişkin aralarında mesleki deneyim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H₁: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijital muhasebe kullanımına ilişkin aralarında mesleki deneyim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır

Tablo 3.15'te görüldüğü üzere Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre, mesleki deneyim süresi değişkenine göre dijital muhasebe kullanımı ve dijitalleşmenin iş modeline etkisi alt boyutlarında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Başka bir deyişle, H₀ hipotezi reddedilmiştir. (P<0,05). Bu bulgu, mesleki deneyim süresinin, SMMM'lerin dijital muhasebe kullanımına ilişkin algıları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Belirli iki grup arasında algı farklarını ortaya koymak adına Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Mesleki deneyim açısından SMMM'ler arasında 9.hipotez için Mann-Whitney U testi sonuçları tablo 3.16' de aşağıdaki gibidir.

Tablo 3.16. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Mesleki Deneyim Açısından Dijital Muhasebe Kullanımı Algılarına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Mesleki deneyim açısından dijital muhasebe kullanımı	5 Yıldan az ile 6-15 yıl		5 Yıldan az ile 16 yıl ve üzeri		6-15 yıl ile 16 yıl ve üzeri	
	Mann-Whitney U	Anlamlılık	Mann-Whitney U	Anlamlılık	Mann-Whitney U	Anlamlılık
SMMM'lerin dijital muhasebe kullanımına ilişkin algıları	456,500	.019	318,000	.001	875,000	.030

Tablo 3.16 de görüldüğü gibi 9. Hipotez için Mann Whitney U sonuçları yukarıda gösterilmiştir. Mann Whitney U sonuçlarına göre %5 anlamlılık seviyesinde deneyimi 5 yıldan az olanlar ile 6-15 yıl arasında olan SMMM'ler; 5 yıldan az olanlar ile 16 yıl ve üzeri olan SMMM'ler ve 6-15 yıl arasında olanlar ile 16 yıl ve üzeri olan SMMM'lerin dijital muhasebe kullanımına ilişkin algıları arasında istatistiki bakımından anlamlı farklar vardır.

Mesleki deneyimi 5 yıldan az olan SMMM'ler (Ortalama 3.94) dijital muhasebe kullanımı ile ilgili ifadelere 6-15 yıl deneyime sahip SMMM'lere (Ortalama 3.61) göre daha fazla katılmaktadırlar. Aralarında ki bu fark istatistiksel olarak anlam ifade etmektedir.

Mesleki deneyimi 5 yıldan az olan SMMM'ler (Ortalama 3.94) dijital muhasebe kullanımı ile ilgili ifadelere 16 yıl ve üzeri deneyime sahip SMMM'lere (Ortalama 3.28) göre daha fazla katılmaktadırlar. Aralarında ki bu fark istatistiksel olarak anlam ifade etmektedir.

Mesleki deneyimi 6-15 yıl olan SMMM'ler (Ortalama 3.61) dijital muhasebe kullanımı ile ilgili ifadelere 16 yıl ve üzeri deneyime sahip SMMM'lere (Ortalama 3.28) göre daha fazla katılmaktadırlar. Aralarında ki bu fark istatistiksel olarak anlam ifade etmektedir.

Genel olarak değerlendirdiğimizde mesleki deneyim arttıkça dijital muhasebe kullanımı ile ilgili ifadelere katılım oranının azaldığı görülmektedir. Mesleki deneyim süresi az olan SMMM'lerin dijital sistemlerle daha erken tanışmaları, teknolojiyi daha aktif kullanmaları ve yeni nesil muhasebe uygulamalarına uyum sağlama konusunda daha istekli olmalarıyla açıklanabilir. Buna karşılık, uzun yıllardır mesleğini sürdüren SMMM'lerin geleneksel muhasebe yöntemlerine daha fazla alışkın olmaları ve dijital dönüşüme adaptasyon süreçlerinde daha temkinli davranmaları, algılardaki bu farklılığın ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Araştırma Hipotezler 10

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin aralarında mesleki deneyim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H₁: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin aralarında mesleki deneyim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır.

Tablo 3.15’te görüldüğü gibi Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre serbest muhasebeci mali müşavirlerin mesleki deneyim açısından dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin algıları arasında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiki bakımdan anlamlı fark vardır. Başka bir deyişle, H₀ hipotezi reddedilmiştir. ($P < 0,05$). Bu bulgu, mesleki deneyim süresinin, SMMM’lerin dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin algıları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Belirli iki grup arasında algı farklarını ortaya koymak adına Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Mesleki deneyim açısından SMMM’ler arasında 10.hipotez için Mann-Whitney U testi sonuçları tablo 3.17’ da aşağıdaki gibidir.

Tablo 3.17. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Mesleki Deneyimleri Açısından Dijitalleşmenin İş Modeline Etkisine Yönelik Algılarına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Mesleki deneyim açısından dijitalleşmenin iş modeline etkisi	5 Yıldan az ile 6-15 yıl		5 Yıldan az ile 16 yıl ve üzeri		6-15 yıl ile 16 yıl ve üzeri	
	Mann-Whitney U	Anlamlılık	Mann-Whitney U	Anlamlılık	Mann-Whitney U	Anlamlılık
SMMM’lerin dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin algıları	477,000	,034	343,000	,001	889,500	,038

Tablo 3.17 de görüldüğü gibi 10. Hipotez için Mann Witney U sonuçları yukarıda gösterilmiştir. Mann Witney U sonuçlarına göre %5 anlamlılık seviyesinde deneyimi 5 yıldan az olanlar ile 6-15 yıl arasında olan SMMM'ler; 5 yıldan az olanlar ile 16 yıl ve üzeri olan SMMM'ler ve 6-15 yıl arasında olanlar ile 16 yıl ve üzeri olan SMMM'lerin dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin algıları arasında istatistiki bakımından anlamlı farklar vardır.

Mesleki deneyimi 5 yıldan az olan SMMM'ler (Ortalama 3.90) dijitalleşmenin iş modeline etkisi ile ilgili ifadelere 6-15 yıl deneyime sahip SMMM'lere (Ortalama 3.59) göre daha fazla katılmaktadırlar. Aralarında ki bu fark istatistiksel olarak anlam ifade etmektedir.

Mesleki deneyimi 5 yıldan az olan SMMM'ler (Ortalama 3.90) dijitalleşmenin iş modeline etkisi ile ilgili ifadelere 16 yıl ve üzeri deneyime sahip SMMM'lere (Ortalama 3.32) göre daha fazla katılmaktadırlar. Aralarında ki bu fark istatistiksel olarak anlam ifade etmektedir.

Mesleki deneyimi 6-15 yıl olan SMMM'ler (Ortalama 3.59) dijitalleşmenin iş modeline etkisi ile ilgili ifadelere 16 yıl ve üzeri deneyime sahip SMMM'lere (Ortalama 3.32) göre daha fazla katılmaktadırlar. Aralarında ki bu fark istatistiksel olarak anlam ifade etmektedir.

Genel olarak değerlendirdiğimizde mesleki deneyim arttıkça dijitalleşmenin iş modeline etkisi ile ilgili ifadelere katılım oranının azaldığı görülmektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasında, dijital dönüşüm sürecinin özellikle son yıllarda hız kazanmış olması etkili olabilir. Dijitalleşme döneminde mesleğe yeni başlayan veya deneyim süresi daha kısa olan SMMM'ler, bu teknolojik dönüşümün merkezinde yer aldıkları için iş modellerindeki değişimi daha yakından gözlemlemekte ve dijitalleşmeyi mesleğin doğal bir parçası olarak algılamaktadır.

Araştırma Hipotezler 11

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin geleceğe yönelik beklentiler ilişkin aralarında mesleki deneyim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H₁: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin geleceğe yönelik beklentiler ilişkin aralarında mesleki deneyim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır.

Tablo 3.15'te görüldüğü gibi Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre serbest muhasebeci mali müşavirlerin mesleki deneyim açısından geleceğe yönelik beklentiler etkisine ilişkin algıları arasında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiki bakımdan anlamlı fark yoktur. Başka bir deyişle, H₀ hipotezi reddedilememiştir. ($p>0,05$). Bu durum, serbest muhasebeci mali müşavirlerin mesleki deneyim süreleri farklı olsa da dijitalleşmenin mesleğin geleceği açısından önemine dair ortak bir bakış açısına sahip olduklarını göstermektedir. Dijitalleşmenin muhasebe mesleği üzerindeki kaçınılmaz etkileri ve sektördeki teknolojik dönüşüm zorunluluğu, deneyim süresinden bağımsız olarak tüm meslek mensupları tarafından kabul edilmektedir. Ayrıca Tokat ilinde faaliyet gösteren SMMM'lerin benzer müşteri portföylerine ve uygulamalara sahip olmaları, geleceğe yönelik dijitalleşme beklentilerinde ortak bir yaklaşım geliştirmelerine katkı sağlamıştır.

Araştırma Hipotezler 12

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin genel görüş ve öneriler ilişkin aralarında mesleki deneyim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur.

H₁: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin genel görüş ve öneriler ilişkin aralarında mesleki deneyim açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır.

Tablo 3.15'te görüldüğü gibi Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre serbest muhasebeci mali müşavirlerin mesleki deneyim açısından genel görüş ve öneriler etkisine ilişkin algıları arasında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiki bakımdan anlamlı fark yoktur. Başka bir deyişle, H₀ hipotezi reddedilememiştir. ($p>0,05$). Bu bulgu,

serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijitalleşmeye ilişkin genel öneri ve değerlendirmelerinde mesleki deneyim süresinden bağımsız olarak ortak bir tutum sergilediklerini göstermektedir. Dijitalleşmenin muhasebe mesleği üzerindeki etkileri, verimlilik artışı, hataların azalması ve mevzuat uyum süreçlerini kolaylaştırması gibi konularda tüm meslek mensuplarının benzer değerlendirmelere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Tokat ilinde yapılan bu çalışmada, ildeki meslek mensuplarının çalışma koşullarının ve müşteri beklentilerinin benzeşmesi, dijitalleşmeye yönelik genel görüşlerin deneyim süresinden bağımsız bir şekilde şekillenmesine katkıda bulunmuştur.

13,14,15 ve 16. Hpotezler için Kruskal Wallis Testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 3.18’de verilmiştir.

Tablo 3.18. Araştırmaya Katılan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Mükellef Sayıları Açısından Dijital Muhasebe Kullanımına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Kruskal-Wallis H	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık
Dijital Muhasebe Kullanımı	3,715	2	,156
Dijitalleşmenin İş Modelibe Etkisi	3,289	2	,193
Geleceğe Yönelik Beklentiler	,670	2	,715
Genel Görüş ve Öneriler	2,016	2	,365

13. Hipotez ile ilgili anketin 1-8. soruları dijital muhasebe kullanımı 9-15 dijitalleşmenin iş modeline etkisi 16-22 geleceğe yönelik beklentiler 23-17 genel görüş ve öneriler ifadelerin alt boyutları oluşturulmuştur 2025 yılı mükellef sayıları 30’dan az, 31-66 arası ve 66’dan fazla SMMM’ler arasındaki Kruskal Wallis testi sonuçları yer almaktadır.

Araştırma Hipotezler 13

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijital muhasebe kullanıma ilişkin aralarında mükellef sayıları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H₁: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijital muhasebe kullanıma ilişkin aralarında mükellef sayıları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır.

Tablo 3.18’de görüldüğü gibi Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre serbest muhasebeci mali müşavirlerin mükellef sayıları açısından dijital muhasebe kullanıma ilişkin algıları arasında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiki bakımdan anlamlı fark yoktur. Başka bir deyişle, H₀ hipotezi reddedilememiştir.

Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijital muhasebe kullanımına ve dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin görüşleri arasında mükellef sayıları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Bu sonuç, SMMM’lerin hizmet verdikleri mükellef sayısına bakılmaksızın dijital muhasebe uygulamalarına ve dijitalleşmenin iş modelleri üzerindeki etkilerine yönelik benzer tutumlar geliştirdiklerini göstermektedir.

Araştırma Hipotezler 14

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin aralarında mükellef sayıları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H₁: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin aralarında mükellef sayıları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır.

Tablo 3.18’de görüldüğü gibi Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre serbest muhasebeci mali müşavirlerin mükellef sayıları açısından dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin algıları arasında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiki bakımdan anlamlı fark yoktur. Başka bir deyişle, H₀ hipotezi reddedilememiştir. ($p>0.05$). Bu bulgu, SMMM’lerin mükellef portföy büyüklüklerinden bağımsız olarak dijitalleşmenin iş

modellerine olan etkisini benzer şekilde değerlendirdiklerini göstermektedir. Dijitalleşme süreci, teknolojik araç kullanımı, süreç otomasyonu ve elektronik belge yönetimi gibi uygulamaları zorunlu kıldığından, mükellef sayısının az ya da çok olması meslek mensuplarının dijitalleşmeye bakışını önemli ölçüde farklılaştırmamaktadır. Tokat ilinde yürütülen bu çalışmada, müşterilerin benzer talepleri, mevzuat yükümlülüklerinin ortaklığı ve il genelindeki muhasebe hizmet ölçeklerinin yakın seviyelerde olması bu sonucu destekleyici niteliktedir.

Araştırma Hipotezler 15

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin geleceğe yönelik beklentilere ilişkin aralarında mükellef sayıları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H₁ Serbest muhasebeci mali müşavirlerin geleceğe yönelik beklentilere ilişkin aralarında mükellef sayıları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır.

Tablo 3.18’de görüldüğü gibi Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre serbest muhasebeci mali müşavirlerin mükellef sayıları açısından geleceğe yönelik beklentiler etkisine ilişkin algıları arasında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiki bakımdan anlamlı fark yoktur. Başka bir deyişle, H₀ hipotezi reddedilememiştir. ($p > 0.05$). Bu sonuç, dijitalleşmenin mesleğin geleceği açısından kaçınılmaz bir gereklilik haline gelmesi nedeniyle, hizmet verilen mükellef sayısı ne olursa olsun SMMM’lerin geleceğe yönelik dijitalleşme beklentilerinde ortak bir tutum sergilediklerini göstermektedir. Tokat ilinde yapılan bu araştırmada, meslek mensuplarının hizmet verdikleri mükellef sayısının az ya da çok olması, dijitalleşmenin sağlayacağı avantajlar, mesleki sürdürülebilirlik ve mevzuata uyum gibi konulardaki beklentilerini değiştirmemektedir.

Araştırma Hipotezler 16

H₀: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin genel görüş ve önerilere ilişkin aralarında mükellef sayıları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar yoktur

H1 Serbest muhasebeci mali müşavirlerin genel görüş ve önerilere ilişkin aralarında mükellef sayıları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır.

Tablo 3.18’de görüldüğü gibi Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre serbest muhasebeci mali müşavirlerin mükellef sayıları açısından genel görüş ve etkisine ilişkin algıları arasında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiki bakımdan anlamlı fark yoktur. Başka bir deyişle, H_0 hipotezi reddedilememiştir. ($p>0.05$). Bu bulgu, dijitalleşme sürecine ilişkin genel değerlendirmelerin ve önerilerin mükellef portföy büyüklüğünden bağımsız olarak benzer şekilde şekillendiğini göstermektedir. Tokat ilinde yürütülen bu çalışmada, SMMM’lerin hizmet verdikleri mükellef sayısı farklılık gösterse de dijitalleşmenin mesleğe katkısı, süreçlerin hızlanması, hata oranlarının azalması ve mevzuata uyumun kolaylaşması gibi konularda benzer görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir.

SONUÇ

Günümüzde dijital muhasebe, bilgi ve iletişim teknolojilerinin muhasebe süreçlerine entegrasyonu sonucunda ortaya çıkan yenilikçi bir sistem olarak değerlendirilmektedir. Bu sistem; veri toplama, kayıt, raporlama ve denetim gibi temel muhasebe işlevlerinin dijital ortamda hızlı, güvenli ve hatasız biçimde yürütülmesini sağlamaktadır. Dijital muhasebe, yalnızca teknolojik bir dönüşümü değil; aynı zamanda işletmelerin finansal yönetim anlayışını, meslek mensuplarının rollerini ve muhasebe hizmetlerinin sunum biçimini de köklü biçimde değiştirmektedir. Bu yönüyle dijitalleşme, muhasebe mesleğinin geleceğini şekillendiren stratejik bir unsur haline gelmiştir.

Bu tez çalışmasında, dijital muhasebe uygulamalarının Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler (SMMM'ler) üzerindeki etkileri çok boyutlu bir yaklaşımla incelenmiş; literatür taraması, teorik çerçeve ve alan araştırması bulguları bir arada değerlendirilmiştir. Dijitalleşmenin muhasebe mesleğine olan yansımaları, meslek mensuplarının iş süreçlerinde, eğitim ve yetkinliklerinde, mesleki rollerinde ve müşteri ilişkilerinde önemli dönüşümlere yol açmaktadır. Bu çalışmanın temel amacı, dijital muhasebe uygulamalarının SMMM'lerin mesleki yaşamlarına etkilerini tespit etmek ve bu sürecin avantajlarını, dezavantajlarını, karşılaşılan zorlukları ve fırsatları ortaya koymaktır.

Araştırmanın ampirik kısmında nicel araştırma yöntemi benimsenmiş ve veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Tokat ilinde faaliyet gösteren 210 SMMM'ye ulaşılmış, 124 geçerli anket formu analiz edilmiştir. Veriler SPSS 25 programında analiz edilerek güvenilirlik testi, normallik testi, frekans analizi, Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis testi gibi istatistiksel yöntemlerden yararlanılmıştır.

Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda, anket formunun genel güvenilirlik düzeyinin çok yüksek olduğu belirlenmiştir. Cronbach's Alpha değeri 0,915 olarak hesaplanmış ve bu değer, kullanılan ölçeğin iç tutarlılığının güçlü olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuç, anket ifadelerinin tutarlılığını ve güvenilirliğini doğrulamaktadır.

Normallik testleri sonucunda, verilerin normal dağılım göstermediği anlaşılmış ve analizlerde non-parametrik testler tercih edilmiştir. Katılımcıların demografik özellikleri incelendiğinde, örneklem grubunun cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, mesleki deneyim süresi ve çalışılan mükellef sayısı bakımından çeşitli özellikler taşıdığı görülmüştür. Bu durum, araştırma bulgularının farklı demografik gruplara göre karşılaştırılmasına olanak sağlamıştır.

Araştırmanın hipotez testleri çerçevesinde elde edilen bulgular, dijital muhasebe uygulamalarına ilişkin farklı demografik gruplar arasında anlamlı farkların bulunduğunu göstermiştir. Cinsiyete göre dijital muhasebe uygulamalarının kullanım düzeyleri karşılaştırılmış; kadın ve erkek meslek mensupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0,002$). Bu bulgu, kadın meslek mensuplarının dijital muhasebe kullanımına erkek meslek mensuplarına kıyasla daha olumlu yaklaştığını göstermektedir. Kadın meslek mensuplarının yaş ortalaması düşük olduğundan, genç meslek mensuplarının da dijitalleşmeye daha olumlu yaklaşmasından dolayı kadın meslek mensuplarının erkek meslek mensuplara kıyasla daha olumlu yaklaştığını desteklemektedir.

Eğitim düzeyi ile dijital muhasebe uygulamalarına yönelik görüşler arasındaki ilişki incelendiğinde, eğitim durumuna göre geleceğe yönelik beklentiler arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($p=0,022$). Lisansüstü eğitim almış SMMM'lerin dijitalleşme sürecine daha olumlu yaklaştığı ve bu teknolojilerin mesleki gelecekleri üzerinde daha fazla etkili olacağını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, eğitim düzeyi arttıkça bireylerin teknolojiye adaptasyon becerilerinin, yeniliklere açıklıklarının ve dijital araçları etkin kullanma kapasitelerinin yükselmesiyle açıklanabilir. Genç SMMM'lerin dijitalleşmeye olumlu yaklaşması, lisansüstü meslek mensuplarının da yaş ortalaması düşük olması lisansüstü meslek mensuplarının dijitalleşmeye daha olumlu yaklaştığını desteklemektedir.

Mesleki deneyim ile dijital muhasebe kullanımına ilişkin algılar arasındaki ilişki incelendiğinde, deneyim süresi arttıkça dijital uygulamalara yönelik katılım oranının azaldığı görülmüştür. Daha az deneyime sahip SMMM'lerin dijital sistemleri benimseme ve kullanma eğilimlerinin daha yüksek olduğu; buna karşın uzun yıllar

mesleği icra edenlerin dijital dönüşüme karşı daha temkinli bir yaklaşım sergiledikleri belirlenmiştir. Bu durum, genç ve daha az deneyimli meslek mensuplarının teknolojiye adaptasyonunun daha hızlı olması, dijital araçları mesleki rutinin doğal bir parçası olarak görmeleri ve yeniliklere daha açık bir tutum sergilemeleriyle açıklanabilir.

Mesleki deneyim ile dijitalleşmenin iş modeline etkisine ilişkin algılar incelendiğinde, deneyim süresi arttıkça dijital dönüşümün iş modeline olan etkilerine yönelik katılım oranının azaldığı görülmüştür. Daha az deneyime sahip SMMM'ler, dijitalleşmenin iş süreçleri ve iş modeli üzerindeki etkilerini daha güçlü algılamak; uzun yıllardır mesleği sürdürenler, bu etkileri daha temkinli değerlendirmektedir. Bu durum, genç ve deneyimi az olan meslek mensuplarının teknolojiye adaptasyonlarının daha hızlı olması, dijital araçları iş süreçlerinin doğal bir parçası olarak görmeleri ve yeniliklere daha açık bir tutum sergilemeleriyle açıklanabilir.

Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, dijital muhasebe uygulamalarının SMMM'lerin iş süreçlerini hızlandırdığı, hata oranlarını azalttığı, raporlama kalitesini artırdığı ve müşteri memnuniyetini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Bununla birlikte, teknolojik adaptasyon sürecinde yaşanan bazı zorluklar, özellikle ileri yaş grupları meslek mensupları açısından dikkat çekmektedir. Donanım eksiklikleri, yazılım maliyetleri ve sürekli değişen mevzuata uyum sağlama konularında yaşanan sıkıntılar, dijital dönüşüm sürecinin tamamlanmasını zorlaştırmaktadır.

Ayrıca, güvenlik kaygıları, veri gizliliği ve siber riskler, dijital muhasebe sistemlerinin dezavantajları arasında yer almakta ve meslek mensuplarının bu alanlarda daha fazla bilgi ve yetkinlik kazanmalarını gerektirmektedir. Araştırmada elde edilen sonuçlar, dijital dönüşümün teknik olduğu kadar etik, yasal ve stratejik boyutlara da sahip olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, dijital muhasebe uygulamalarına geçiş sürecinin sağlıklı bir şekilde ilerleyebilmesi için sürekli mesleki eğitimlerin yaygınlaştırılması, teknik desteklerin güçlendirilmesi, yazılım altyapısının iyileştirilmesi ve meslek mensuplarının dijital okuryazarlık düzeylerinin artırılması gerekmektedir. Dijital dönüşüm yalnızca teknolojiye entegrasyon değil, aynı zamanda iş yapış biçimlerinin, mesleki rollerin ve

müşteri beklentilerinin köklü biçimde değiştiği bir süreçtir. Bu bağlamda, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin bu süreçte uyum sağlamaları ve liderlik etmeleri, mesleğin geleceği açısından hayati önem taşımaktadır.

Ulaşılan bu sonuçlar, Pasmaz ve Özulucan (2021) tarafından Kayseri ve Niğde illerinde yapılan dijital muhasebe okuryazarlığı araştırmasıyla paralellik göstermektedir. Bu çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının dijital sistemleri etkin ve verimli kullanabilme düzeylerinin, eğitim alma durumları ve yeni teknolojiye adaptasyonlarıyla doğrudan ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Alataş ve Kılıç (2025) tarafından gerçekleştirilen dijital dönüşüm sürecinin muhasebe mesleği üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmada da dijitalleşmenin muhasebe süreçlerini dönüştürerek meslek mensuplarının rollerini genişlettiği ve eğitimle entegrasyonun önemine vurgu yapılmıştır. Ayrıca, Can (2025) tarafından Sakarya ilinde yapılan çalışmada, e-dönüşüm uygulamalarının muhasebe denetiminde hata ve hileleri tespit etme ve önleme üzerinde önemli etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular genel olarak, dijital dönüşümün muhasebe süreçlerinin doğruluk, güvenilirlik ve şeffaflık düzeyini artırdığını ortaya koymaktadır. Öte yandan, Karaca (2023) çalışmasında, dijital dönüşüm sürecinde altyapı yetersizlikleri, kullanıcı dirençleri, sistem uyumsuzlukları ve siber güvenlik sorunlarının muhasebe işlemlerinde hataların artmasına veya sistem güvenilirliğinin azalmasına yol açabileceği hususuna dikkat çekilmektedir. Bu tür eleştirel bakış açısı, dijitalleşme ile muhasebenin her zaman tam uyum içinde olmayabileceğini göstermektedir.

Bu çalışma, Türkiye’de SMMM’lerin dijital muhasebe uygulamalarına adaptasyon süreçlerini ve eğitim ihtiyaçlarını kapsamlı bir şekilde analiz etmeyi hedeflemiştir. Gelecekte yapılacak çalışmalarda, daha büyük ve çeşitlendirilmiş örneklemeler kullanılarak farklı bölge, sektör veya meslek gruplarının dijital dönüşüme yaklaşımları incelenebilir. Ayrıca meslek mensuplarının dijital araçları kullanma düzeylerinin performans göstergeleri ve müşteri memnuniyeti üzerindeki etkileri de değerlendirilebilir. Bu tür çalışmaların, dijital muhasebe uygulamalarının sürdürülebilirliği ve mesleki standartların güçlendirilmesi açısından önemli katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Akın, S., & Tanç, A. (2022). İşletmelerde bilgi sistemlerinin denetiminde siber güvenlik risklerinin önemi. *Erciyes Akademi Dergisi*, 36(2), 707–722.
- Aksoy, G. (2019). Dijitalleşmenin Muhasebe Mesleği Üzerindeki Etkisi: Türkiye Örneği. [Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Alataş, A., & Kılıç, İ. (2025). *Dijital dönüşüm sürecinin muhasebe mesleği, muhasebe eğitimi ve muhasebe meslek mensupları üzerindeki etkileri*. Özgür Yayınları.
- Al-Htaybat, K., von Alberti-Alhtaybat, L., & Hutaibat, K. (2018). Accounting, auditing and accountability in the digital age: A review of the literature. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 31(1), 4–25.
- Altunal, I., & Özbek, A. (2024). Muhasebe meslek mensuplarının dijital dönüşümde e-dönüşüm uygulamalarına bakış açılarını değerlendirilmesi: Defter-Beyan Sistemi üzerine bir araştırma. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 24(72), 125–144.
- Arslan M., & Demirkan, S. (2019). Endüstri 4.0 ve muhasebe sistemine etkisi üzerine kuramsal bir inceleme. *Enderun Dergisi*, 3(1), 40-56.
- Arslan, M. C., & Karkacıer, A. (2019). Dijital dönüşüm sürecinde yönetim muhasebesinin geleceğini etkileyen faktörlere kavramsal bir bakış. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(6), 430–442.
- Bayraktar, A., & Yıldırım, F. (2017). Elektronik belgelerin muhasebe uygulamalarına etkileri: e-Arşiv uygulaması. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 19(2), 327–344.
- Bursalı, H., & Çanakçıoğlu, M. (2023). Bağımsız çalışan serbest muhasebeci mali müşavirlerin elektronik muhasebe uygulamalarının kullanımı üzerine İstanbul ilinde yapılan bir araştırma. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 23(70), 327–354.

- Buyruk Akbaba, A. N. (2019). Bulut muhasebe ve işletmelerde uygulanması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 82, 21–40.
- Can, E. (2025). Dijital muhasebe uygulamalarının muhasebe hata ve hilelerini önlemeye etkisi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cancan, A. (2019). Dijitalleşme sürecinde maliyet ve yönetim muhasebesi uygulamalarının incelenmesi. (Muhasebe Projesi), Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli, 4-5
- Çakmak, E. (2025). Türk Vergi İdaresinin Dijital Dönüşüm Olgunluğu. *Maliye Dergisi*, 188, 215–250.
- Çimen, G. (2017). E-maliye uygulamalarının vergilemede iktisadilik ilkesi ve vergi uyumuna etkisi: Tokat ili muhasebe meslek mensupları üzerine bir araştırma.
- Demir, E. (2021). *Örgütün dijitalleşme seviyesinin çalışan memnuniyetine ve verimliliğine etkisi* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirdöven, S. (2017). Elektronik arşiv uygulamasının muhasebe süreçlerine etkisi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 74, 29–42.
- Deniz, F., & Güngör Tanç, Ş. (2020). Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe uygulamalarındaki e-dönüşüm sürecine ilişkin görüş ve beklentileri: Hatay ili örneği.
- Deniz, M. B. (2022). Teknolojik gelişmeler bağlamında dijitalleşmenin muhasebe finans eğitiminde, muhasebe mesleğinde ve muhasebe meslek mensuplarında etkisi üzerine bir literatür taraması. *The Journal of Turk-Islam World Social Studies*, 35(35), 371–389.

- Dimitriu, O., & Matei, M. (2020). *Revolutionizing accounting through digital transformation: The impact of technology*. *Emerging Science Journal*, 3(1), 1–5
- Doğan, Z. (2022). Vergi idaresinin e-dönüşümü ve dijitalleşmenin muhasebe meslek mensupları ve mükelleflere etkisi (Yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dursun, G. D., Ektik, D., & Tutcu, B. (2019). Mesleğin Dijitalleşmesi: Muhasebe 4.0. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 6, 251–257.
- Dursun, N. (2025). Dijital dönüşüm süreçlerinin muhasebe sistemlerine etkisi: Bir fenomenolojik araştırma (Yüksek lisans tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Durmuş, M., & Kaya, U. (2019). Dijital dönüşüm sürecinde muhasebe ve denetim uygulamaları. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 83, 357–376.
- Elçin, R., Gerekan, B., & Usta, M. (2018). E-Fatura, E-Defter ve E-Arşiv Uygulamalarına Geçiş Sürecinde Yaşanan Sorunlar: Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Üzerine Bir Araştırma. *Mali Çözüm Dergisi*, 28(146), 13–42.
- Erdem, A., & Gülten, S. (2021). Dijital Muhasebe Uygulamaları. Gazi Kitabevi.
- Erturan, İ. E., & Ergin, E. (2018). Muhasebe Mesleğinde Dijitalleşme: Endüstri 4.0 Etkisi. *The Journal of Academic Social Science*, 72, 153–165.
- Erturan, İ., & Ergin, E. (2018). Dijital denetim ve dijital ikiz yöntemi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20(4), 810–830.
- Eş, A., & Atasoy, A. (2022). Dijitalleşmenin Muhasebe Meslek Mensuplarına Etkisi: Ankara İli Örneği. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 15(2), 247-279.

- Gamage, P., De Silva, T. A., & Wickramasinghe, D. (2020). The role of technology in reshaping accounting education: A Sri Lankan perspective. *Journal of Accounting & Organizational Change*, 16(1), 7–26.
- Gelir İdaresi Başkanlığı [GİB]. (2023). E-dönüşüm uygulamaları ve elektronik belge güvenliği rehberi. Ankara: Gelir İdaresi Başkanlığı.
- Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB). (2025). e-Fatura rehberi.
- Gezgin, H. G. (2024). *Defter ve Belgelerde Dijital Dönüşümün Meslek Mensupları Üzerindeki Etkilerinin Analizi: Bursa İli Örneği*. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 20(2), 412-429.
- Gacar, A. (2019). Yapay zekâ ve yapay zekânın muhasebe mesleğine olan etkileri: Türkiye’ye yönelik fırsat ve tehditler. *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 389–394.
- Gönen, S., & Rasgen, M. (2019). Endüstri 4.0 ve muhasebenin dijital dönüşümü. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(3), 2898-2917.
- Gökçen, A., & Özdemir, H. (2016). Dijital muhasebe ve e-Fatura sistemleri: Türkiye uygulamaları. *Finansal Teknolojiler ve İşletme Dergisi*, 9(2), 140–150.
- Hacıhasanoğlu, T., Dalkılıç, E., & Ünlü, A. (2022). Dijital dönüşüm ve büyük veri ekseninde muhasebe uygulamaları. In *Muhasebe Uygulamalarında Teknolojik Entegrasyon* (pp. 1–29). Özgür Yayınları.
- Hiçyorulmaz, E. (2023). *Çorum ilinde faaliyet gösteren Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin dijital muhasebe uygulamalarına ilişkin görüşleri* [Makale]. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 70, 267-276.
- Hoca, E. (2023). Freelance/Uzaktan çalışan mali müşavirlik: Riskler, fırsatlar ve en iyi uygulamalar.

- Ionescu-Feleagă, L., Dragomir, V. D., Bunea, Ş., Stoica, O. C., & Barna, L.-E.-L. (2022). Empirical evidence on the development and digitalization of the accounting and finance profession in Europe. *Electronics*, 11(23), 3970.
- Jackling, B., & De Lange, P. (2009). Do accounting graduates' skills meet the expectations of employers? A matter of convergence or divergence. *Accounting Education: An International Journal*, 18(4-5), 369-385.
- Katkat Özçelik, Z., Öztürk, Z., & Alibaş, T. (2025). *Muhasebe meslek mensuplarının dijitalleşme ve yapay zekâ teknolojisini algılama ve uygulama düzeylerinin araştırılması*. Muhasebe ve Denetim Bakışı Dergisi, 76, Sayfa: 133-156
- Kaya, U., & Durmuş, H. (2019). Dijital muhasebe uygulamaları ve Türkiye'deki uygulamalar. *Finansal Teknolojiler Dergisi*, 12(4), 365-370.
- Karaca, H., & Gümüş, A. (2023). Dijital dönüşümde muhasebe meslek mensuplarının yaşadığı sorunlar ve çözüm önerileri: Nitel bir araştırma. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 23(70), 289-306.
- Karabayır, M. E., & Keleş, H. N. (2020). Dijitalleşme sürecinde muhasebe meslek mensuplarının karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 20(61), 121-138.
- Karyağdı, N. G. (2022). Dijitalleşme sürecinde mali müşavirlik mesleği: Nitel bir araştırma (Yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaya, Ç., & Koç, Ç. (2021). COVID-19 ve muhasebe mesleğinde dijitalleşme. ResearchGate.
- Kokina, J., & Davenport, T. H. (2017). The emergence of artificial intelligence: How automation is changing auditing. *Journal of Emerging Technologies in Accounting*, 14(1), 115-122.

- Küçükdemirci, H. (2019). E-dönüşüm sürecinin mali müşavirlik mesleğine etkileri ve iş doyumu üzerine bir araştırma (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Moll, J., & Yigitbasioglu, O. (2019). The role of internet-related technologies in shaping the work of accountants: New directions for accounting research. *The British Accounting Review*, 51(6), Article 100833.
- Müşavir Rotası. (2025). Mali Müşavirlikte RPA ve Dijital Otomasyonun Rolü.
- OECD. (2020). *OECD dijital ekonomi görünümü 2020*. OECD Yayıncılık.
- Öztürk, E. (2025). Bilgi ve iletişim teknolojilerinin muhasebe süreçlerine etkisi (Yüksek lisans tezi). Bartın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztürk, E. (2025). *Açık ve uzaktan muhasebe eğitiminin sürdürülebilirliği ve muhasebe eğitiminin dijitalleşmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bartın Üniversitesi, Bartın.
- Öz, T., Tanç, A., & Yılmaz, S. (2022). Muhasebe mesleğinde dijitalleşmenin bağımsız çalışan muhasebe meslek mensuplarının iş becerikliliği üzerine etkisi. *İSADER Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 1–15.
- Özdaş, M. R., & Tüfekci, A. (2023). Kurumlar arası belge paylaşımında dijitalleşmenin verimliliğe etkisi. *Verimlilik Dergisi*, 57(4), 671–686.
- Özdem, H., & Bora, M. P. (2022). Türkiye’de Robotik Süreç Otomasyonu. *Bilgisayar Bilimleri ve Teknolojileri Dergisi*, 3(1), 1–9.
- Özdemir, K. (2020). Endüstri 4.0: Akıllı fabrikalar ve muhasebe uygulamalarına olası etkileri (Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 8–29, 48, 89.

- Özbek, A. (2024). Muhasebe mesleğinde dijitalleşmenin bağımsız çalışan muhasebe meslek mensuplarının iş becerikliliği üzerine etkisi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pusmaz, T., & Özulucan, A. (2021). Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık düzeylerinin tespiti üzerine Kayseri ve Niğde illerinde bir araştırma. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(4), 1431–1452.
- Resmî Gazete. (2004, Ocak 23). 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu. T.C. Resmî Gazete (Sayı: 25355).
- Sağlam, L. (2021). Dijital Dönüşümün Muhasebe Eğitimine Etkileri: Sürekli Mesleki Eğitim İhtiyacı. *Eğitim ve Yönetim Dergisi*, 7(2), 403.
- Satar, G., & Bekci, M. (2024). Muhasebe sürecinin dijitalleşmesinde etkili olan faktörler: Antalya ili örneği. *Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi*, 12(1), 100–122.
- Sutton, S. G., Holt, M., & Arnold, V. (2016). "The reports of my death are greatly exaggerated" – Artificial intelligence research in accounting. *Accounting Horizons*, 30(3), 463-378
- Şeker, Y., & Hoş, S. (2021). Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe uygulamalarını kullanımlarına ilişkin bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(4), 953–972.
- Şeker, Y. (2021). Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe uygulamalarını etkin kullanımı. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi (e-GÜSBEED)*, 12(1), 178-197.
- Şıtak, M., & Yardımcıoğlu, M. (2022). COVID-19 salgın hastalık döneminde dijitalleşmenin muhasebe mesleğine ve muhasebe meslek mensuplarına etkileri:

Adana ili örneği [Makale]. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 9(9),

Tekbaş, İ. (2018). Dijitalleşmenin muhasebe mesleğine ve meslek mensuplarına etkileri üzerine bir araştırma ve yeni bir kavram önerisi: Mali mühendislik (Yüksek lisans tezi). İstanbul Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tekbaş, İ., Kurnaz, E., & Azaltun, M. (2018). Dijital Muhasebe Okuryazarlığı: Muhasebe Meslek Mensupları Üzerine Bir Araştırma. *5th International Congress on Accounting and Finance Research (ICAFR'18)*. Seferihisar, İzmir.

Tektüfekçi Şençiçek, F. (2013). Bilişim Teknolojilerindeki Gelişmelerin Muhasebe Uygulamalarına Etkisi: E-Muhasebe. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 5(2), 89–102.

TÜRMOB. (2022). e-Eğitim No: 27 “e-Belge ve e-Defter Uygulamalarına Yeni Dahil Edilen Mükellef Grupları ve Dijital Dönüşüm Çalışmalarının Muhasebe Mesleğine Etkileri”.

TÜRMOB. (2022). *Dijital dönüşüm sürecinde mali müşavirlik mesleği ve geleceğe bakış raporu*. Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB).

Uçum, M. (2024). Muhasebe mesleğinde dijital dönüşüm bağlamında teknostres ve verimlilik ilişkisi: Meslek mensuplarının dijital okuryazarlığının rolü. *Holistic Economics*,

Uçum, E., & Ünkaya, A. (2024). Muhasebe meslek mensuplarında teknostres ve dijital okuryazarlığın verimlilik üzerindeki etkisi. *Holistic Economics and Management Journal*, 7(1), 21-36

- Uzun, E., Sezer, İ., & Budak, E. K. (2022). *Dijitalleşmenin muhasebe meslek mensuplarına etkileri: Şırnak ili örneği*. İktisadi ve İdari Yaklaşımlar Dergisi, 4(2), 15-31.
- Warren, J. D., Moffitt, K. C., & Byrnes, P. (2015). How big data will change accounting. *Accounting Horizons*, 29(2), 397–407.
- Yakut, M. Ş. (2022). Dijital okuryazarlığın muhasebe meslek mensuplarının verimliliğine etkilerinin analizi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 14(1), 749–766
- Yalçın, H. (2022). Bir Araştırma Deseni Olarak Fenomenoloji. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2).
- Yel, T., & Atasoy, A. (2021). Dijitalleşmenin bağımsız denetime yansımalarının siber güvenlik yönünden değerlendirilmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 439–458.
- Yıldız, M. (2023). Dijital muhasebe uygulamalarında e-Fatura ve e-Arşiv entegrasyonu. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 23(71), 42–56.
- Yılmaz, G. (2023). Dijital dönüşümde muhasebe meslek mensuplarının yaşadığı sorunlar ve çözüm önerileri: Nitel bir araştırma. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, 70, 289–306
- Yıldırım, S., & Güngör, B. (2023). Muhasebe eğitiminde dijital yetkinlikler: Türk muhasebe müfredatı üzerine bir inceleme. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (55), 357-376.

EKLER

Ek 1.Dijital Muhasebenin Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Üzerinde Etkisi:

Tokat Örneği

Sayın Meslek Mensupları,

Bu çalışma, dijital muhasebenin serbest muhasebeci mali müşavirler üzerine etkisi: Tokat örneği adlı tezimde anket çalışması olarak kullanılacaktır. İstatistiksel analizlerde toplu olarak değerlendirilecek olup, sorulara vereceğiniz yanıtlar, sadece bu çalışma kapsamında kullanılacak ve başka bir amaçla kullanılmayacaktır. Lütfen aşağıda yer alan soruları/ifadeleri dikkatle okuyarak size en uygun olan yanıtı işaretleyiniz.

Samet EŞKİ

Mail:

1 Cinsiyetiniz

☐ Erkek ☐ Kadın

2 Yaşınız

☐ 25-35 yaşında ☐ 36-45 yaşında
☐ 46-55 yaşında ☐ 56 ve üzeri ☐

3 Mesleki deneyim

Yıldan az ☐ 1-5 yıl arası ☐ 6 – 10 yıl arası
11-15 yıl arası ☐ 16-20 yıl arası ☐ 21 yıl ve üzeri

4 Eğitim durumu

☐ Lisans ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora

5 Çalışma şekliniz

☐ Kendi ofisim var ☐ Bir muhasebe bürosunda çalışıyorum
☐ Bir şirkette muhasebe departmanında çalışıyorum

6 Çalıştırılan eleman sayısı

☐ Yalnızım ☐ 1-5 kişi ☐ 6-10 kişi ☐ 11 kişi ve üzeri

7 2025 yılı mükellef sayınız

30'dan az 31-45 arası 46-55 arası 56-65 arası 66'dan fazla

Not: Aşağıdaki hükümlerden size uygun olan seçeneği lütfen işaretleyiniz.

İFADELER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
DİJİTAL MUHASEBE KULLANIMI					
1-Dijital muhasebe sistemlerine geçiş sürecim sorunsuz ve kolay oldu.					
2-Dijital muhasebe kullanımı iş süreçlerimde büyük ölçüde verimlilik sağladı					
3-Dijital muhasebe sistemlerini kullanırken teknik sorunlarla sık sık karşılaşıyorum.					
4-Dijital muhasebe sistemleri müşteri işlemlerini daha hızlı ve kolay takip etmemi sağlıyor.					
5-Dijital muhasebe sistemleri iş süreçlerimi daha şeffaf hale getirdi.					
6-Dijital muhasebe kullanımı zaman yönetimimi olumlu yönde etkiledi					
7-Dijital muhasebe sistemleri, geleneksel muhasebeye kıyasla hata oranını azaltıyor.					
8-Dijital muhasebe yazılımlarının güvenlik açıkları beni endişelendiriyor.					
DİJİTALLEŞMENİN İŞ MODELİNE ETKİSİ					
9-Dijital muhasebe sistemleri, mükellef taleplerine daha hızlı yanıt vermeme sağlıyor.					
10-Dijital muhasebe sistemleri mükellef ilişkilerimi olumlu yönde etkiledi.					
11-Dijital muhasebe sistemlerine geçiş süreci maliyet açısından zorlayıcı oldu.					
12-Dijital muhasebe yazılımlarının sürekli güncellenmesi adaptasyon sürecini zorlaştırıyor,					
13-Dijitalleşme, serbest muhasebeci mali müşavirlerin rekabet gücünü artırmaktadır.					
14-Dijital muhasebe sistemleri meslektaşlarım arasında iş birliğini kolaylaştırıyor.					
15-Dijital muhasebe kullanımı muhasebecilerin uzmanlaşmasını zorunlu hale getirmektedir.					

İFADELER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
GELECEĞE YÖNELİK BEKLENTİLER					
16-Dijital muhasebe sistemlerinin yaygınlaşmasıyla muhasebecilerin iş yükü azalacaktır.					
17-Dijital dönüşüme uyum sağlamak için meslek içi eğitimler artırılmalıdır.					
18-Dijital muhasebe sistemleri, muhasebecilerin danışmanlık hizmetleri sunmasını daha önemli hale getirecektir.					
19-Gelecekte muhasebecilerin veri analizi ve siber güvenlik konularında yetkin olması gerekecektir.					
20-Dijitalleşme, muhasebecilerin iş modelini köklü şekilde değiştirecektir.					
21-Dijital muhasebe sistemlerinin gelişmesi, mükellef beklentilerini önemli ölçüde değiştirecektir.					
22-Yapay zekâ ve otomasyon, muhasebecilerin iş süreçlerinde belirleyici bir rol oynayacaktır.					
GENEL GÖRÜŞ VE ÖNERİLER					
23-Dijital muhasebe sistemleri hakkında daha fazla teknik destek sunulmalıdır.					
24-Dijital muhasebe sistemlerinin kullanımına yönelik devlet teşvikleri yeterlidir.					
25-Dijital muhasebenin yaygınlaşmasıyla muhasebe mesleği büyük bir dönüşüm geçirecektir.					
26-Dijital muhasebe kullanımı konusunda meslek odalarının daha fazla rehberlik yapması gerekmektedir.					
27-Muhasebe mesleğinde geleneksel yöntemler yerine tamamen dijitalleşmeye geçiş yapılmalıdır.					

EK 2. Etik Kurul Raporu

Evrak Tarih ve Sayısı: 28.04.2025-566082

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanlığı

Sayı : E-41845384-050.04-566082
Konu : Etik Kurul 07 nolu oturum

28.04.2025

Sayın Doç. Dr. Atilla KARKACIER
Öğretim Üyesi

İlgide kayıtlı dilekçeniz üzerine, Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 25.04.2025 tarih 07. oturumunda alınan kararı ekte gönderilmiştir.
Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Yücel EROL
Dekan Yardımcısı

Ek: Etik Kurul 07 nolu oturum

Evrak Tarih ve Sayısı: 28.04.2025-566082

Üniversitemiz Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Başkanı Prof. Dr. Tuğba KILIÇER Başkanlığında toplandı.

KARAR 07.08- Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğünün 11.04.2025 tarih ve 559581 sayılı yazısı görüldü.

Aşağıda bilgileri yer alan araştırmacıların yapmak istediği uygulamaların ve kullanacağı veri toplama araçlarının etik açıdan uygunluğuna oy birliği ile karar verildi.

ÇALIŞMANIN TÜRÜ	Yüksek Lisans Tezi
BAŞLIK	Dijital Muhasebenin Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Üzerinde Etkisi: Tokat İli Örneği
TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ/ YAZARI	Doç. Dr. Atilla KARKACIER Samet ESKİ (İşletme Anabilim Dalı)
RAPORTÖR GÖRÜŞÜ	OLUMLU

KARAR 07.68- Gündemde görüşülecek başka madde olmadığından oturuma son verildi.

Prof. Dr. Tuğba KILIÇER
Etik Kurul Başkanı
(İmza)

Prof. Dr. Mehmet Serkan UMUZDAŞ
Başkan Yardımcısı
(İmza)

Prof. Dr. Emine ÖĞÜK
Üye
(İmza)

Prof. Dr. Mehmet KARGÜN
Üye
(İmza)

Doç. Dr. Elif BOYRAZ
Üye
(İmza)

Doç. Dr. Ümran ÇEVİK GÜNER
Üye

Doç. Dr. Hüseyin Baha ÖZTUNÇ
Üye

ÖZGEÇMİŞ

